

Mikko Hiltunen

**RESILIENSSIN KÄSITE SUOMALAISESSA TURVALLI-
SUUSKESKUSTELUSSA**

PRO GRADU

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
INFORMAATIOTEKNOLOGIAN TIEDEKUNTA
2023

TIIVISTELMÄ

Hiltunen, Mikko

Resilienssin käsite suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2023, 70 s.

Turvallisuus ja strateginen analyysi, pro gradu -tutkielma

Ohjaaja: Moilanen, Panu

Resilienssiin liittyvä keskustelu on lisääntynyt Suomessa viime vuosina, ja käsitettä on käytetty yhä laajemmin ja uusissa yhteyksissä. Kansainvälisesti resilienssi on noussut osaksi turvallisuuskeskustelua erityisesti 9/11-terrori-iskujen jälkimainingeissa. Viimeistään Covid-19-pandemian myötä käsite on tullut myös Suomessa osaksi turvallisuuskeskustelua. Turvallisuuskontekstissa resilienssi-käsitettä on käytetty synonyymina esimerkiksi kriisinkestävyydelle, muutosjoustavuudelle ja joustokestävyydelle. Resilienssi on noussut yhdeksi ratkaisuvaihtoehdoksi vastaamaan keskinäisriippuvaisen ja monimutkaisen yhteiskunnan turvallisuushaasteisiin. Resilienssin ja turvallisuuden suhdetta voidaan kuitenkin pitää monimutkaisena, eikä resilienssin käsite ole täysin vakiintunut turvallisuuskontekstissa.

Suomessa resilienssin tutkiminen turvallisuuskontekstissa on ollut vähäistä. Aiempaa tutkimusta siitä, miten resilienssin käsitettä käytetään tai millaisia merkityksiä sille annetaan suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa, ei ole. Aihe on siten erityisen relevantti.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, miten resilienssi ymmärretään suomalaisessa, suurelle yleisölle suunnatussa journalistisessa turvallisuuskeskustelussa. Tutkimusaineisto on kerätty suosituimmilta suomalaisilta uutisistuvustoilta. Kyseessä on laadullinen tutkimus ja aineistoa analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimuksen yhteenvetona voidaan todeta, että resilienssi ymmärretään suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa erilaisina yhdistelminä kyvykkyyksiä tai ominaisuuksia, jotka nousevat esiin myös tutkimuksessa ja kirjallisuudessa. Näitä ominaisuuksia ovat ennen kaikkea selviytymis- ja kestävyys sekä sieto- ja joustokyky. Harvemmin käytettyinä myös sopeutumisen- ja kehittymiskyky sekä toipumisen- ja palautumiskyky liitetään keskustelussa resilienssiin. Resilienssiä käytetään viittaamalla pääsääntöisesti yksilön tai valtion tasoon. Hyvin usein resilienssistä puhutaan yleisellä tasolla, mutta vielä useammin keskustelua käydään johonkin tiettyyn uhkaan tai kriisiin viitaten. Erityisesti resilienssistä puhutaan Covid-19-pandemian ja Ukrainan sodan konteksteissa. Resilienssiä turvallisuuskontekstissa käyttävät pääasiassa asiantuntijat ja poliitikot. Tutkimuksen perusteella voidaan myös todeta, että Suomessa resilienssi-käsitteen käyttämisen frekvenssi turvallisuuskontekstissa on kasvanut 2020-luvulla selvästi.

Asiasanat: resilienssi, turvallisuus, turvallisuuskäsitys, turvallistaminen, kokonaisturvallisuus, turvallisuusympäristö

ABSTRACT

Hiltunen, Mikko

The concept of resilience in the Finnish security debate

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2020, 70 pp.

Security and Strategic Analysis, Master's Thesis

Supervisor: Moilanen, Panu

The debate on resilience has increased in Finland in recent years and the concept has been used increasingly widely and in new contexts. Internationally, resilience has become a part of the security debate, especially in the aftermath of 9/11 terrorist attacks. Recently, with the Covid-19 pandemic, the concept has also become part of the security discussion in Finland. In the security context, the concept of resilience has been used as a synonym for, for example, crisis tolerance, change flexibility and flexibility tolerance. Resilience has become one of the solutions to meet the security challenges of a mutually dependent and complex society. However, the relationship between resilience and security can be considered complex and the concept of resilience is not fully established in the security context.

In Finland, there has been little research on resilience in the security context. There is no previous research on how the concept of resilience is used or what meanings are given to it in the Finnish security debate. The topic is therefore particularly relevant.

The purpose of this study is to examine how resilience is understood in a journalistic security debate directed at the public in Finland. The research material has been collected from the most popular Finnish news websites. This is qualitative research, and the material is analyzed by means of data-based content analysis.

In summary of the study, resilience is understood in the Finnish security debate as a variety of combinations of capabilities or characteristics that also emerge in research and literature. These features include, above all, survival and endurance, and tolerance and flexibility. Less often used, the ability to adapt and develop and to recover are also associated with resilience in the conversation. Resilience is used by referring, as a rule, to the level of the individual or the state. Very often, there is talk of resilience at a general level, but more often, the debate is conducted with reference to a particular threat or crisis. In particular, resilience is discussed in the context of the Covid-19 pandemic and the Ukrainian war. Resilience in the security context is mainly used by experts and politicians. Based on the study, it can also be concluded that in Finland the frequency of the use of the concept of resilience in the security context has clearly increased in the 2020s.

Keywords: resilience, security, security perception, securitization, comprehensive security, security environment

TAULUKOT

Taulukko 1 Turvallisuuskäsitykset (Korhonen, 2020, s.28).....	22
Taulukko 2 Perinteisen turvallisuusajattelun ja resilienssiajattelun erot.....	36
Taulukko 3 Aineiston jakautuminen eri uutissivustoille.....	46
Taulukko 4 Uutisen julkaisuvuosi	47
Taulukko 5 Resilienssin kohdentuminen eri tasoille.....	54
Taulukko 6 Resilienssi-käsitteen määritelmä	55
Taulukko 7 Resilienssi-käsitteen määritelmät ryhmittelyn jälkeen	56
Taulukko 8 Resilienssi-käsitteen kontekstit.....	58
Taulukko 9 Puhujan asema / titteli	60

KUVAT

Kuva 1 Resilienssi-käsitteen kehittyminen (Alexander, 2013).....	12
Kuva 2 Yhteenveto resilienssitutkimuksen asemasta tieteissä (Alexander, 2013)	13
Kuva 3 Resilienssi-käsitteen hakumäärät vuosina 2004–2023. (Google Trends)	14
Kuva 4 Kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli (Valtioneuvosto, 2017) ...	24
Kuva 5 Resilienssin käsite turvallisuuskontekstissa	31
Kuva 6 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.123.)	50
Kuva 7 Tutkimustulosten havainnollistaminen.....	53

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIOT JA TAULUKOT

1	JOHDANTO.....	7
2	RESILIENSSI KÄSITTEENÄ	10
	2.1 Resilienssi-käsitteen kehitys.....	10
	2.2 Resilienssi-käsitteen kiinnostavuus Suomessa.....	13
3	TURVALLISUUS KÄSITTEENÄ	15
	3.1 Turvallistaminen.....	16
	3.1.1 Kööpenhaminan koulukunta.....	17
	3.1.2 Pariisin koulukunta.....	18
	3.2 Kapea turvallisuuskäsitys	19
	3.3 Laaja turvallisuuskäsitys	20
	3.4 Kokonaisturvallisuus	23
4	RESILIENSSI TURVALLISUUSKONTEKSTISSA.....	27
	4.1 Resilienssin käsite ja tasot turvallisuuskontekstissa.....	27
	4.2 Resilienssin ja turvallisuuden suhde	31
5	TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET	37
	5.1 Turvallisuutta uhkaavat ilmiöt.....	37
	5.2 Turvallisuusympäristön muutokset 2020-luvulla.....	39
	5.2.1 Kyberturvallisuus.....	39
	5.2.2 Covid-19-pandemia	40
	5.2.3 Ukrainan sota.....	41
6	TUTKIMUSASETELMA, MENETELMÄT JA AINEISTO	43
	6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	44
	6.2 Aineiston kerääminen	45
	6.3 Tutkimusmenetelmä	47
	6.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	49
7	AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET.....	51
	7.1 Keskeiset löydökset	51
	7.2 Ryhmittely ja analyysi.....	53
	7.2.1 Resilienssi-käsitteen kohdentuminen eri tasoille	53
	7.2.2 Resilienssi-käsitteen sisältö.....	54
	7.2.3 Resilienssi-käsitteen kontekstit	56
	7.2.4 Resilienssi-käsitteen käyttäjät.....	59

8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI.....	61
8.1	Johtopäätökset ja pohdinta.....	61
8.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	63
8.3	Päätössanat ja jatkotutkimusaiheet.....	64
	LÄHTEET.....	66
	LIITE 1 AINEISTOLUETTELO.....	72

1 JOHDANTO

Viime vuosina resilienssiin liittyvä keskustelu on Suomessa yleistynyt ja resilienssin käsitettä on käytetty yhä laajemmin ja uusissa yhteyksissä. Resilienssin käsitettä on perinteisesti käytetty psykologiassa ja luonnontieteissä, mutta myös kuvaamaan fyysisien kappaleiden ominaisuuksia. Turvallisuuskeskusteluun resilienssi on noussut kansainvälisesti 9/11-terrori-iskujen jälkeen (Coaffee & Fussey, 2015). Myös esimerkiksi Naton ja EU:n asiakirjoissa ja tavoitteissa resilienssi on hyvin merkittävässä roolissa. Euroopan komissio on lanseerannut resilienssitavoitteet pelastuspalvelun alalla (EU, 2023) ja Natossa resilienssitavoitteet ovat osa vuonna 2021 hyväksyttyä resilienssitoumusta (Nato, 2022).

Resilienssin määritelmää ovat turvallisuuskontekstissa ovat tutkineet Hyvönen, Juntunen, Mikkola, Käpylä, Gustafsberg, Nyman, Rättilä, Virta ja Liljeroos (2019, s.1), jotka ovat määritelleet resilienssin yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskuntien iskunkestävyydeksi ja mukautumisvalmiudeksi. Heidän mukaansa resilienssin tila on noussut keskeiseksi turvallisuuden alaa läpileikkaavaksi huolenaiheeksi. Viime vuosien tapahtumat ja muutokset turvallisuusympäristössä ovat tehneet resilienssin tarkastelusta turvallisuuskontekstissa entistä olennaisempaa. Resilienssi on viimeistään koronapandemian myötä muotoutunut Suomeksi ainakin jonkin asteiseksi muotisanaksi. Nyt kun myös koko Euroopan turvallisuustilanne on merkittävästi muuttunut Venäjän aloitettua laajamittaisen sodan hyökkäämällä Ukrainaan, on turvallisuuskeskustelun tutkiminen erittäin ajankohtaista.

Vaikka resilienssi määritelmästä ei ole edelleenkään täyttä yhteisymmärrystä, on siitä jo muodostunut kokonaisvaltaisesti turvallisuuskäsitystä ja turvallisuushallinnan malleja muokkaava ajatusmalli. Käsite ja sen erilaiset määritelmät ovat saaneet vaikutusvaltaisen aseman eri toimijoiden turvallisuusstrategioissa niin ylikansallisten organisaatioiden, valtioiden, kaupunkien kuin yhteisöjenkin tasolla. (Fjäder, 2014, s.119–121.)

Resilienssin esiinmarssia turvallisuuskontekstiin on edeltänyt turvallisuuskäsitteen muutos. Perinteinen eli niin sanottu kapea turvallisuuskäsitys oli vallalla kylmän sodan aikaan, jolloin turvallisuuden käsite ymmärrettiin lähes synonyymina sotilaalliselle voimalle (Limnell, 2009, s.50). Sittemmin omaksutun

laajan turvallisuuskäsityksen ydin on turvallisuuden tarkastelu ja turvallisuusuhkien muodostuminen perinteisen valtiokeskeisen sotilaallisen turvallisuusulottuvuuden lisäksi myös sen ulkopuolella. Turvallisuuskäsityksen laajentuminen on tarkoittanut myös sitä, että turvallisuuden ylläpitäminen ja uhkiin varautuminen tarvitsevat entistä laajempaa yhteistoimintaa niin poikkihallinnollisesti kuin eri toimintatasojen kesken. Suomessa tähän haasteeseen on vastattu ottamalla käyttöön kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli. Käsitteellä tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisien, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä (Valtioneuvosto, 2017). Sen lisäksi, että turvallisuuden käsite on laajentunut, on laajentunut myös turvallisuudesta vastuussa olevien joukko, sillä enää turvallisuutta ei nähdä pelkästään valtion tehtävänä.

Resilienssi-käsitteen suhteutumisesta turvallisuuteen on jo jonkin verran tutkimusta. Resilienssin käsitettä ja sen eri tasoja ja ulottuvuuksia on määritelty ja sen käyttämistä turvallisuusstrategioissa on tutkittu. Esimerkiksi Fjäder (2014) on tarkastellut perinteisen turvallisuuden ja resilienssi-näkökulman suhdetta ja eroavaisuuksia. Hänen mukaansa perinteinen turvallisuuskäsitys perustuu siihen, että uhkat estetään ennen kuin ne realisoituvat. Resilienssin hän puolestaan näkee tarkoittavan kykyä kestää odottamattomia tapahtumia ja sopeutua niihin pitäen vaaditut toiminnot yllä vähintään minimitasolla. Resilienssin ja turvallisuuden käsitteiden suhteen voidaan siten sanoa olevan vähintään jännitteinen. Joka tapauksessa resilienssi on suomalaisessa turvallisuuskontekstissa melko tuore käsite, eikä sen sisältö ole täysin vakiintunut.

Tämän tutkimuksen teoreettista viitekehystä rakennetaan aiemmasta resilienssi- ja turvallisuustutkimuksesta, yhdessä ja erikseen. Luvussa kaksi perehdytään resilienssi-käsitteen kehitykseen, kun taas luvussa kolme tarkastellaan turvallisuuskäsitteen muutosta ja laajentumista aina kokonaisturvallisuuden käsitteen käyttöönottoon. Luku neljä keskittyy esittelemään resilienssiä turvallisuuskontekstissa, minkä lisäksi pureudutaan resilienssin ja turvallisuuden suhteeseen eri näkökulmista. Tämän lisäksi tutkimusta pohjustetaan tarkastelemalla toimintaympäristön muutosta luvussa viisi. Turvallisuuskäsitykset ovat muuttuneet samalla kun maailma ympärillämme on muuttunut. Laajemman ymmärryksen kannalta on tarpeellista huomioida olosuhteet, jotka ovat olleet vaikuttamassa turvallisuuskeskustelussa tapahtuneeseen muutokseen. Siten on oleellista ymmärtää mitä turvallisuusympäristössä on tapahtunut samaan aikaan kun resilienssi-käsite on yleistynyt.

Suurelle yleisölle suunnattua turvallisuuskeskustelua ja resilienssi-käsitteen käyttämistä siinä ei ole vielä Suomessa tutkittu. Suomalaisessa mediassa resilienssi-käsitteen käyttäminen on kasvussa, mutta sen sisältöä ei ole analysoitu. Kun puhutaan turvallisuudesta ja siihen liittyvistä käsitteistä, puhutaan samalla vaikuttamisesta ja vallankäytöstä. Kieli on vallankäytön ja vaikuttamisen väline, ja siksi on tärkeää tutkia, miten käsitteitä käytetään ja ketkä niitä käyttävät (Bourdieu, 1991).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten resilienssin käsitettä käytetään ja millaisia merkityksiä sille annetaan suomalaisessa

turvallisuuskeskustelussa suuren yleisön näkökulmasta. Aineistoa lähestytään seuraavan tutkimuskysymyksen avulla:

Miten resilienssi ymmärretään suomalaisessa, suurelle yleisölle suunnatussa, journalistisessa turvallisuuskeskustelussa?

Kysymystä tarkennetaan seuraavilla alakysymyksillä:

Millä tasoilla resilienssiä käsitellään turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Mikä on resilienssi-käsitteen sisältö turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Missä konteksteissa resilienssistä puhutaan turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Ketkä käyttävät resilienssi-käsitettä turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Tutkimuksen lähestymistapa on kvalitatiivinen ja aineistoa analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkimusaineisto on kerätty Suomen suurimmilta verkkouutis sivustoilta. Tutkimuksen aineisto kerättiin huhti-toukokuussa 2022. Tutkimusmenetelmää ja -aineistoa on esitelty ja valintoja perusteltu tarkemmin luvussa kuusi. Tutkimustulokset ja analyysi on esitetty luvussa seitsemän. Viimeisessä luvussa kahdeksan on kerrottu tutkimuksen johtopäätökset, arvio tutkimuksen luotettavuudesta. Lisäksi viimeisessä luvussa esitetään jatko-tutkimusaiheita.

2 RESILIENSSI KÄSITTEENÄ

Tässä luvussa käsitellään resilienssin käsitteen syntyhistoriaa, kehittymistä sekä kytkeytymistä useille eri tutkimusalueille. Luvussa keskitytään yleisimpiin tieteenaloihin ja resilienssi-käsitteen sisältöön eri tieteenalojen näkökulmasta. Lisäksi luvussa tarkastellaan resilienssin tutkimusta, sekä esitellään resilienssi-käsitteeseen liittyvää yleistä kiinnostusta Suomessa. Resilienssi-käsitettä yleisellä tasolla avaavalla luvulla taustoitetaan tutkielman myöhempiä osioita liittyen resilienssiin turvallisuuskontekstissa.

2.1 Resilienssi-käsitteen kehitys

Sanan resilienssi juuret juontavat latinan kielen sanaan *resiliere*, joka merkitsee ”ponnahtaa takaisin”. Sana tarkoittaa aineen tai kohteen kykyä palautua takaisin muotoonsa, eli eräänlaista elastisuutta. (Alexander, 2013.) Sanastokeskuksen Kokonaisturvallisuuden sanaston (2017) mukaan resilienssin käsitettä on alun perin käytetty psykologiassa ja luonnontieteissä, joissa se on liitetty yksilöiden kykyyn selvitä ja toipua traumaattisista tapahtumista tai organismien kykyyn selvitä ympäristöolosuhteiden äärimmäisistä vaihteluista. Yksi eniten käytetyistä resilienssin määrittelyistä on Hollingin (1973) määritelmä, jossa resilienssiä kuvataan systeemin kykynä sietää muutosta ja selviytyä siitä.

Alexander (2013) esittää, että vaikka Hollingin määrittelyä pidetään usein ensimmäisenä resilienssin määrittelynä, on resilienssi-käsitettä käytetty huomattavasti ennen käsitteen liittämistä luonnontieteisiin tai psykologiaan. Sir Francis Bacon käytti resilienssi-käsitettä ensimmäisen kerran tieteellisessä asiayhteydessä jo vuonna 1625. Hän kuvasi sanalla kaiun palautumisen voimakkuutta. 1800-luvulle mennessä englannin kieleen vakiintui sana *resiliency* (resilienssiys), jolla on viitattu fyysisen kohteen lujuutta ilmentävään ominaisuuteen tai henkilön luonteenpiirteeseen – aivan kuten käsite monesti ymmärretään nykyisinkin. Myös Davoudin (2012, s. 300) mukaan resilienssi viittasi alun perin fysikaalisissa

tieteissä kappaleiden, kuten jousen tai materiaalin kykyyn palautua muotoonsa siihen kohdistuneen ulkoisen voiman aiheuttamasta muutoksesta.

Psykologiassa resilienssi (*resilience*) liitetään usein selviytymiseen (*coping*) (Vihottula 2015, s. 35). Resilienssiä ja selviytymistä on tutkittu psykologian näkökulmasta runsaasti 1970-luvulta lähtien. (Kitano & Lewis 2005, s. 200–201). Erityisesti psykologiassa heräsi kiinnostus selvittää, mitkä tekijät vaikuttivat lasten kykyyn selvitä haastavissa elämäntilanteissa (Lipponen ym. 2016, s. 242–243). Hermann ym. (2011) määrittelevät psykologisen resilienssin ihmisen sopeutumis- ja selviytymiskyvyksi ja joustavuudeksi, joka auttaa ihmistä palautumaan ja toipumaan vastoinkäymisistä sekä käyttämään vaikeitakin kokemuksia hyväkseen. Resilientti ihminen on heidän mukaansa joustava, avoin ja hänen suhtautumisensa elämään on realistinen. Hermann ym. (2011) näkevät resilienssin dynaamisena prosessina, jossa ihminen kykenee palautumaan stressaavan ja psyykkistä hyvinvointia horjuttavan vastoinkäymisen jälkeen ja jopa löytämään siitä positiivisia asioita.

Esimerkiksi ekologian tutkimuksessa Adger (2000) esittää kaksi määritelmää resilienssille: Ensimmäisessä viitataan häiriötekijöiden määrään, jonka systeemi pystyy imemään itseensä ilman, että se menettää oman identiteetin keskeisiä piirteitä. Toisessa määritelmässä keskeistä on palautumisprosessin nopeus. Hyvönen ym. (2019) mukaan resilienssi ekologian näkökulmasta viittaa ennen kaikkea ekosysteemin kykyyn joustaa häiriötilanteissa ilman, että se menettää toimintakykyään sekä toisaalta kriisin jälkeisen, niin sanotun uuden normaalitilan, vakiinnuttamiseen kuluvaan aikaan.

Ekologisten ja myöhemmin sosio-ekologisten järjestelmien tutkimuksesta tuli resilienssitutkimuksen valtavirtaa (Adger, 2000). Sosio-ekologisiin järjestelmiin liittyvä resilienssitutkimus on kiinnostunut erityisesti ympäristön muutoksista ja luonnonkatastrofeista, ja ihmisyyhteisöjen ja luonnon resilienssin yhteen kietoutuneesta luonteesta (Alexander, 2013).

Esimerkiksi Philippe Bourbeau (2013) tiivistää aiemmin käsiteltyjä resilienssin näkökulmia kolmeen kokonaisuuteen: tekninen resilienssi (*engineering resilience*), ekologinen resilienssi (*ecological resilience*) ja sosio-ekologinen resilienssi (*socio-ecological*). Teknisen resilienssin hän liittää tasapainon käsitteeseen ja olosuhteiden tutkimiseen, jotta voidaan määritellä, kuinka pitkälle järjestelmä voidaan siirtää kiinteästä tasapainopisteestä ja silti palauttaa takaisin tähän tilaan häiriön päättymisen jälkeen. Ekologinen resilienssi määritellään puolestaan järjestelmän kyvyksi kestää häiriöitä ja silti ylläpitää tarvittavat toiminnot. Ekologinen resilienssi siten määrittää suhteiden pysyvyyden järjestelmän sisällä ja mitata järjestelmien kykyä mukautua muutokseen ja silti säilyä. Sosio-ekologinen resilienssi tarkastelee puolestaan resilienssiä häiriönsietokyvyn lisäksi mahdollisuutena kehittyä esimerkiksi organisoitumalla uudelleen.

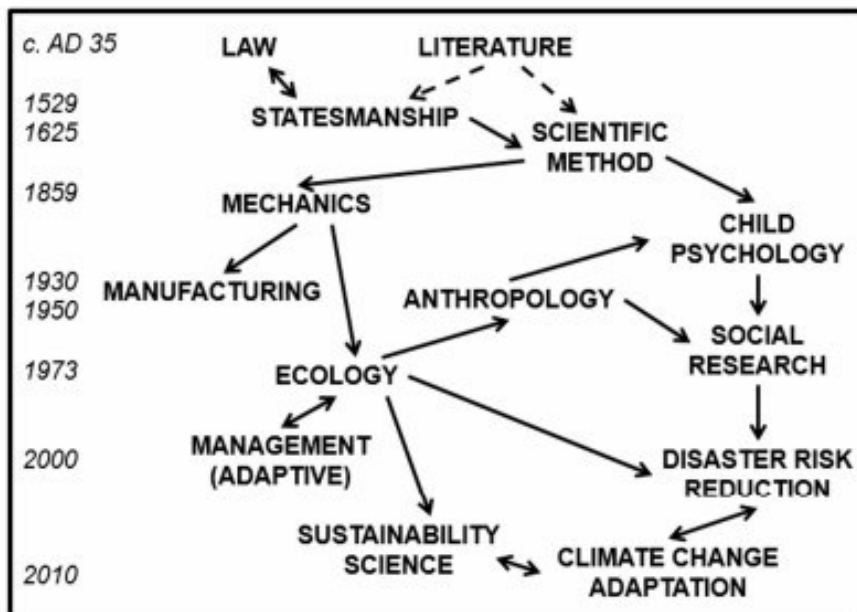
Resilienssiä on käytetty fyysikaalisten tieteiden, luonnontieteiden ja psykologian lisäksi myös monessa muussa yhteydessä, ja esimerkiksi organisaatioiden resilienssiä on tutkittu paljon. Organisaatioiden resilienssi on noussut tutkimuskohteena hyvin ajankohtaiseksi covid-19-pandemian aikana. Mithani (2020) esittää, että jatkuvasti muuttuvan ympäristön aiheuttama muutostarve sekä

sopeutumis- ja uudistumiskyky voidaan nähdä kriittisen tärkeinä nykyorganisaatioille. Hänen mukaansa organisaation mukauttamisteoriat ovat riittämättömiä esimerkiksi pandemian tai luonnonkatastrofien edessä, ja sen sijaan ratkaisua pitäisi hakea resilienssitutkimuksesta. Muita resilienssiin ja resilienssitutkimukseen liitettäviä etuliitteitä ovat muun muassa rahoitusjärjestelmän resilienssi, toimitusketjujen resilienssi ja systeemin resilienssi (mm. Mithani 2020 ja Alexander, 2013).

Resilienssi-käsitteellä on viitattu siten jo kauan niin fyysisten kappaleiden ominaisuuksiin, kuin ihmisten ja näiden muodostamien järjestelmien, yhteisöjen ja esimerkiksi organisaatioiden ominaisuuksiin ja luonteenpiirteisiin. Resilienssi nähdään mekaniikassa laskettavana ominaisuutena, jonka voi määritellä kokeellisesti. Ekologisten järjestelmien resilienssi puolestaan liittyy kykyyn ylläpitää toimintoja, kun taas sosiaalisissa järjestelmissä käsite on monimutkaisempi ja hajanainen. Yhteistä näillä kaikille on kuitenkin tietynlainen dynaamisuus. Käsite on moniulotteinen ja sen sisältö on riippuvainen siihen liitettävästä asiayhteydestä. (Alexander, 2013.)

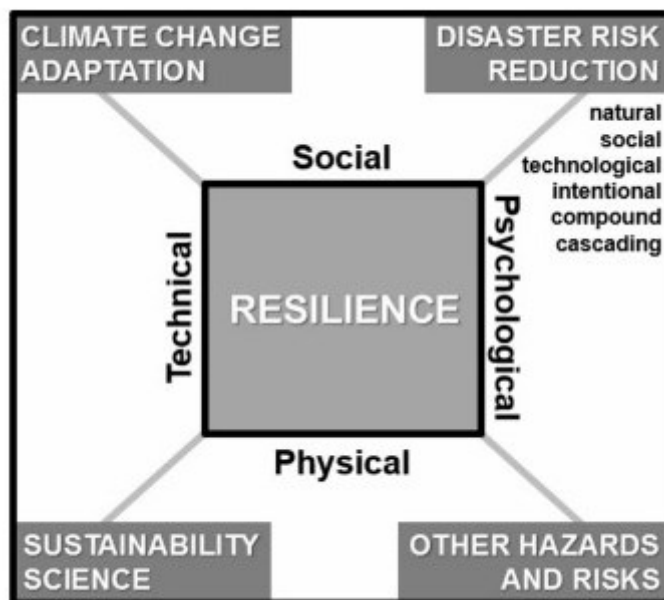
Resilienssi on aina reaktio tai vastaus häiriöön, stressiin, riskiin, onnettomuuteen tai ylipäänsä muutokseen. Toinen resilienssiin kytkeytyvä ominaisuus on kyky ylläpitää tai palauttaa järjestelmä sen alkuperäiseen tilaan reagointia vaativan tekijän poistumisen tai lakkaamisen jälkeen. Resilienssi on siten kimmoisuutta, suvaitsevaisuutta, sopeutumista, joustavuutta ja kestävyyttä. On kuitenkin syytä muistaa, että resilienssilläkin on rajansa ja rajojen ylittyessä edessä voi olla romahdus, katoaminen tai pysyvä muutos. (Moilanen, 2021, s.48.)

Kuvassa 1 on esitetty Alexanderin (2013) näkemys resilienssi-käsitteen kehityksestä. Kuva kokoaa hyvin aiemmin tässä luvussa esitettyä kehitystä fyysikaalisesta näkökulmasta psykologiaan ja luonnontieteisiin, kohti aina laajempia merkityksiä, mukaan lukien turvallisuuden aihealueet.

Kuva 1 Resilienssi-käsitteen kehittyminen (Alexander, 2013)

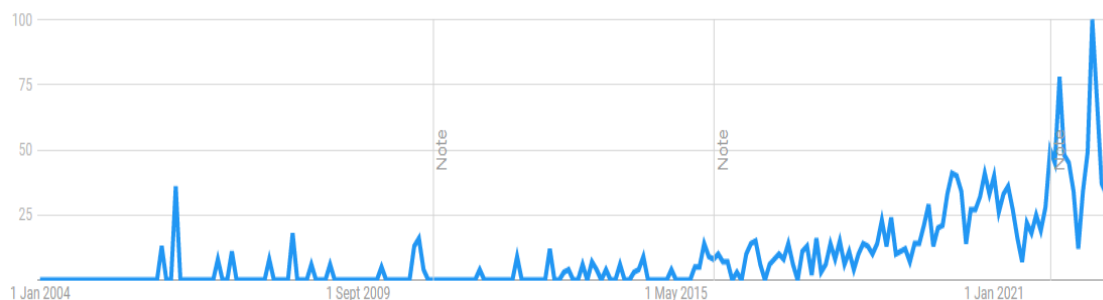
Resilienssin asemaa moderneissa tieteissä on hahmoteltu kuvassa 2. Resilienssi on monipuolinen käsite, joka on mukautettavissa erilaisiin käyttötarkoituksiin ja yhteyksiin, mutta eri tavoin. Resilienssin käsite näyttää rohkaisevan tutkijoita luomaan siltaa dynaamisen mukautumisen ja staattisen vastustuksen välillä eri näkökulmista. (Alexander, 2013.)

Kuva 2 Yhteenveto resilienssitutkimuksen asemasta tieteissä (Alexander, 2013)

2.2 Resilienssi-käsitteen kiinnostavuus Suomessa

Resilienssi-käsitteen yleisestä kiinnostavuutta Suomessa voidaan tarkastella esimerkiksi Google Trends -tulosten avulla. Tulosten valossa näyttää siltä, että resilienssin käsitteeseen kohdistuu alati kasvavaa kiinnostusta, ja että erilaiset kriisit näyttävät lisäävän kiinnostusta. Alla olevassa kaaviossa (Kuva 3) esitetään Suomessa tehdyt resilienssi-sanana hakumäärät viimeisen yhdeksäntoista vuoden ajalta (1/2004–2/2023). Numerot esittävät haun suosiota valitulla ajanjaksolla ja alueella suhteutettuna kaavion suurimpaan arvoon. Asteikon arvo 100 on alue, jolla termi on ollut suosituin. 50 on alue, jolla termillä tehtiin hakuja puolet vähemmän kuin 100 pisteen alueella, ja 0 on alue, jolla termistä ei ole saatavilla riittävästi tietoja (Google Trends, 25.2.2023).

Kuva 3 Resilienssi-käsitteen hakumäärät vuosina 2004–2023. (Google Trends)

Ensimmäiset piikit resilienssi-käsitteen google-hauissa Suomessa on havaittavissa vuonna 2006. Tätä ennen ei ole saatavilla riittävästi tietoja. Kiinnostuksessa on havaittavissa yksittäisiä, melko matalia piikkejä aina 2010-luvun puoliväliin saakka, jolloin trendi näkyy kääntyvän hiljalleen kasvuun ja siitä eteenpäin trendi on selvästi nouseva lähestyttyessä nykyhetkeä. Ensimmäisen kerran suhteellinen hakumäärä ylittää arvon 25 kesäkuussa 2006, mutta sen jälkeen 25 arvo ylittyy vasta vuonna 2019. Tuolloin julkaistiin tässäkin tutkielmassa usein viitattu Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisu ”*Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi*” (Hyvönen ym. 2019). Covid-19-pandemian alkamisen aikaan, huhtikuussa 2020 trendiluku nousee lyhyessä ajassa merkittävästi (noin luokkaan 40). 16.3.2020 Valtioneuvosto totesi yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että Suomessa vallitsee poikkeusolot. Tämä selittää resilienssi-käsitteeseenkin kohdistuvan kiinnostuksen keväällä 2020.

Suurinta kiinnostus on ollut marraskuussa 2022. Myös maaliskuussa 2022 on havaittavissa suuri piikki hauissa. Helmikuussa 2022 Venäjä aloitti laajamittaisen sodan hyökkäämällä Ukrainaan ja loppuvuodesta 2022 puhutti mahdollinen energiakriisi. Suurin kiinnostus resilienssi-käsitteeseen Suomessa näyttäisi ajoittuvan erilasten kriisien puhkeamisen ajankohtiin.

Resilienssiin on suunnattu Googlen kautta eniten seuraavanlaisia hakuja:

1. resilienssi tarkoittaa
 2. resilienssi suomeksi
 3. resilience
 4. resilienssin määritelmä
 5. resilienssi wikipedia
- (Google Trends, 25.2.2023)

Hakusanojen perusteella voidaan päätellä, että ainakaan osalle suomalaista käsite ei ole ollut tuttu.

3 TURVALLISUUS KÄSITTEENÄ

Turvallisuus ja turvallisuusympäristön muutokset ovat nousseet jälleen yhteiskunnallista keskustelua läpileikkaaviksi teemoiksi, ja ne hallitsevat tällä hetkellä isoa osaa julkista keskustelua. Mediassa on viime aikoina keskusteltu huolestuneeseen sävyyn esimerkiksi kyberturvallisuudesta, kansallisesta turvallisuudesta, potilas-, elintarvike- ja liikenneturvallisuudesta sekä huoltovarmuudesta. Turvallisuus käsitteenä näyttää levinneen lähes kaikille elämän osa-alueille. Turvallisuuskeskustelun laajenemisesta huolimatta käsitteen määrittely tai sen tarkastelu ei ole yksiselitteistä tai edes selkeää.

Turvallisuutta voidaan tarkastella hyvin erilaisista näkökulmista ja erilaisissa konteksteissa. Jarno Linnell määritteli turvallisuuden, 24.3.2021 pitämälään luennollaan, todellisuudeksi (konkreettisia asioita), tunnetilaksi (henkilökohtainen koettu turvallisuus), sietokyvyksi (henkinen / toiminnallinen) sekä kulttuuriksi (sisäistetty tapa toimia, arvot). Linnell lisäsi vielä, että turvallisuus on uhkien tiedostamista ja riittävää varautumista. Linnellin määritelmä turvallisuudesta on kohtalaisen helposti yhdistettävissä resilienssin käsitteeseen, mutta muunlaisiakin määritelmiä löytyy.

Turvallisuuden käsite on määritelty esimerkiksi Valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta (Valtioneuvosto, 2021a) eräänlaisena häiriöttömyyden tilana, jossa ihmiset eivät tunne pelkoa tai turvattomuutta. Kokonaisturvallisuuden sanastossa (2017) turvallisuus puolestaan määritellään tilaksi, jossa uhkat ja riskit ovat hallittavissa. Turvallisuudella voidaan myös tarkoittaa toimintaa tai toimintojen kokonaisuutta, jolla pyritään saavuttamaan tunne siitä, että uhkat ja riskit ovat hallinnassa. Silvastin (2016) näkemyksen mukaan turvallisuus on käynyt jatkuvan laajentamisen ja uudelleen määrittämisen seurauksena käsitteenä niin monimerkitykselliseksi, ettei sillä enää ole analyttistä voimaa. Hänen mukaansa ei ole olemassa vain yhtä ainoaa turvallisuuden käsitettä ja kaiken tarkastelun kestävä turvallisuuksien määrittämisen etsimisen sijaan kannattaa tarkastelu kohdistaa erilaisiin käsityksiin ja ymmärryksiin, joita turvallisuudelle annetaan yhteisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa eli niin sanottuihin turvallisuuskäsityksiin.

Tässä luvussa tarkastellaan tarkemmin turvallisuuskäsitteeseen liittyvää muutosta ensin turvallistamisen ja sen jälkeen eri turvallisuuskäsitteiden näkökulmasta, päätyen esittelemään Suomen kokonaisturvallisuuden mallia ja sen käyttöön liittyviä vaiheita. Luku kolme, yhdessä edellisen resilienssin käsitettä esittelevän luvun kanssa, pohjustaa luvussa neljä käsiteltävää aihetta, resilienssiä turvallisuuskontekstissa.

3.1 Turvallistaminen

Turvallisuustutkimuksen kriittisiin lähestymistapoihin lukeutuvan turvallistamisteorian mukaan turvallisuus ja erilaiset turvallisuusuhat ovat sosiaalisesti rakennettuja eivätkä objektiivisia tosiasioita. (Buzan, de Wilde & Waever 1998.) Buzan ym. (1998) ovat pohjustaneet teoreettista viitekehystä turvallistamiselle jo aiemmissa teoksissa, mutta turvallistamisteorian kannalta päätteoksena voidaan pitää vuonna 1998 julkaistua teosta *Security: A New Framework for Analysis*.

Kööpenhaminan Rauhantutkimuksen Instituutissa vaikuttaneet tutkijat Barry Buzan, Jaap de Wilde ja Ole Waever kehittivät turvallistamisteorian ja siihen liittyvän turvallistamisen viitekehysten. Tutkijat huomasivat, että monipuolistuneesta ja laajentuneesta turvallisuuskäsityksestä huolimatta vain osa potentiaalisista turvallisuusuhkista jäsenyi valtioiden ja toimijoiden agendalle käytännön politiikassa. Osa uhkista puolestaan jäi huomiotta ja osaa pidettiin turvallisuusongelmina vain jonkin aikaa tai vain joissain osissa maailmaa. Tutkijat halusivat ymmärtää paremmin vaikutussuhteita laajentuneeseen turvallisuuteen liittyen. Perinteisen ja laajan turvallisuuskäsityksen näkökulmia yhdistävä ajattelu mahdollisti tarkastelun, jossa suurta määrää yhteiskunnallisia ja poliittisia haasteita voitiin tarkastella ja lähestyä potentiaalisina turvallisuusongelmina ja -uhkina. Samalla oli kuitenkin mahdollista säilyttää turvallisuusongelmien tarkastelun ydin erilaisista kriittisimmistä turvallisuusuhkista selviytymisessä ja vaikutusvaltaisimpien poliittisten toimijoiden, kuten valtionjohtajien ja poliittisen eliitin, toiminnan tarkastelussa turvallisuusongelmiin ja -uhkiin vastaamisessa. Turvallistamisteorian perimmäinen tarkoitus on ymmärtää alati muuttuvia voima-, valta- ja vaikutussuhteita liittyen turvallisuuden merkityksiin osana jokapäiväistä poliittista toimintaa. (Nyman, 2018.)

Turvallistamisteorian kehittäminen on mahdollistanut hyvin erilaisten tutkimuskohteiden tarkastelun, esimerkiksi politiikan-, talouden- tai ympäristötieteen saralla. Turvallistaminen on mahdollistanut erilaisten kysymysten esittämisen ja siten syvällisemmän ymmärryksen rakentamisen jo tutkittuihin kohteisiin. Turvallistaminen on siten hyödyttänyt turvallisuuden empiiristä tutkimusta, selittämistä ja ymmärtämistä. (Peltonen ym., 2019.)

Keskeistä turvallistamisessa on ajatus uhkien ja kriisien, olemassa olevien tai keksittyjen, hyödyntäminen omien pyrkimysten ja intressien saavuttamiseksi. Turvallistamisen kautta saatua asetelmaa hyväksikäyttämällä voimavaroja ohjataan omien ajatusten mukaisesti, riippumatta siitä, palvelevatko toimet tosiasiallisesti tilanteen hoitamisessa. Jantunen (2010, s.21) näkee turvallistamisen lähes

puhtaan lingvistisenä prosessina. Jantusen mukaan prosessissa on kyse informaatio-operaatiosta, jossa yleisölle pyritään antamaan vaikutelma turvallistajan määrittelemästä uhasta. Turvallistaja on siten tässä diskurssissa vallankäyttäjä, jonka tehtävänä on voittaa puolelleen kuulijoidensa ”sydämet ja mielet”.

Turvallistamisteoria on kehittynyt alkuperäisestä muodostaan ja jakautunut erilaisiksi tutkimukselliseksi ja teoreettiseksi alasuuntauksiksi. Keskeisimpinä turvallistamisteorian suuntauksina pidetään Kööpenhaminan ja Pariisin koulukuntia.

3.1.1 Kööpenhaminan koulukunta

Kööpenhaminan koulukunta tarkastelee turvallisuutta ja turvallistamisen prosessia puheaktiteorian ja erityisen sekä poikkeavan turvallisuuspuheen kautta. Kööpenhaminan koulukunnan teoretisointia kutsutaan myös turvallistamisteorian filosofiseksi suuntaukseksi. (Balzacq 2011, s. 1–3.)

Kööpenhaminan koulukunnan mukaan turvallistamisen prosessi ja siihen liittyvä turvallisuuspuhe nähdään ennen kaikkea valtionjohdon ja poliittisen eliitin toimenpiteinä. Toimenpiteiden avulla nostetaan poliittiseen keskusteluun eksistentiaalinen uhka, johon vastaamiseksi vaaditaan poikkeuksellisia toimenpiteitä ja erityisiä toimivaltuuksia. Turvallistamisprosessi on onnistunut, jos laaja kohdeyleisö hyväksyy turvallisuuspuheen keskiössä olevan haasteen tai ongelman turvallisuusuhaksi. (Nyman 2018, s. 102–103.) Yksinkertaisimmillaan turvallistamisessa on kyse puheaktista (*speech act*), eli ilmaisu tai lausuma on teko, jolla saadaan aikaan asioita (Buzan ym. 1998, s. 26).

Buzanin ym. (1998) esittelemään turvallistamisen prosessiin liittyy keskeisiä käsitteitä, jotka avaamalla prosessin kuvaus ja ymmärtäminen helpottuvat. Turvallistamisen prosessissa turvallistava toimija (*securitizing actor*) tekee turvallistavan siirron (*securitizing move*) esittämällä jonkin asian tai ilmiön olemassaoloa uhkaavana (*existential threat*) jollekin kyseessä olevalle viitekohteelle (*referent object*). Onnistuminen turvallistamisessa on riippuvainen siitä, hyväksyykö vai hylkääkö asian päättämisen kannalta merkityksellinen yleisö (*audience*) kyseisen turvallistavan siirron, jolla mahdollistetaan poikkeuksellisten tai hätätoimenpiteiden (*extraordinary /emergency measures*) käyttöönotto uhkaan vastaukseksi.

Koulukunta pyrkii ymmärtämään turvallisuutta kapeaa turvallisuuskäsitelystä laajempaan kokonaisuuteen. Turvallisuuden tarkastelu on jaettu viiteen eri sektoriin. Turvallisuusuhkia voidaan sotilaallisen turvallisuuden lisäksi tarkastella myös ympäristön, talouden, politiikan sekä yhteiskunnan sektoreilla. (Buzan ym. 1998.)

Turvallistamisprosessin keskiössä oleva eksistentiaalinen uhka vaihtelee eri turvallisuuden osa-alueilla. Sillä ei kuitenkaan tarkoiteta yksittäiselle ihmiselle aiheutuvaa uhkaa. Sotilaallisella sektorilla eksistentiaalinen uhka kohdistuu usein valtioon, mutta se voi kohdistua myös muihin poliittisiin yhteisöihin. Poliittisella sektorilla uhkan on perinteisesti nähty kohdistuvan valtion perustaan, kuten poliittiseen järjestelmään ja sen ideologiseen pohjaan, suvereniteettiin tai instituutioihin. Uhka voi kohdistua myös kansainvälisiin järjestelmiin tilanteessa,

jossa heikennetään järjestelmää koskevia normeja ja säädöksiä. Taloudellisella sektorilla eksistentiaalinen uhka voi kohdistua talousjärjestelmiin, kansantalouteen tai esimerkiksi yrityksiin. Yhteiskunnallisella sektorilla uhka nähdään puolestaan kohdistuvan muun muassa uskonnollisen yhteisön tai kansakunnan kollektiiviseen identiteettiin. Ympäristösektorilla eksistentiaalinen uhka kohdistuu ekosysteemeihin, yksittäisten lajien selviytymiseen tai laajasti ajateltuna jopa koko maapallon elolliseen toimintaan. (Buzan ym. 1998, s. 21–23.)

Eksistentiaalisen uhan estämiseksi tai torjumiseksi pyritään oikeuttamaan poikkeuksellisten keinojen tai hätätoimenpiteiden käyttöönotto. Näitä poikkeuksellisia keinoja voivat olla esimerkiksi ihmisten perusoikeuksia rajoittavat toimet ja lainsäädännön muutokset, sotilaalliset interventiot, veronkorotukset tai yhteiskunnan voimavarojen keskittäminen tiettyyn toimintaan. (Buzan ym. 1998, s. 22–24.)

Turvallisuus voidaan nähdä ikään kuin jananä, jonka ääripäissä olevat ilmiöt ovat joko ei-poliittisia tai politisoituja. Ei-poliittiset ilmiöt eivät ole julkisen keskustelun osana, eivätkä ne vaadi poliittista päätöksentekoa. Kun janalla liikutaan oikealle, voidaan nähdä politisoidut ilmiöt, jotka ovat selkeästi osa poliittista päätöksentekoa ja vaativat yhteiskunnallisia resursseja. Janan ääripäässä on turvallistaminen, jossa jokin ilmiö nähdään olemassaolon uhkana, joka vaatii äärimmäisiä keinoja. Keinojen toteuttamiseen haetaan oikeutus tavallisen poliittisen päätöksenteon ulkopuolelta. Uskontoa ja kulttuuria voidaan käyttää esimerkkeinä ilmiöistä, jotka selkeästi sijoittuvat eri puolille janaa riippuen mistä valtiosta on kyse. (Buzan ym. 1998, s.23–24.)

Kööpenhaminan koulukunnassa turvallisuus on liitetty olennaiseksi osaksi selviytymistä. Buzan ym. (1998, s.26) kuvaavat turvallisuusdiskurssissa, jossa sen kohteena oleva poliittinen ongelma dramatisoidaan ja esitetään kriittisenä uhkana valtion tai koko kansakunnan tulevaisuudelle. Onnistunut turvallistaminen johtaa siten usein erilaisten hätätilojen ja poikkeusolojen julistamiseen.

Nymanin mukaan (2018, s.103) Kööpenhaminan koulukunnan turvallistamisteoriassa suurin osa poliittisista ongelmista tulisi ratkaista epäturvallistamalla ne, eli siirtämällä ongelmat pois muodostetusta turvallisuuskehästä takaisin normaalin politiikan ja poliittisen toiminnan alueille.

3.1.2 Pariisin koulukunta

Pariisin koulukunta yhdistää tarkasteluunsa erilaisia sosiologisia näkökulmia ja painotuksia keskittyen tarkastelemaan erilaisten käytäntöjen, kontekstien ja valtasuhteiden merkityksiä ja vaikutuksia turvallisuusuhkien ja uhkakuvien rakentamisessa. Pariisin koulukunta edustaa turvallistamisteorian sosiologista suuntausta, ja sen mukaan turvallistaminen on osa eri turvallisuusammattilaisten ja -instituutioiden välistä jatkuvaa ja jokapäiväistä vuorovaikutusta. (Balzacq 2011, s. 1–3.)

Pariisin koulukunta syntyi vastareaktionä Kööpenhaminan koulukunnan käsitykselle, jossa turvallistamisprosessi on valtionjohto- ja eliittikeskeistä. Pariisin koulukunnan perusajatuksena on, että turvallistaminen on yksittäisten turvallistamistoimien ja poikkeavan turvallisuuspuheen sijasta pidemmällä

aikavälillä, rutiinien kautta ja päivittäisten arjen käytäntöjen välityksellä tapahtuva pidempi prosessi. (Nyman 2018, s. 107.)

Pariisin koulukunnassa huomion keskipisteenä on turvallisuusammattilaisten (esimerkiksi turvallisuusviranomaiset, asevoimat, virkamieshallinto ja tiedustelutoimijat) sekä -instituutioiden määrittämä ja harjoittama turvallisuus osana jokapäiväistä toimintaa. Vaikka turvallistamiseen liittyvä jokapäiväinen toiminta voi sisältää myös poikkeavia turvallisuuspuheakteja, dramaattisiin turvallisuuspoikkeamiin, hätätiloihin ja poikkeuksellisiin toimivaltuuksiin keskittymisen sijaan koulukunta tarkastelee enemmän erilaisten levottomuuksien ja turvattomuuden tunteiden ilmenemistä ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Tarkastelu keskittyy siten turvallisuustoimijoiden reagointiin ja vaikutuksiin ihmisten turvattomuuden tunteeseen vastaamiseksi arjessa. Turvallistamisteorian Pariisin koulukunta yhdistää toteuttamaansa turvallistamisen tarkasteluun myös erilaisia sosiologian tutkimukselle ominaisia painotuksia. (Nyman, 2018.)

Bigon (2002) mukaan Pariisin koulukunta näkee turvallistamisen olevan arjen turvattomuuteen vastaamisen lisäksi myös tulosta erilaisten turvallisuustoimijoiden jatkuvasta institutionaalisesta kamppailusta. Tämän kamppailun tuloksena eri turvallisuustoimijoiden välille syntyvä turvallisuuskenttä muodostuu konstruktionistisen perusoletuksen mukaisesti eri toimijoiden välisistä sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta. Turvallistamisen ei siis katsota olevan pelkkä puheakti, vaan turvallisuustoimijat kamppailevat siitä, kuka määrittää uhkat ja niihin vastaamisen prioriteetit. Turvallisuustoiminnot eivät siten ole äkillisiä tai poikkeuksellisia, vaan ovat normaalia politiikkaa ja turvallistaminen voidaan nähdä toimintona, jossa turvallisuusviranomaiset hallitsevat riskejä. Bigo katsoo, että turvallistamisessa Pariisin koulukunnan mukaan turvallisuustoimijat perustelevat toimiaan niin turvallisuuden kuin vapauden ylläpitämisellä ja etäännyttävät itsensä kansasta teknokraattisena hallintona. Turvallisuustoiminnot ovat siten poliitikkojen ja turvallisuustoimijoiden poliittisten toimien lopputulosta.

3.2 Kapea turvallisuuskäsitys

Turvallisuuden käsite on muuttunut huomattavasti kylmän sodan päättymisen jälkeen. Perinteinen eli niin sanottu kapea turvallisuuskäsitys oli vallalla kylmän sodan aikaan, jolloin tutkimukset noudattivat yleisesti realismin periaatteita niin aihepiirien kuin tutkimuksen lähtökohtienkin osalta. Käytännössä turvallisuus käsitteenä ymmärrettiin toisen maailmansodan jälkeen lähestulkoon synonyymina sotilaalliselle voimalle. Yhtenä perinteisen turvallisuusorientaation perustaan vaikuttaneena henkilönä pidetään Stephen Waltia, jonka määritelmän mukaan turvallisuustutkimus on tutkimusta uhkista, joita hallitaan sotilaallisin voimakeinoin. Kylmän sodan kapeaa turvallisuuskäsitystä pidetään siten ensisijaisesti sotilaallisena ja valtiokeskeisenä turvallisuutena. (Limnel 2009, s. 50–51.)

Glaserin (2019, s. 16–17) mukaan turvallisuus ymmärretään kapeassa turvallisuuskäsityksessä valtion selviytymiskamppailuna erilaisia ulkoisia uhkia

vastaan ja muut valtiot nähdään oman etunsa tavoittelijoina, joihin ei ole luottamista. Kapeassa turvallisuuskäsityksessä keskeistä on, että turvallisuus liitetään valtioiden selviytymiseen ja turvallisuuden ainoa tavoite on valtion suvereniteetin säilyttäminen. Sheehanin (2010) mukaan kapeaan turvallisuuskäsitykseen liittyvä tutkimus keskittyy pääasiassa suurvalta- ja voimapolitiikkaan, sodan ja strategian, liittoutumien ja puolueettomuuden, pelotevaikutuksen sekä ydinaseiden ja asekontrollin tapaisten teemojen tulkintaan. Edelleen Sheehan näkee, että kapeassa turvallisuuskäsityksessä asevoimat ovat ainoa relevantti turvallisuustoimija.

Kapean turvallisuuskäsityksen tarkastelutapaa ei ole pidetty riittävän laaja-alaisena verkostoituneessa, nykyaikaisessa maailmassa ja siten myös muita turvallisuuden ulottuvuuksia ja sektoreita on noussut turvallisuuskäsityksen ja keskustelun piiriin.

Rothschildin (1995, s. 55–57) mukaan 1990-luvulla turvallisuuden käsite on laajentunut neljään eri ulottuvuuteen niin vertikaalisesti kuin horisontaalisesti. Turvallisuus on laajentunut vertikaalisesti valtioiden turvallisuudesta alaspäin yksilöiden ja erilaisten ryhmittymien turvallisuudeksi. Ylöspäin laajentuminen on tapahtunut kansainvälisiin järjestelmiin sekä laajan biosfäärin turvallisuudeksi. Horisontaalisessa tarkastelussa laajentuminen on tapahtunut turvallisuuden tarkastelun kohteiden osalta muun muassa poliittisen, taloudellisen, yhteiskunnallisen, ympäristöllisen ja inhimillisen turvallisuuden osa-alueille. Neljäs laajentumisen ulottuvuus on turvallisuuden tuottamien velvoitteiden monipuolistuminen valtioilta ylöspäin kansainvälisille instituutioille, alaspäin alueellisille ja paikallisille hallintotasoille sekä sivusuunnassa tapahtunut laajentuminen eivaltioillisille organisaatioille kuten julkiselle ja yleiselle mielipiteelle, medialle tai esimerkiksi markkinoiden kaltaisille abstrakteille voimille ja tekijöille. Samankaltaisiin havaintoihin perustuen Buzan ym. (1998) ovat esittäneet muodostamistarpeen laajentuneelle tai laajalle turvallisuuskäsitykselle.

3.3 Laaja turvallisuuskäsitys

Laajan turvallisuuskäsityksen ydin on turvallisuuden tarkastelu ja turvallisuusuhkien muodostuminen perinteisen valtiokeskeisen sotilaallisen turvallisuusulottuvuuden lisäksi myös sen ulkopuolella. Buzan ym. (1998, 7–9) esittävät, että turvallisuuden käsitettä voi lähestyä viidestä eri tulokulmasta. Tämän mallin mukaan turvallisuutta ja turvallisuusuhkia voidaan tarkastella sotilaallisen turvallisuuden lisäksi poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella ja ympäristön turvallisuussektorilla.

Krogarsin (1999) mukaan Neuvostoliiton hajoaminen ja raja-aitojen kaatuminen Keski-Euroopassa muuttivat käsitystä turvallisuudesta sen perinteisessä merkityksessä. Sen seurauksena turvallisuuden sisältö on laajentunut yksittäisten osa-alueiden sijaan koskemaan kattavasti yhteiskunnallista toimintaa.

Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategiassa (2009, s. 9) turvallisuus käsitetään laaja-alaisesti ja sen katsotaan kattavan hyvinvoinnin, ympäristön,

talouden ja väestön. Strategian mukaan valtiokeskeisyys perinteisessä turvallisuuskäsityksessä tai yksittäisen valtion resurssit eivät ole enää riittäviä turvallisuuden takaamiseksi. Edelleen strategiassa painotetaan, kuinka hallitustenvälisen elinten, kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen, eri hallinnonalojen yhteistyö sekä elinkeinoelämän ja tutkimuksen merkitys jatkossa korostuu. Toisaalta strategiassa painotetaan, että on vältettävä liian laajan turvallisuuskäsitteen omaksumista ja siten kaiken inhimillisen elämän ilmiöiden ”turvallistamista”.

Sallinen (2005, s. 11) on määritellyt laajaa turvallisuuskäsitettä pohjoismaisessa viitekehyksessä seuraavasti:

Turvallisuuteen kuuluvat poliittisten ja sotilaallisten kysymysten ohella ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen sekä taloudellinen vapaus, sosiaalinen vastuu ja keskinäinen solidaarisuus ympäristön suojelemiseksi. Sotilaallisten uhkien lisäksi on siten huomioitava sisäisen turvallisuuden kysymykset (esim. terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus) ja taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset, yhteisölliset ja ympäristöön liittyvät tekijät rakennettaessa turvallisuuspolitiikkaa. Tämä kokonaisuus muodostaa laajan turvallisuuskäsitteen ja siitä on tullut viime vuosien aikana useimpien Euroopan maiden turvallisuuspolitiikan perusta.

Laaja turvallisuuskäsitys on mahdollista tulkita hyvinkin laajasti ja käsitteen saateenvarjon alle on mahdollista tuoda lähes mitä vain. Esimerkiksi Sanastokeskuksen Kokonaisturvallisuuden sanaston (2017) mukaan laaja turvallisuuskäsitys pitää sisällään ”kaikki sellaiset turvallisuuteen liittyvät kysymykset, joihin liittyvät uhkat voivat aiheuttaa merkittävää haittaa tai vaaraa väestölle tai yhteiskunnalle”.

Myös kansallisissa turvallisuutta käsittelevissä strategisissa asiakirjoissa näkökulma turvallisuuteen on laajentunut. Esimerkiksi Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa vuodelta 2012, laajan turvallisuuskäsityksen sanotaan kattavan perinteisen sotilaallisen uhkakuvan lisäksi useat erilaiset kysymykset, ilmiöt ja haasteet, joita ovat muun muassa ilmastonmuutos, vesivarojen ja energian niukkuus, väestönliikkeet ja väestönkasvu, terrorismi, tartuntataudit, järjestäytynyt rikollisuus, tietoturvahyökkäykset ja ylipäänsä yhteiskunnan haavoittuvuuden lisääntyminen. (Valtioneuvoston kanslia 2012, 12.)

Kapean ja laajan turvallisuuskäsityksen keskeisiä eroja on havainnollistettu taulukossa 1.

Taulukko 1 Turvallisuuskäsitykset (Korhonen, 2020, s.28)

TURVALLISUUSKÄSITYS	Kapea turvallisuus	Laaja turvallisuus
<i>TURVALLISUUS</i> "Mitä turvallisuus on?" "Mikä on turvallisuuden tavoite?"	Valtion selviytyminen kansainvälisessä anarkiassa	Sekoreiden eri kohteiden selviytyminen ja turvaaminen
<i>KOHDE</i> "Mikä turvataan?" "Kenen turvallisuus on kyseessä ja tavoittelun kohteena?"	Valtio Suvereniteetti	Valtio, yhteiskunta tai ideologia Kansantalous ja hyvinvointi Kollektiivinen identiteetti Biosfäärin monimuotoisuus
<i>ESTEET</i> "Miltä turvataan?" "Mitkä luetaan turvallisuushaasteiksi ja -uhkiksi?"	Sota ja konflikti Valtiolliset ja aseelliset uhkat Vallankumous Ydinaseiden leviäminen	Sotilaalliset uhkat Poliittiset uhkat Taloudelliset uhkat Yhteiskunnalliset uhkat Ympäristölliset uhkat
<i>KEINOT</i> "Miten turvataan?" "Kuinka turvallisuus voidaan saavuttaa?"	Omat asevoimat Diplomatia Voimatasapaino	Sektoreittain vaihtelevat toimintatavat ja keinot
<i>TOIMIJAT</i> "Kuka/mikä turvaa?" "Kuka tekee ja tuottaa turvallisuutta?"	Valtiot Asevoimat	Sektoreittain horisontaalisesti ja vertikaalisesti vaihtelevat Yksilötasolta järjestelmätasolle

Turvallisuuskäsityksen evoluutio on johtanut siihen, että Vuoden 2021 valtioneuvoston puolustusselonteossa ei laajaa turvallisuuskäsitystä enää mainita ja valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteossa (Valtioneuvosto, 2021a) viitataan selonteon perustuvan laajaan turvallisuuskäsitykseen avaamatta sitä sen tarkemmin. Laajasta turvallisuuskäsityksestä on tullut normi, eikä sitä siten tarvitse enää määritellä tarkemmin tai perustella sen käyttämistä. Toisaalta laajan turvallisuuskäsityksen tarkasta määrittelystä on tullut vaikeaa, ellei mahdotonta, kun lähes kaikki voidaan nähdä turvallisuusuhkana tai ainakin asiat on mahdollista esittää niin, että ne uhkaavat turvallisuutta.

Turvallisuuskäsityksen laajentumisen myötä myös turvallisuuden ylläpitäminen ja uhkiin varautuminen tarvitsevat enemmän resursseja, entistä laajempaa yhteistoimintaa niin poikkihallinnollisesti kuin eri toimintatasojen välillä. Suomessa tähän haasteeseen on vastattu ottamalla käyttöön kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jota avataan tarkemmin seuraavassa luvussa.

3.4 Kokonaisturvallisuus

Kokonaisturvallisuuden malli on saanut alkunsa vuonna 2010 valmistuneesta Varautuminen ja kokonaisturvallisuus -komiteamietinnöstä. Komitean tehtävänä oli laatia kokonaisvaltainen selvitys suomalaisen yhteiskunnan varautumisesta. Pohjana selvitykselle oli vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, jossa edellytettiin selvitettäväksi sen aikainen kokonaismaanpuolustuksen malli, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia, sisäisen turvallisuuden ohjelma sekä näiden sisältö, järjestelyt, johtosuhteet, vastuut ja toimeenpano. (Valtioneuvoston kanslia, 2010.)

Selvityksen mukaan Suomen varautumisjärjestelyt eivät kaivanneet suuria uudistuksia. Komitea painotti, että toimintaympäristön ja uhkakuvien muuttuessa korostuu tarve turvallisuuden tarkastelemiseksi laajasti ja siten komitean lähtökohtana on laaja turvallisuusajattelu, kokonaisturvallisuus ja koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntäminen. (Valtioneuvoston kanslia, 2010, s. 9.)

Seuraava askel kokonaisturvallisuuden virallisessa määrittelyssä oli vuonna 2012 julkaistu valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta. Periaatepäätöksessä määritellään kokonaisturvallisuuden käsite sekä siihen liittyvät muut keskeiset käsitteet. Tämän lisäksi täsmennettiin eri hallinnonalojen vastuita kokonaisturvallisuuden osa-alueilla. Periaatepäätöksessä määritelty kokonaisturvallisuuden käsite perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen, johon sisältyvät kaikki sellaiset turvallisuuskysymykset, joihin liittyvät uhkat voivat aiheuttaa merkittävää haittaa tai vaaraa Suomelle ja sen väestölle. (Valtioneuvosto, 2012.)

Sama periaatepäätös myös virallisti Turvallisuuskomitean tehtävät ja aseman kokonaisturvallisuuden pysyvänä yhteistoimintaelimenä. Tehtävään kuuluu avustaa valtioneuvostoa ja sen ministeriöitä kokonaisturvallisuuden hallintaan tähtäävässä varautumisessa ja varautumisen yhteensovittamisessa. (Valtioneuvosto 2012, s. 5–6.)

Vuonna 2017 tehdyssä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on esitelty kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jonka pohjalta Suomessa varaudutaan toimimaan erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kokonaisturvallisuuden käsite on muotoutunut yhteistoimintamalliksi, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Yhteistoimintamallissa toimijat jakavat ja analysoivat turvallisuutta koskevaa tietoa sekä suunnittelevat, harjoittelevat ja toimivat yhdessä. (Valtioneuvosto, 2017.)

Kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia on havainnollistettu kuvassa 4.

Kuva 4 Kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli (Valtioneuvosto, 2017)

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömiä ja siten kaikissa tilanteissa ylläpidettäviä toimintokokonaisuuksia, jotka ulottuvat useiden toimijoiden lakisääteisiin tehtäviin, eikä niille voida määritellä vain yhtä ainoa vastuutahoa. Elintärkeitä toimintoja ovat:

- johtaminen
 - kansainvälinen ja EU-toiminta
 - puolustuskyky
 - sisäinen turvallisuus
 - talous, infrastruktuuri, huoltovarmuus
 - väestön toimintakyky ja palvelut
 - henkinen kriisinkestävyys
- (Valtioneuvosto, 2017.)

Vaikka kokonaisturvallisuuden käsite on ollut Suomessa käytössä jo yli vuosikymmenen, sen sisältö ei ole kuitenkaan kaikkien mielestä täysin selkeä. Brandersin (2016, s. 117–124) mukaan suomalaisen kokonaisturvallisuuden voidaan katsoa olevan lähtöisin usean suomalaisen turvallisuuteen liittyvän käsitteen ja mallin yhdistämis- ja selkeyttämispyrkimyksistä 2010-luvun taitteessa. Hänen mukaansa käsitteisiin voidaan laskea mukaan ainakin laaja turvallisuuskäsitys, kokonaisuuspuolustus ja niihin liittyvä varautuminen ja huoltovarmuus.

Kokonaisuuspuolustus on määritelty kokonaisturvallisuuden sanastossa (Sanastokeskus TSK 2017, s. 17) sotilaallisen ja siviilialojen toiminnaksi, jolla ”turvataan valtion itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, muiden valtioiden aiheuttamaan tai muuta uhkaa vastaan”.

Varautuminen puolestaan on määritelty toiminnaksi, jolla ”varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavantomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa”.

Varautumistoimenpiteiksi on mainittu muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus sekä valmiusharjoitukset. (Sanastokeskus TSK, 2017, s. 37.)

Huoltovarmuudella taas tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta (Sanastokeskus TSK 2017, s. 31).

Brandersin (2016, s.16–17) mukaan suomalaisessa turvallisuuteen liittyvän käsitteen ja mallin yhdistämis- ja selkeyttämissyrkimyksissä ei olla kuitenkaan täysin onnistuttu ja hän kritisoi kokonaisturvallisuuden käsitettä seuraavasti:

Kokonaisturvallisuudella tavoitellaan mallia, jonka avulla tulisi voida ohjata ja johtaa yhteiskunnan varautumista laajan turvallisuuden perustalta. Käsite on kuitenkin monimutkainen ja kompleksinen eikä siitä näyttäisi olevan yksimielisyyttä, ts. siltä näyttäisi puuttuvan jaettu merkitys. Se on myös ilmiönä tuore ja vähän tutkittu. Näin ollen se on vielä myös tieteelliskäsitteelliseltä identiteetiltään ohuehko sekä analyttisesti epäselvä. Se edustaa toisaalta keskinäisriippuvuuksiin perustuvaa holistista ja kaikenkattavaa orientaatiota, joka antaa lukijalle kuvan kaikkien tunnistettujen turvallisuusuhkien hallinnasta, toisaalta sen ”toimialuetta” pyritään rajaamaan. Tästä huolimatta se on muodostumassa yhdessä resilienssin kanssa yhdeksi turvallisuuspolitiikan strategisista kattokäsitteistä.

Myös Silvasti (2016, s. 284) arvostelee kokonaisturvallisuutta voimakkaasti:

... on ymmärrettävää, että turvallisuuden pirstaloituminen on yritetty ottaa haltuun ja sellaiset käsitteet kuin laaja turvallisuus ja kokonaisturvallisuus ovat ilmaantuneet poliittiseen diskurssiin. Jos asiaa tarkastellaan puhtaasti kielellisestä näkökulmasta, voidaan väittää, että kokonaisturvallisuus on käsitteenä epäonnistunut. Kokonaisturvallisuus pohjautuu kokonaismaanpuolustuksen käsitteeseen. Se oli käsitteenä selkeä ja palveli hyvin tarkoitustaan muodostuen maanpuolustuksen yläkäsitteeksi. Sotilaallisen maanpuolustuksen ohella siihen kuului varautumisen ”ei-sotilaallinen” ulottuvuus, kuten huoltovarmuus, taloudellinen maanpuolustus, väestönsuojelu ja maanpuolustustiedotus... Koska turvallisuus on huomattavasti laaja-alaisempi ja monisyisempi ilmiö kuin maanpuolustus, on uusi kokonaisturvallisuuden käsite hämärtänyt sekä kokonaismaanpuolustuksen että turvallisuuden käsitteellistä sisältöä.

Kokonaisturvallisuuden käsite on mahdollista nähdä laajan turvallisuuskäsityksen evoluutiona. Käsite on suhteellisen tuore ja siten sen merkitys vielä kehittyy ja siihen suhtaudutaan hyvin eri tavoin. Toisaalta kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia pidetään jopa suomalaisena vientituotteena, ja se selvästi kiinnostaa valtiollisia toimijoita rajojemme ulkopuolella. Kiinnostus kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia kohtaa on lisääntynyt etenkin sen jälkeen, kun Venäjä käynnisti laajan hyökkäyksen Ukrainaan. Toisaalta kokonaisturvallisuuskäsitteen nähdään epäonnistuneen, ja vain lisänneen epäselvyyttä turvallisuuden toimijoissa. Myös Covid-19-pandemian hoidossa on kuulunut soraääniä kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia kohtaan. Branders (2016, s.205) päätyy esittämään, että:

Kokonaisturvallisuus tulisi määritellä sen konnotaation mukaisesti sellaisiksi turvallisuuden kokonaistoimenpiteiksi, jotka kulloinkin edistävät vakaan ja rauhallisen yhteiskunnan ylläpitoa ja resilienssiä, ei pelkästään tunnistettujen uhkien torjuntaa.

Suomalaisessa turvallisuuteen liitettävien käsitteiden evoluutiossa seuraava askel näyttäisi olevan resilienssi-käsitteen tuominen turvallisuuskontekstiin. Sen lisäksi, että resilienssi nousee omana käsitteenään, on sitä tuotu mukaan vallalla oleviin konsepteihin, kuten Brandersin näkemys kokonaisturvallisuuden tulevaisuudesta osoittaa. Resilienssin käsitettä turvallisuuskontekstissa on käsitelty tarkemmin luvussa 4 Resilienssi turvallisuuskontekstissa.

4 RESILIENSSI TURVALLISUUSKONTEKSTISSA

Luvussa 4 yhdistetään kahdessa aiemmassa luvussa esitellyt käsitteet ja esitellään resilienssin käsitettä turvallisuuskontekstissa. Käsitettä tarkastellaan eri näkökulmista, minkä lisäksi pureudutaan tarkemmin turvallisuuden ja resilienssin monitahoiseen suhteeseen. Luvussa esitetään keskeistä, tätä tutkimusta pohjustavaa, aiemmin tehtyä tutkimusta Suomesta ja ulkomailta.

4.1 Resilienssin käsite ja tasot turvallisuuskontekstissa

Coaffeen ja Fusseyn (2015) mukaan resilienssi on vähitellen tullut keskeisemmäksi osaksi turvallisuuspolitiikkaa 9/11-terrori-iskujen jälkeen. Turvallisuuteen kytkeytyvä resilienssi on sittemmin tullut keskeiseksi osaksi nyky-yhteiskunnan organisoitumista. Heidän mukaansa aiemmin nimenomaan terrorismiin vastaamiseen liitetty resilienssin käsite on nyt täysin sulautunut niin politiikkaan kuin kansalliseen turvallisuuteen.

Kuten muissakaan asiayhteyksissä, resilienssin käsitteellä ei kuitenkaan ole turvallisuuskontekstissakaan täysin yksiselitteistä määritelmää. Resilienssi-käsitettä on käytetty synonyymina ainakin seuraaville käsitteille: kriisinkestävyys, muutosjoustavuus ja joustokestävyys. Hyvönen ym. (2019) esittävät, että resilienssi tulisi hahmottaa kolmivaiheisena ja takaisinkytkettyinä prosessina:

Resilienssiä arvioitaessa toisin sanoen tarkastellaan häiriö- tai kriisitilannetta edeltänyttä, sen aikaista sekä kriisin jälkeistä ajanjaksoa yhdistävää mukautumisprosessia sekä tähän prosessiin eri vaiheissa vaikuttavia yksilöllisiä, paikallisia ja yhteiskuntapoliittisia tekijöitä. Prosessi kätkee sisäänsä sekä kriisinsietokyvyn, palautumisen että sopeutuvan oppimisen. Jos tätä prosessia halutaan kuvata yhdellä suomenkielisellä sanalla, ehdotamme termiä mukautumisvalmius.

Kokonaisturvallisuuden sanaston (2017) määritelmän mukaan resilienssi on kuvattu yksilöiden ja yhteisöjen kyvyksi ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa sekä valmiudeksi kohdata häiriöitä ja kriisejä sekä palautua niistä.

Esimerkiksi Hämäläinen ja Vataja (2020) ovat omassa määritelmässään lisänneet yksilön ja yhteisön rinnalle myös yhteiskunnallisen tason. Hyvönen, ym. (2019) puolestaan puhuvat resilienssistä neljällä eri tasolla:

- yksilön resilienssi
- yhteisöjen resilienssi
- valtion ja instituutioiden resilienssi
- kansainvälinen taso

Heidän mukaansa näiden kokonaisresilienssi muodostuu näiden tasojen vuorovaikutuksessa.

Yksilön resilienssillä viitataan yksilön kykyyn mukautua tai kehittyä menestyksekkäästi, vaikka tämä altistuisi vakaville stressitekijöille, jotka voisivat potentiaalisesti laukaista trauman tai mielenterveyden ongelman. Resilienssi on siten osa henkistä suorituskykyä, johon kuuluu kyky vastata haasteisiin, palautua, oppia ja jopa vahvistua haastavista kokemuksista. Resilienssi ei ole yksittäinen ominaisuus tai taipumus, vaan kykyjen, taitojen ja persoonallisuuden kokonaisuus. Yksilön resilienssin kehittyminen nähdään pitkäkestoisena prosessina, joka voi jatkua läpi koko elämän. Hyvönen ym. (2019, s. 27.)

Yksilötason resilienssistä puhuttaessa, kytkennät psykologian näkökulmaan ovat ilmeiset ja hyvin voimakkaat. Resilienssiin vaikuttavat kuitenkin monet, myös itsestä riippumattomat tekijät. Bonanno, Galea, Bucciarelli ja Vlahov (2007) havaitsivat tutkimuksessaan, että esimerkiksi sukupuoli, ikä, etninen tausta, koulutus, tulot ja sosiaalinen status vaikuttavat yksilön resilienssin tasoon. Esimerkiksi koulutustason ja traumaperäiselle stressihäiriölle (*posttraumatic stress disorder*) altistumisen välillä havaittiin yhteys. Todennäköisyys traumaperäiselle stressihäiriölle on pienempi, kun koulutustaso on korkeampi.

Yhteisöresilienssi voidaan ymmärtää yhteisön valmiutena ennakoida riskejä, heikentää niiden vaikutuksia sekä palautua nopeasti selviytymisen, sopeutumisen, kehittymisen ja kasvun kautta niissä tilanteissa, joissa yhteisö kohtaa voimakkaan muutoksen. Yhteisöresilienssi voidaan siten nähdä yhteisön kykynä kestää erilaisia häiriöitä, toipua niistä nopeasti sekä valmiutena uudistua vastauksena vastoinkäymisiin ja muutoksiin. Yhteisöresilienssi edellyttää kykyä edistää, toimia osana ja säilyttää myönteisiä suhteita yhteisössä, sekä kestää ja toipua kriisiajan mukana tuomista stressitekijöistä. Resilientin yhteisön kannalta korostuvat muun muassa yhteisten arvojen puolustaminen ja luottamus. (Hyvönen ym. s.38.)

Yhteisöresilienssissä korostuvat sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus yksilöiden välillä. Esimerkiksi Atreyan ja Kunreutherin (2016) mukaan erot sosiaalisessa pääomassa vaikuttivat New Orleansin paikallisyhteisöjen toisistaan poikkeaviin resilienssivalmiuksiin hurrikaani Katrinan jälkeisessä sopeutumisen- ja uudelleenrakennusprosessissa. Norris ym. (2007) näkevät yhteisöresilienssin prosessina, jossa valmiudet mukautumiseen yhdistyvät häiriöön tai vastoinkäymiseen sopeutumiseen. Yhteisön resilienssi muodostuu heidän mukaansa

taloudellisesta tilanteesta, sosiaalisesta pääomasta, tiedosta ja viestinnästä sekä yhteisötaidoista. Nämä yhdessä muodostavat valmiuden kohdata vastoinkäymiä.

Valtion ja instituutioiden resilienssillä viitataan yhteiskunnan keskeisten järjestelmien resilienssiin. Kokonaisresilienssin näkökulmasta tarkasteltuna korostuvat yhteiskunnan tarjoamat kapasiteetit ja palvelut, jotka mahdollistavat ja tukevat kansalaisten henkistä kriisinsietokykyä sekä palautumista kriiseistä. Yksilön resilienssin katsotaan ylipäänsä olevan riippuvainen yhteiskunnan tasolla toimivista instituutioista ja niiden tarjoamista palveluista. Esimerkkeinä näistä yhteiskunnan keskeisistä järjestelmistä ovat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ja koulutusjärjestelmä. Olennaista resilienssin kannalta on tälläkin tasolla tarkasteltuna luottamus yhteiskunnan instituutioihin ja siihen, että ne ovat varautuneet kriiseihin. (Hyvönen ym. 2019, s. 54.)

Yhteiskuntatason resilienssiä voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista ja esimerkiksi Bourbeau (2013) viittaa kolmeen resilienssi-tyyppiin yhteiskunta-kontekstissa:

- resilienssi ylläpitona
- resilienssi marginaalisuutena
- resilienssi uudistumisena

Resilienssi ylläpitona korostaa sopeutumiskykyä, jossa resurssit ja energia kohdistetaan vallitsevan tilanteen säilyttämiseen. Hänen mukaansa ongelman tärkeyttä usein liioitellaan, jotta voidaan perustella paremmin tarve toteuttaa erilaisia toimenpiteitä jonkin tietyn tapahtuman aiheuttamia muutoksia vastaan. Tapahtuman mahdollisia negatiivisia vaikutuksia liioitellaan ja muutokset nähdään aina negatiivisina. (Bourbeau, 2013.)

Resilienssi marginaalisuutena tähtää kriisin tai shokin aiheuttamien muutosten ja vaikutusten pitämiseen marginaalisina, haastamatta politiikan tai yhteiskunnan perustaa. Yhteiskunnan resilienssiin tähtäävät toimenpiteet tehdään vallitsevan politiikan/normiston tai sosiaalisen rakenteen ehdoin. Bourbeau näkee tässä vaarana, että pienillä muutoksilla viivästytetään suuria, jopa välttämättömiä muutoksia. (Bourbeau, 2013.)

Kolmannessa tyypissä resilienssi nähdään uudistumisena, jonka tavoitteena on muuttaa ja jopa uudistaa olemassa olevaa rakennetta ja politiikkaa. Uudelleen määrittelyt eivät kuitenkaan tapahdu tyhjiössä, vaan ne perustuvat menneisiin kokemuksiin, kollektiiviseen muistiin ja historiaan. Uudistumisen tarve esitellään usein väistämättömänä. (Bourbeau, 2013.)

Kaikissa Bourbeaun resilienssityypeissä merkittävässä roolissa on turvallisuuspuhe, jolla perustellaan juuri tiettyjä tarvittavia toimenpiteitä. Malli perustuu siten vahvasti turvallistamisteoriaan, jota on käsitelty tarkemmin tässä tutkielmassa luvussa 3.1.

Hyvösen ym. (2019) esittämä neljäs resilienssin taso on kansainvälinen taso. Kansainvälisten sidosten vaikutukset resilienssiin näkyvät ennen kaikkea toimintaympäristön dynamiikkojen, prosessien ja tapahtumien vaikutuksien kautta. Vaikutukset heijastuvat yhteiskunnan toimivuuteen ja esimerkiksi sisäiseen

turvallisuuteen. Tätä voidaan havainnollistaa esimerkiksi huoltovarmuuden kautta. Yhteiskunnan tarjoamat materiaaliset puitteet arjen jatkuvuudelle vaikuttavat suoraan yhteisö- ja yksilötasolla asti. Huoltovarmuuteen vaikuttavat puolestaan keskeisesti globaalit tapahtumat.

Viime vuosien suurvaltojen välinen kamppailu, hybrdivaikuttaminen, covid-19-pandemia ja viimeisimpänä tapahtumana Venäjän hyökkäys Ukrainaan, ovat vahvoja esimerkkejä siitä, miten kansainvälisellä tasolla tapahtuvat tapahtumat ja päätökset seurannaisvaikutuksineen vaikuttavat resilienssiin kaikilla tasoilla.

Yksi esimerkki resilienssin noususta konkreettisesti kansainväliselle tasolle on Euroopan komission määrittelemät, 8.helmikuuta 2023 hyväksytyt resilienssitavoitteet (*disaster resilience goals*) pelastuspalvelun alalla. Yhtenä tavoitteena on parantaa koko EU-alueen kykyä vastata valtioiden rajat ylittäviin riskeihin. Yhteistyön merkitys korostuu niin ennaltaehkäisyyn, kuin mahdollisiin katastrofeihin vastaamisen osalta. Yhteinen tekeminen on viety niin pitkälle, että puhutaan jopa yhteisten kapasiteettien rakentamisesta. (EU, 2023.)

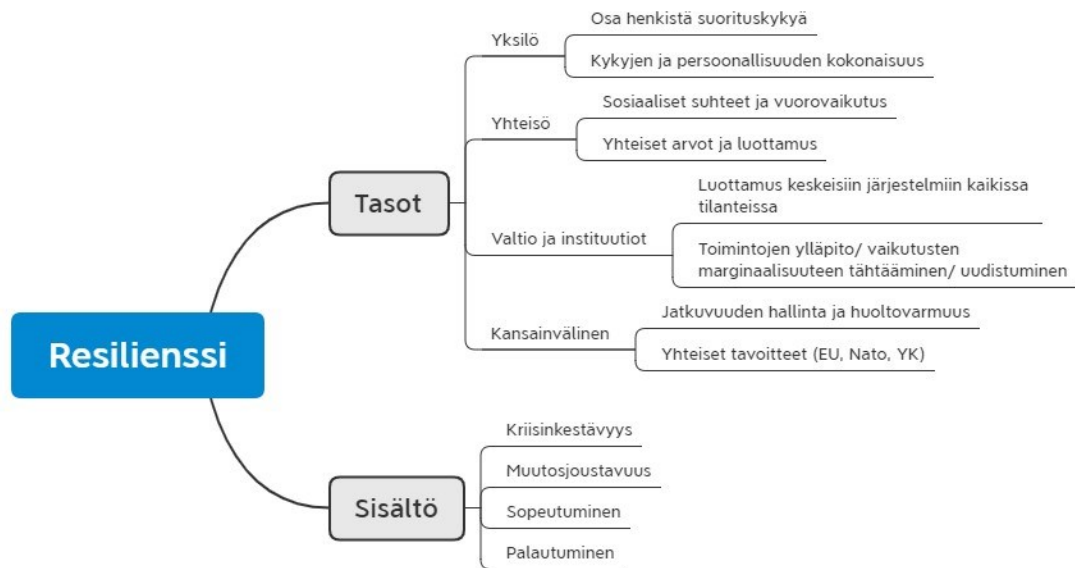
Myös Natossa resilienssi on hyvin vahvassa asemassa. Vuonna 2021 hyväksytyssä resilienssitoumuksessa (*Strengthened Resilience Commitment*) resilienssin todettiin olevan pääosin jäsenmaiden vastuulla, mutta muistutettiin myös kollektiivisesta vastuusta ja resilienssin merkityksestä Naton 3. artiklan velvoitteiden täyttämässä. Naton resilienssitavoitteet koostuvat seitsemästä perusedellytyksestä. Edellytyksiin kuuluvat:

- 1) hallinnon ja sen kriittisten tukipalveluiden jatkuvuuden turvaaminen,
 - 2) energian saannin varmistaminen,
 - 3) kyky huolehtia tehokkaasti laajamittaisesta maahantulosta,
 - 4) ruoan ja veden saannin turvaaminen,
 - 5) kyky huolehtia terveydenhuoltojärjestelmän valmiudesta ja tarvittaessa suuresta määrästä kaatuneita,
 - 6) siviilitietoliikenteen toimivuuden varmistaminen kriisitilanteissa.
 - 7) liikennejärjestelmän toimivuuden varmistaminen kriisitilanteissa.
- (Nato, 2022.)

Naton resilienssitavoitteet on otettava huomioon myös Suomessa, jos Suomesta tulee Naton jäsen.

Myös YK:ssa resilienssi on vahvasti osa katastrofiriskien hallintaa. Jo vuosien 2005-2015 toimenpideohjelma painottaa vahvasti resilienssiä. Ohjelman nimi on *Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities for Disasters*. (YK, 2005.)

Resilienssi-käsitteen sisältö ja tasot turvallisuuskontekstissa on tiivistetty kuvaan 5.

Kuva 5 Resilienssin käsite turvallisuuskontekstissa

4.2 Resilienssin ja turvallisuuden suhde

Resilienssin ja turvallisuuden suhde on monimutkainen ja sitä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Christian Fjäderin (2014) mukaan epävarmuus ja monimutkaisuus lisääntyvät globaalissa maailmassa, jossa turvallisuuden tarve kasvaa ja samalla kuitenkin kansallisvaltioiden kyky hallita sitä haastetaan. Resilienssi on noussut yhdeksi ratkaisuvaihtoehdoksi tähän ongelmaan. Hänen mukaansa resilienssi on näkyvästi esillä kansallisissa turvallisuusstrategioissa, mutta siitä huolimatta sen määritelmä ja tavoitteet jäävät epäselviksi. Fjäder esittää, että vaikka resilienssi voi olla pragmaattinen lähestymistapa turvallisuushaasteisiin, sen suhde kansalliseen turvallisuuteen ja valtion rooliin turvallisuuden tarjoajana vaatii lisäselvitystä.

Mareile Kaufmann (2017) puolestaan näkee, että aiempaa keskinäisriippuvaisemmassa maailmassa olemme alttiina radikaaleille epävarmuustekijöille, jotka vaativat uusia tapoja käsitellä niitä. Hänen mukaansa turvallisuus ei enää tarkoita lupausta suojasta vaan se määritellään uudelleen resilienssiksi – turvallisuustietoisuudeksi.

Fjäder (2014) on samoilla linjoilla Kaufmannin kanssa. Hänen mukaansa epävarmassa maailmassa uhkia on yhä vaikeampi tunnistaa ennalta ja uhkien ajoitus ja laajuus ovat entistä arvaamattomampia. Tämän seurauksena turvallisuuskonseptin hyödyllisyyden voidaan nähdä laskevan, sillä kaikkiin kuviteltaviin uhkiin ei ole mahdollista varautua tai reagoida, varsinkaan kustannustehokkaasti. Fjäderin mukaan tämä haaste on luonut suotuisat edellytykset resilienssinäkökulmalle kansalliseen turvallisuuteen peilaten. Hän kuitenkin näkee, että

ristiriitaa aiheuttaa kansallisen turvallisuuden luonne, joka on enemmän ennalta ehkäisevä ja siten vaikeasti yhdistettävissä resilienssiin.

Hyvönen ym. (2019, s.5) puolestaan esittävät, että yhteys kokonaisturvallisuusajattelun ja resilienssin välillä on selvä. Heidän mukaansa kokonaisturvallisuuden piiriin on alusta asti nähty kuuluvan varautuminen, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen. Resilienssin katsotaan kytkeytyvän suoraan näistä kahteen jälkimmäisiin mainittuun. He kuitenkin myöntävät, että laajasti ymmärretyn yhteiskunnallisen turvallisuuden ja resilienssin välinen suhde on jännitteinen.

Kaufmann (2017) ei puolestaan näe tätä ongelmana. Hän kirjoittaa, että mitä monimutkaisempi yhteiskunta on erilaisine kulttuuriryhmineen, teknologioineen, markkina- ja ilmastoriippuvuuksineen, bakteereineen ja viruksineen ja keskinäisriippuvuuksineen, sitä enemmän yhteiskunnassa tapahtuu häiriöitä ja syntyy epävarmuutta, eli esiintyy turvattomuutta. Epävarmuuksiin ja turvattomuuteen on puolestaan vastattava koko systeemin voimin (*complete system response*) ja tämä on hänen mukaansa myös resilienssin ydintä. Kaufmann jatkaa turvallisuuden ja resilienssin suhteen tarkastelua seuraavasti:

Information and the Internet not only play a key role for our understanding of security in highly connected societies, but also for resilience as a new program of tackling emergencies. Social media, cyber- exercises, the collection of digital data and new developments in Internet policy shape resilience as a new form of security governance.

Kaufmann näkee, että teknologian kehityksen myötä, tiedonkeräämisen ja internetin vaikutuksella, resilienssi muodostuu uudeksi turvallisuuden hallinnan muodoksi. Monimutkaisessa yhteiskunnassa turvattomuus on osa yhteiskunnan toimintaa ja resilienssistä tulee välttämätön kyky oppia siitä ja toisaalta sopeutua siihen. Resilienssi nähdään siten vastauksena kompleksisen maailman ja yhteiskunnan monimutkaisiin ongelmiin. Systeemien, tässä tapauksessa yhteiskuntien keskeinen tähtäin ei siten olisikaan enää pysyä vakaana, vaan oppia ja sopeutua virheistä selviytyäkseen. Kaufmannin ajatuksella on selkeä yhteys turvallistamisteoriaan. Turvattomuuden korostaminen voisi myös johtaa vastuun ulkoistamiseen turvallisuuden rakentamisesta yksityishenkilöille ja vapaaehtoiselle sektorille. (Kaufmann, 2017.)

Fjäderin (2014) ja Hyvösen ym. (2019) lisäksi, myös monet muut ovat sitä mieltä, että resilienssin suhde perinteiseen turvallisuuskäsitteeseen on vähintäänkin monitahoinen ja tutkimus käsitteen adaptoitumisesta turvallisuuskeskusteluun on vielä puutteellista. Esimerkiksi Dunn Cavelty, Kaufmann ja Kristensen (2015) käsittelevät resilienssin suhdetta turvallisuuteen ja turvattomuuteen. Heidän mukaansa resilienssi ei ole universaali ratkaisu monimutkaisiin ongelmiin vaan ennemminkin se yhdistää turvallisuuden turvattomuuteen. Resilienssi-käsitteen sanotaan vahvistavan turvattomuutta pitkällä aikavälillä. Se kutoo yhteen erilaisia ajallisia säikeitä, mikä puolestaan vahvistaa epävarmuutta pitkällä aikavälillä. Resilienssi yhdistää menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden ja käynnistää samalla jatkuvan kamppailun turvallisuuden uudelleen määrittelystä ja luomisesta.

Hyvösen ym. (2019, s. 4–5) mukaan turvallisuusympäristön kompleksisuus sekä entistä keskinäisriippuvaisempi yhteiskunta ovat vaatineet turvallisuusnäkökulmankin uudelleen tarkastelua. Ilmastonmuutos, laajat muuttoliikkeet, eriarvoistuminen, teknologian kehitys sekä suurvaltapolitiikka ja sen aiheuttama turvattomuus haastavat perinteisiä lähestymistapoja turvallisuuteen. Kaiken kaikkiaan uhkat mielletään entistä vaikeammin hallittaviksi ja ennakoitaviksi. Tämä kaikki on korostanut yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan mukautumisvalmiuden eli resilienssin merkitystä turvallisuuspolitiikan keinona ja päämääränä. Turvallisuuspolitiikassa resilienssillä tarkoitetaan kykyä sietää kriisien vaikutuksia sekä mukautua häiriö- ja kriisitilanteiden jälkeisiin olosuhteisiin ja tämän vuoksi se nähdään entistä keskeisempänä osana kriiseihin vastaamisessa.

Myös Moilanen (2021) nostaa esiin, etteivät perinteiset riskienhallintakeinot ole riittäviä kompleksisessa turvallisuusympäristössä ja että eniten esiin nostettu vaihtoehto perinteisille menetelmille on resilienssin rakentaminen. Kauffmannin (2017) mukaan olemme tulleet toistuvien häiriötilanteiden aikakauteen, johon on reagoitava sopeutumalla ja kehittymällä eli olemalla resilienttejä.

Fjäder (2014, s. 122–123) vertailee resilienssiä ja turvallisuutta kansallisen turvallisuuden kontekstissa. Hänen mukaansa turvallisuuden luonne on pohjimmiltaan ennaltaehkäisevää ja ennakoivaa ja sen tavoitteena on suojella valtiota ja kansalaisia uhilta, jotka tunnustetaan ja arvioidaan tiedustelutoiminnalla tai menneisiin tapahtumiin perustuvilla riskiarvioinneilla. Ajallisesti tarkasteltuna turvallisuusajattelun strategiana on pysäyttää uhka ennen kuin se realisoituu tai kärjistyy. Uhkan realisoituessa, se pyritään ratkaisemaan mahdollisimman pian. Paikkaan sidottuna turvallisuus nähdään yleensä suhteellisen spesifinä keskittyen henkilöihin, organisaatioihin, tiloihin ja alueeseen. Jos turvallisuuden kohde tuhoutuu, häiriintyy tai vaarantuu, nähdään se suurena epäonnistumisena. Resilienssi puolestaan nähdään yhdistelmänä ennakoivia ja reaktiivisia toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään vaikutuksia, mutta ei estämään uhkia sellaisenaan. Resilienssin käsitteen sanotaan jopa viittaavan siihen, että ennaltaehkäisevät toimet eivät ole vaikuttaneet täysimääräisesti ja näin ollen se keskittyy minimoimaan yhteiskunnan kannalta kriittisten palveluiden häiriöt, kun jotakin on tapahtunut.

Tässä näkökulmassa Kaufmann (2017) on samalla linjalla Fjäderin kanssa. Hän kirjoittaa siitä, miten ajatus resilienssistä muuttaa turvallisuuden ydintä. Turvallisuus ei enää tarkoittaisikaan suojausta tai ennalta ehkäisyä vaan resilienssin myötä turvallisuudesta tulee ennen kaikkea toimintaa, jolla käsitellään haittoja tai seurauksia. Tämän seurauksena turvallisuuden käsite tulee myös lähemmäksi ihmistä tai itse asiassa resilienssi uutena turvallisuuden hallinnan strategiana nojaa voimakkaasti yksilöiden ja yhteisöjen kykyyn vastata turvattomuuteen tai häiriötekijöihin. Resilienssiä voidaan siten tarkastella voimaantumisen näkökulmasta, mitä paremmin ihminen tuntee selviytyvänsä haasteista, sitä paremmin hän todennäköisesti selviytyy. Näin ollen voidaan nähdä, että yhteiskuntien kannattaa panostaa yhteisöjen ja yksilöiden voimaannuttamiseen.

Moilasan (2021) mukaan suomalainen kokonaisturvallisuuden malli on erinomainen esimerkki voimaannuttamisen hyödyntämisestä resilienssin

rakentamisessa. Yksityisen ja vapaaehtoisen sektorin mukaan ottaminen kansallisen turvallisuuden kentälle voimaannuttavat mukana olevia yksilöitä.

Resilienssi nähdään ennen kaikkea systeemisenä kokonaisuutena, ei niinkään vain tiettyyn tilanteeseen sopivana patenttiratkaisuna. Fjäderin (2014) mukaan resilienssin luonteen takia se liitetään usein ”*all hazard approach*”-ajatteluun, jossa ei nosteta esiin yksittäisiä uhkia vaan korostetaan vaadittavia ominaisuuksia kaikissa tilanteissa. Resilienssi, toisin kuin turvallisuus, viittaa kykyyn sopeutua häiriöihin ja toipua niistä normaalitilaan hyväksyttävässä ajassa sen sijaan, että yritettäisiin voittaa häiriötilanne tai sen lähde. Tästä johtuu se, että resilienssiä järjestelmiä kuvataan usein itseoppiviksi, itseorganisoituviksi ja innovatiivisiksi. Näiden ominaisuuksien yhdistelmä antaa resilienteille järjestelmille kyvyn jatkaa toimintaansa sen sijaan, että ne olisivat turvassa häiriöiltä.

Keskeisiä eroja turvallisuus- ja resilienssi-käsitteiden välillä Fjäder (2014) kiteyttää seuraavasti: Turvallisuuden ennaltaehkäisevä merkitys perustuu uhkien ehkäisemiseen ennen kuin ne toteutuvat ja siksi epäonnistuminen on usein totaalinen, ellei uhkaa onnistuta pysäyttämään. Resilienssi puolestaan keskittyy kykyyn kestää odottamattomia tapahtumia ja sopeutua niihin pitäen vaaditut toiminnot yllä vähintään minimitasolla. Resilienssin taustalla oleva logiikka on siten täydellisen epäonnistumisen välttäminen.

Vaikka resilienssistä puhutaan pääasiassa positiiviseen sävyyn, on hyvä huomata, että resilienssi voidaan nähdä myös negatiivisessa valossa. Bourbeau (2013) kirjoittaa resilienssin pimeästä puolesta, jossa resilienssi ei ole aina sosiaalisesta, poliittisesta tai taloudellisesta näkökulmasta katsottuna positiivinen asia. Hän viittaa ennen kaikkea siihen, miten resilienssi saattaa viivyttää tai jopa estää tarvittavia muutoksia tapahtumasta. Disruptio on kehityksen käyttövoima ja tästä näkökulmasta liiallinen resilienssi voi estää tarvittavaa kehitystä tapahtumasta.

Resilienssin on katsottu nousseen turvallisuusstrategioita ohjaavaksi yläkäsitteeksi 2000-luvulla, ensin Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa ja myöhemmin esimerkiksi Suomessa. Hyvönen ym. (2019, s. 13) esittävät että nykyään voitaisiin puhua resilienssipolitiikasta omanlaisenaan turvallisuushallinnan paradigmana. Kiinnostavaa on erityisesti se, että heidän mukaansa resilienssin käsitteen soveltaminen turvallisuuspolitiikan alalla on nähty laajalti puutteellisena. Hyvönen ym. (2019) korostavat, että resilienssiä käytetään turvallisuuspolitiikassa metaforana, jolle annettu merkitys on poliittisesti motivoitunutta eikä niinkään tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa. Myös tämä näkemys kytkeytyy mielenkiintoisella tavalla turvallistamisen käsitteeseen.

Entistä kompleksisemmässä ja keskinäisriippuvaisessa maailmassa, resilienssi näyttäisi vastaavan perinteistä turvallisuushallintaa paremmin erilaisiin turvallisuushaasteisiin ja häiriö- ja poikkeustilanteisiin. On kuitenkin syytä muistaa, kuten Moilanen (2021) tuo esiin, että resilienssiä on rakennettava aktiivisesti. Ilman tehtyjä toimenpiteitä resilienssin kasvattamiseksi, vaarana on, että resilienssin varjolla vastuu ulkoistetaan ja tosiasiallisesti turvattomuus lisääntyy eikä hätätilanteisiin kyetä reagoimaan.

Kuten tässä luvussa on kuvattu, resilienssin käsite turvallisuuskontekstissa ei ole vielä täysin vakiintunut. Aiheeseen liittyvää kotimaista tutkimusta ei löydy vielä kovinkaan paljoa, vaikka kansainvälisesti tutkimusta on tehty jo jonkin aikaa ja monesta eri näkökulmasta. Kirjallisuuskatsauksen perusteella resilienssiä voidaan tarkastella eri tasoilla (yksilö, yhteisö, yhteiskunta, kansainvälinen), sitä voidaan pitää turvallisuuskäsityksen evoluution tuloksena, jossa resilienssi on vastaus turvallisuuden hallintaan kompleksisessa maailmassa tai sen voidaan nähdä olevan selkeässä ristiriidassa perinteisen turvallisuusajattelun kanssa. Resilienssiä voidaan pitää positiivisena asiana tai siinä voidaan nähdä myös uhkia. Resilienssin voidaan nähdä jopa synnyttävän turvattomuutta. Vaikka näkökulmat vaihtelevat merkittävästi, voidaan kuitenkin todeta, että resilienssi on selvästi noussut kiinteäksi osaksi turvallisuuskeskustelua, ainakin akateemisessa maailmassa. Käsitteen määritelmä turvallisuuskontekstissa hakee vielä paikkaansa, vaikka sen ydin onkin jo hyvin hahmotettavissa. Onkin mielenkiintoista nähdä miten turvallisuus ja resilienssi suhtautuvat toisiinsa pidemmällä aikajaksolla ja miten ne otetaan huomioon jatkossa suomalaisessa kokonaisturvallisuusajattelun hallitsemassa järjestelmässä.

Perinteisen turvallisuusajattelun ja resilienssi-ajattelun eroja on esitetty tiivistetyssä muodossa taulukossa 2.

Taulukko 2 Perinteisen turvallisuusajattelun ja resilienssiajattelun erot

	Turvallisuus	Resilienssi
Tavoite	Olla turvassa uhkilta ja häiriöiltä.	Kyky jatkaa toimintaa kaikissa tilanteissa.
Tarkoitus	Vakaus, suojaaminen, ennalta ehkäisy. Häiriötilanteen voittaminen.	Oppia ja sopeutua – selviytyä. Häiriötilanteeseen sopeutuminen ja siitä toipuminen.
Toimijat	Valtio, viranomaiset	Yksilöt, yhteisöt, valtio, vapaaehtoiset
Toiminta	Tiettyjä toimenpiteitä tiettyihin uhkiin. Selkeät vastuuviranomaiset.	Systeeminen kokonaisuus, jolla vastataan kaikkiin tilanteisiin.
Ajallinen sijoittuminen	Strategiana pysäyttää uhka ennen sen realisoitumista tai kärjistymistä.	Yhdistelmä ennakoivia ja reaktiivisia toimenpiteitä.
Kansallisen turvallisuuden konteksti	Ennaltaehkäisevä ja ennakoiva luonne. Tavoitteena suojella valtiota ja kansalaisia. Riskiarviot, tiedustelu.	Keskittyy minimoimaan yhteiskunnan kannalta kriittisten palveluiden häiriöt, kun jotakin on tapahtunut.
Haasteita	Uhkien konkretisoituessa hyödyllisyys laskee. Kaiken ennaltaehkäiseminen mahdotonta. Turvallistaminen.	Voi estää tai pitkittää tarvittavien muutosten tekemistä. Aiheuttaa turvallisuuden jatkuvaa uudelleenmäärittelyä. Voi aiheuttaa turvallisuuden ulkoistamista.

5 TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET

Turvallisuuskäsitykset ovat muuttuneet samalla kun maailma ympärillämme on muuttunut. Laajemman ymmärryksen kannalta on tarpeellista huomioida olosuhteet, jotka ovat olleet vaikuttamassa turvallisuuskeskustelussa tapahtuneeseen muutokseen. Turvallisuuskäsitteen laajentuessa yhä uusille elämäniloille, on näkökulma turvallisuuteen kehittynyt. Kuten edellisessä luvussa esitetään, moni tutkija on tullut siihen tulokseen, että turvallisuus perinteisessä tarkoituksessaan ei ole riittävän laaja-alainen käsite, eikä se vastaa nykyajan tarpeisiin. Erilaisten uhkien realisoituessa on tarvittu entistä enemmän seurauksien kestämiseen ja niistä palautumiseen tähtäävää keskustelua ja sanoittamista. Siten on oleellista ymmärtää mitä turvallisuusympäristössä on tapahtunut samaan aikaan kun resilienssi-käsite on yleistynyt. Tässä luvussa käsitellään turvallisuuden muutosta ensin pidemmällä aikavälillä ja sitten laajasta näkökulmasta luvussa 3.1 Turvallisuutta uhkaavat ilmiöt. Luvussa 3.2 Turvallisuusympäristön muutokset 2020-luvulla keskitytään esittelemään kolme keskeistä tekijää 2020-luvun nopeaan muutokseen turvallisuusympäristössä; kyberturvallisuus, Covid-19-pandemia sekä Ukrainan sota.

5.1 Turvallisuutta uhkaavat ilmiöt

Sisäisen turvallisuuden selonteossa (Valtioneuvosto, 2021a) on kerrottu turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä ja megatrendeistä. Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, pandemiat ja muuttoliike vaikuttavat toimintaympäristöön niin itsenäisinä ilmiöinä kuin muiden, aiemmin tunnistettujen kehityskulkujen vaikutusten kärjistäjinä. Selonteossa nostetaan myös esille, kuinka suurvaltasuhteiden nopeat muutokset vaikuttavat myös Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuuteen. Globaalit ongelmat voidaan nähdä selkeinä uhkatekijöinä eriarvoisuuden lisääntymiselle, jakolinjojen kasvamiselle sekä populististen liikkeiden vetovoiman kasvulle. (Valtioneuvosto 2021a, s. 31.)

Toimintaympäristön muutokset eivät suinkaan rajoitu edellisen kappaleen ilmiöihin. Turvallisuusselonteoissa ja muissa valtakunnallisissa turvallisuuteen liittyvissä asiakirjoissa on nostettu esiin lukuisa joukko erilaisia muutosvoimia, joista tässä luvussa nostetaan esiin vain osa.

Teknologian kehitys ja digitalisaatio ovat tuoneet mukanaan paljon hyvää, mutta teknologian kehittyessä ja sähköisten palveluiden lisääntyessä korostuu tietoturvan merkitys, ja samalla kasvaa riski eriarvoistumiselle. Polarisaatio on muutoinkin kasvava ilmiö 2000-luvulla. Eri väestöryhmien elämänpiirit eriytyvät toisistaan, mikä näkyy esimerkiksi vihapuheena ja verkkokeskusteluiden ja sosiaalisen median kuplautumisena. Polarisaatio ja sosiaalisen median kuplautuminen toimivat merkittävänä alustana informaatiovaikuttamiselle, jolla voidaan lisätä entisestään vastakkainasettelua yhteiskunnassa. (Valtioneuvosto, 2021a.)

Ilmaston lämpenemisellä on ihmisiin, ympäristöön, talouteen ja yhteiskuntaan suoria ja välillisiä vaikutuksia. Ilmastonmuutos lisää jo nykyisin tunnettujen säähän liittyvien vaaratekijöiden aiheuttamia riskejä vaikuttamalla esiintymistiheyteen, voimakkuuteen sekä tyypillisiin esiintymisajankohtiin. Se tuo myös uusia riskejä ekosysteemille, elinkeinoille, infrastruktuurille ja terveysturvallisuudelle. Esimerkkejä ilmastonmuutoksen aiheuttamista uhkista ovat tulvat, rajuilmat, metsäpalot sekä helle- ja kuivuusjaksot. Ilmastonmuutoksen heijastevaikutukset, kuten kuivuuden lisääntyminen ja säiden ääri-ilmiöt voivat lisätä maahanmuuton todennäköisyyttä, vaikuttaa huoltovarmuuteen tai teollisuuteen. (Sisäministeriö, 2019, s. 18–21.) Ilmastonmuutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia niin yhteiskunnan kuin yksilön tasolla. Muutosta hillitsevien toimenpiteiden lisäksi tarvitaan myös sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin.

Hybridivaikuttamisesta ja siihen varautumisesta on puhuttu jo vuosia. Käsite nousi keskeiseksi puheenaiheeksi Venäjän vallattua Krimin vuonna 2014. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteossa (2020, s. 14) kuvailaan hybridivaikuttamista seuraavasti:

Hybridivaikuttamisessa valtiollinen tai muu ulkoinen toimija pyrkii vaikuttamaan samanaikaisesti tai jatkumona, suunnitelmallisesti ja eri keinoja käyttäen kohteen haavoittuvuuksiin omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Keinovalikoima on laaja, ja siihen kuuluu muun muassa poliittisia, diplomaattisia, taloudellisia ja sotilaallisia keinoja sekä informaatio- ja kybervaikuttamista. Vaikuttaminen on vahingollista ja sitä pyritään tekemään niin, että se on kiistettävissä.

Uusia kierroksia hybridivaikuttamiseen varautumiseen Suomessa on tullut Venäjän hyökättyä Ukrainaun helmikuussa 2022. Valtioneuvoston ajankohtaisella selonteolla turvallisuusympäristön muutoksesta (2022) hybridivaikuttamiseen vastaaminen nousee keskeiseksi teemaksi. Selonteon mukaan Suomi varautuu poikkeuksellisten, laaja-alaisen ja monitahoisten hybridivaikuttamisen keinojen kohteeksi joutumiseen niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Esimerkkejä näistä hybridivaikuttamisen keinoista ovat informaatiovaikuttaminen, sotilaallinen painostus, muuttoliikkeen välineellistäminen ja kyberhyökkäykset. (Valtioneuvosto, 2022b, s. 29–32.)

Valtioneuvoston puolustusselonteko (2021) on laadittu noin puoli vuotta ennen Ukrainan sodan laajenemista laajamittaiseksi sodaksi. Ukrainan sodasta ja sen vaikutuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.2.3. Puolustuselonteossa on arvioitu Suomen puolustuksen toimintaympäristön säilyvän jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Samalla yhteiskuntaan kohdistuvan vahingollisen vaikuttamisen sanotaan lisääntyneen laajalla keinovalikoimalla. Suomeen ei arvioida kohdistuvan välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta siihen tulee varautua. (Valtioneuvosto 2021b.) Tilanteen ei nähdä muuttuneen Ukrainan sodan myötä, ja esimerkiksi Suomen presidentti Sauli Niinistön toisti 10.3.2022 pidetyssä mediatiilaisuudessa, ettei Suomeen kohdistu mitään välitöntä uhkaa.

Turvallisuusympäristön muuttumisesta huolimatta turvallisuuden tunne on Suomessa hyvin korkea: jopa 89 prosenttia ihmisistä pitää Suomea turvallisena maana, ja 96 prosenttia ihmisistä kokee henkilökohtaisen turvallisuutensa hyväksi. Turvallisuuden tunne ei ole kuitenkaan kaikilla sama. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat kokevat enemmän turvattomuutta. Kyselytutkimus on tehty vuonna 2021, ja siten voidaan sanoa, ettei koronapandemia ole vaikuttanut merkittävästi turvallisuuden tunteeseen. Toisaalta kyselyssä ei näy Venäjän Ukrainassa aloittaman laajamittaisen sodan vaikutukset. (Valtioneuvosto 2021a, s. 10–13.)

5.2 Turvallisuusympäristön muutokset 2020-luvulla

2020-luvulla turvallisuusympäristön muutos on ollut erityisen nopeaa ja monet realisoituneet uhkat ovat vaikuttaneet yhteiskuntiin ja yksilöihin poikkeuksellisella tavalla verrattuna edellisiin vuosikymmeniin. On vaikeaa ymmärtää mahdollisia turvallisuuskeskustelussa tai jopa turvallisuuden paradigmassa tapahtuvaa muutosta, ellei hahmota toimintaympäristön muutosta. Tässä luvussa tarkastellaan kolmea merkittävää kokonaisuutta tässä viitekehyksessä; kyberturvallisuutta, Covid-19 pandemiaa ja Ukrainan sotaa.

5.2.1 Kyberturvallisuus

Digitaalisen yhteiskunnan kehitys muuttaa yhteiskunnan toimintaa ja sen valtarakenteita. Teknologian kehitys mahdollistaa aivan uudenlaisen teknologian hyödyntämisen. Esimerkkeinä uudesta teknologiasta mainittakoon tekoälyyn ja robotiikkaan liittyvät innovaatiot, esineiden internetin nopea yleistyminen, liikenteen automatisointi sekä metadatan kerääminen ja hyödyntäminen niin hyvässä kuin pahassa. Teknologia auttaa meitä helpottamaan elämäämme ja muuttamaan toimintatapoja turvallisemmiksi, tehokkaammiksi ja kenties ekologisemmiksi. Toisaalta olemme yhä riippuvaisempia viestiverkkojen ja tietojärjestelmien häiriöttömästä toiminnasta. Riippuvuus ulottuu myös yhteiskuntien toiminnan kannalta keskeisiin palveluihin. Teknologian kehittymisen myötä kyberturvallisuudesta on tullut yhä tärkeämpi osa turvallisuuskenttää sekä yksilön

että yhteiskunnan tasolla. Myös kansainvälisissä järjestelmissä kyberturvallisuus on otettu aiempaa enemmän huomioon. (Sisäministeriö, 2018.)

Teknologian kehitys on ollut voimakasta, eikä kybermaailmaa ja reaali-ilmaa välttämättä kykene enää erottamaan toisistaan. Esimerkiksi kriittinen infrastruktuuri, kuten maksujärjestelmät, sähköverkko tai liikenteen ohjausjärjestelmät eivät useimmissa tapauksissa voisi enää toimia, jos kybermaailma ei toimi (Lönnqvist & Moilanen 2018.) Digitalisaation myötä, myös järjestelmien ja organisaatioiden keskinäisriippuvuudet ovat kasvaneet. Muun muassa pilvipalveluiden ja järjestelmien keskittämisen myötä yksittäisen häiriön kerrannaisvaikutukset ja ketjuuntuminen voivat aiheuttaa merkittäviä ja laajoja seurauksia. (Sisäministeriö, 2018.)

Kyberturvallisuuteen on kiinnitetty viime vuosina entistä enemmän huomiota ja esimerkiksi Euroopan komissio julkaisi 15.9.2022 ehdotuksensa parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisia tuotteita ja oheispalveluja koskevista kyberturvallisuusvaatimuksista eli kyberkestävyyssäädöksestä (*Cyber Resilience Act, CRA*). Ehdotuksen tarkoituksena on suojella erityisesti kuluttajia, verkkoon kytkettävien laitteiden aiheuttamilta tietoturvariskeiltä. (Liikenne- ja viestintäministeriö, 2022.)

5.2.2 Covid-19-pandemia

Yksi keskeisimmistä viime vuosina toimintaympäristöön kaikilla osa-alueilla vaikuttavista muutoksista on ollut koronapandemia. Joulukuussa 2019 Kiinan Wuhanissa todettiin useilla potilailla epätavallista keuhkokuumetta, jonka aiheuttaja oli tuntematon mikrobi. Ensimmäinen tartunta Suomessa todettiin 27.1.2020. Maailman terveysjärjestö WHO:n alainen asiantuntijakomitea vahvisti koronan kansainväliseksi terveysuhaksi 30.1.2020. Pandemiaksi virusepidemia julistettiin 11.3.2020. (OTKES, 2021, s. 5–17.)

Maanantaina 16.3.2020 valtioneuvosto totesi yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että Suomessa vallitsee koronavirustilanteen vuoksi poikkeusolot. Samaan aikaan hallitus kertoi valmiuslain käyttöönotosta. (OTKES, 2021, s. 20.) Koronapandemian vuoksi on annettu lukuisia joukko erilaisia rajoitettavia määräyksiä tartuntatautilakiin tai valmiuslakiin perustuen. Rajoitustoimenpiteitä ovat muun muassa olleet ulkorajaliikenteen maahantulon rajoitukset, tapahtuma- ja yleisötilaisuuksien rajoitukset, ravintoloiden sulkemiset, liikunta- paikkojen sulkemiset ja etäkouluun siirtyminen. (OTKES, 2021.)

Joulukuun 2019 ja maaliskuun 2022 välillä koronatartuntoja tilastoitiin maailmanlaajuisesti lähes 500 miljoonaa tapausta. Samalla aikavälillä on tilastoitu lähes 6 200 000 koronasta johtuvaa kuolemaa. (ECDC, 2022). 14.4.2022 mennessä Suomessa on todettu lähes 950 000 tautitapausta ja kuolemantapauksia on tilastoitu reilut 3 500 (THL, 2022). Tosiasiallisesti tartuntoja ja kuolemia on ollut varmuudella tilastoitua enemmän.

Suomen arvioidaan selvinneen epidemiologisesta näkökulmasta katsottuna kriisistä melko hyvin. Tähän on osaltaan vaikuttanut luottamus viranomaisiin ja viranomaisviestintään. Myös talouden osalta kriisistä toipuminen on tapahtunut yleisesti ottaen hyvin. Suurin huolenaihe on sosiaali- ja terveystaloudessa

syntynyt hoitovelka. Kriisin haitat näyttävät kasaantuneen jo ennestään haavoittuvassa asemassa oleville kasvattaen yhteiskunnan eriarvoisuutta ja polarisatiota entisestään. Vaikutukset ovat ylipäänsä jakaantuneet hyvin epätasaisesti toimialoittain, väestöryhmissä sekä alueellisesti. Koronakriisillä arvioidaan olevan pitkäaikaisia vaikutuksia myös nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin. (Valtioneuvosto 2022a, s. 4.)

Koronapandemian hoitoon liittyvissä selvityksissä on korostettu hallinnonalojen välisen poikkihallinnollisen yhteistyön ja tiedonkulun kehittämistarpeita ja toisaalta tunnistettu puutteita esimerkiksi varautumisen kokonaiskoordinaatiossa ja yhteisessä harjoittelemisessa. (Valtioneuvosto, 2021a., OTKES, 2021., SITRA, 2021.) Kyseisten selvitysten pohjalta on käynnistetty lukuisia toimenpiteitä. Näistä esimerkkeinä Valtioneuvoston kriisijohtamisen kehittämishanke, Yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivitystyö sekä selvitys valmiuslain muuttamisesta.

5.2.3 Ukrainan sota

”Suomen ja Euroopan turvallisuus- ja toimintaympäristössä on tapahtunut perustavanlaatuisen muutos Venäjän hyökättyä Ukrainaankin” (Valtioneuvosto 2022b, s. 7). Venäjän hyökättyä Ukrainaankin helmikuussa 2022 ovat mediatilaa hallinneet sotaa käsittelevät uutiset. Esimerkiksi koronavirukseen liittyvä uutisointi vähentyi samaan aikaan, vaikka tartuntamäärät olivat Suomessa suuremmat kuin missään vaiheessa epidemiaa. Hyökkäyksen aiheuttamaa turvallisuusympäristön muutosta pidetään niin merkittävänä, että valtioneuvosto laati pikavauhdilla ajankohtaiselonteon turvallisuusympäristön muutoksesta. Selonteossa arvioidaan toiminta- ja turvallisuusympäristön muutoksen lisäksi vaikutuksia talouteen, kriisinsietokykyyn, huoltovarmuuteen, sisäiseen turvallisuuteen, kyberturvallisuuteen, hybridivaikuttamiseen ja kriittiseen infrastruktuuriin. (Valtioneuvosto 2022b, s. 7.)

Venäjä käynnisti suoran sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaankin 24.2.2022. Laajamittaiseen sotilaalliseen voimankäyttöön oli valmistauduttu vuoden 2021 aikana toteutetuilla joukkojen ja kaluston siirroilla ja keskityksillä, harjoitustoiminnalla sekä muunlaisella sotilaallisella painostamisella. Tilannetta on edeltänyt Krimin laitton liittäminen Venäjään vuonna 2014, peitelty ja kiistetty sotilaallinen voimankäyttö Kaakkois-Ukrainassa vuosien ajan sekä monipuolinen hybridivaikuttaminen. (Valtioneuvosto 2022b, s. 8.)

Venäjän aloittama hyökkäyssota on johtanut laajamittaiseen humanitaariseen hätätilaan ja pakolaisaaltoon. Sotaa pakenevien ihmisten määrä on kasvanut miljooniin. Venäjän aloittama sota Ukrainaankin vastaan on selonteon mukaan selvä osoitus siitä, että voimankäyttö on keskeinen osa Venäjän keinovalikoimaa ja että se on valmis käyttämään sotilaallista voimaa myös siviilikohteita vastaan saavuttaakseen poliittiset päämääränsä. Suomen turvallisuustilanteeseen Ukrainan tilanteen on nähty vaikuttavan merkittävästi ja pitkäkestoisesti. Turvallisuustilannetta pidetään vakavampana ja vaikeammin ennakoitavana kuin kertaakaan kylmän sodan päättymisen jälkeen. Valtioneuvoston ajankohtaiselonteossa

korostetaan sitä, että Suomi joutuu vahvistamaan turvallisuuttaan ja puolustus-
kykyään. (Valtioneuvosto, 2022b.)

Turvallisuusympäristön muutosten vuoksi Suomessa on päätetty lisätä ra-
hoitusta puolustusvoimille, rajavartiolaitokselle, maanpuolustuskoulutusyhdis-
tykselle, kyberpuolustukseen ja poliisille. (Valtioneuvosto, 2022b.)

6 TUTKIMUSASETELMA, MENETELMÄT JA AINEISTO

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten resilienssin käsitettä käytetään ja millaisia merkityksiä sille annetaan suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa. Tutkimuskirjallisuuden perusteella (esim. Fjäder (2014), Hyvönen ym. (2019) ja Bourbeau (2013)) resilienssin käsite ei ole täysin vakiintunut turvallisuuskontekstissa, ja sen sisältö voi vaihdella kriisinsietokyky-synonyymista aina kokonaisresilienssiin, jolla tarkoitetaan koko yhteiskunnan resilienssiä yksilöistä valtion instituutteihin ja kansainväliseen tasoon asti. Myös taso, jolla resilienssiä käsitellään, voi vaihdella yksilön, yhteisöjen, valtion ja sitäkin suurempien kokonaisuuksien välillä. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten resilienssin käsitettä on käytetty suurimpien verkkomedioiden turvallisuutta käsittelevissä uutisissa. Eri resilienssitason ja resilienssi-käsitteen sisällön tarkastelemisen lisäksi tutkimuksessa selvitetään missä konteksteissa resilienssistä puhutaan ja ketkä resilienssistä puhuvat.

Tutkimuksen lähestymistapa on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on jonkin tietyn ilmiön syvällinen kuvaaminen (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 85).

Laadullinen tutkimus eroaa määrällisestä tutkimuksesta monella tapaa. Erottavia tekijöitä ovat muun muassa aineistonkeruumenetelmä, harkinnanvarainen otanta, aineiston analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyyli, tulosten esitystapa sekä tutkijan asema. Laadullisen tutkimuksen otanta on usein pieni verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Siitä muodostettava aineisto on kuitenkin laadukas ja kattava ja se pureutuu tutkittavaan ilmiöön. Lisäksi laadulliseen tutkimukseen liittyy tutkijan vapaus kirjoitustyyliä, tutkimusmenetelmiä sekä esittämistapaa koskevissa valinnoissa. (Eskola & Suoranta 2014, 15–24.)

Laadulliseen tutkimukseen kuuluvat yleensä seuraavat vaiheet:

1. aiheen valinta
2. tutkimustavoitteiden asettaminen
3. tutkimuskysymysten muotoilu
4. rajauksien esittely

5. teoreettisen viitekehyksen laatiminen
 6. lähestymistavan valinta ja perustelu
 7. tutkimusmenetelmien ja aineiston valinta, sekä sen kuvailu ja perustelu
 8. aineiston hankinta
 9. aineiston analysointi ja tulkinta
 10. tulosten kirjaaminen ja raportointi sekä tutkimuksen luotettavuuden arviointi
- (Juuti & Puusa, 2020, s. 12.)

Laadullinen tutkimus sopii hyvin turvallisuusaiheiseen tutkimukseen ja toisaalta myös resilienssin käsitteen tutkimukseen, sillä kummallekaan ei ole olemassa yhtä oikeaa, yhteisesti hyväksyttyä määritelmää. Resilienssin käsite on Suomessa melko tuore ja siten siitä ei ole olemassa paljoa tutkimusta tai muuta materiaalia. Laadullinen tutkimus on sitäkin kautta kvantitatiivista tutkimusta mielekkäämpi ja tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto.

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni aihepiiri liittyy turvallisuuskeskusteluun, jolla tarkoitetaan tässä yhteydessä suurelle yleisölle suunnattua verkkomedian sisältöä. Tutkimus keskittyy turvallisuuskeskustelun sisällön ja merkitysten tarkasteluun. Tutkimus on rajattu resilienssi-käsitteen käyttämiseen turvallisuuden kontekstissa. Varsinainen tutkimuskysymykseni on:

Miten resilienssi ymmärretään suomalaisessa, suurelle yleisölle suunnatussa, journalistisessa turvallisuuskeskustelussa?

Kysymystä tarkennetaan seuraavilla alakysymyksillä:

Millä tasoilla resilienssiä käsitellään turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Mikä on resilienssi-käsitteen sisältö turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Missä konteksteissa resilienssistä puhutaan turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Ketkä käyttävät resilienssi-käsitettä turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Luvussa 4 on esitelty aiempaa resilienssitutkimusta, jonka mukaan resilienssin käsite turvallisuuskontekstissa ei ole vielä vakiintunut ja resilienssi-käsitteelle löytyy erilaisia määritelmiä. Tässä tutkielmassa on tarkoitus tarkastella resilienssiä suuren yleisön näkökulmasta. Tutkimuksessa keskitytään siihen, miten käsitettä käytetään mediassa, kuka sitä käyttää ja missä konteksteissa sitä käytetään.

Lisäksi resilienssi voidaan nähdä monen eri tason toimintona. Esimerkiksi Hyvönen ym. (2019) esittävät, että resilienssiä voidaan tarkastella yksilön, yhteisöjen, yhteiskunnan tai kansainvälisestä näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa selvitetään, millä tasolla resilienssiä käsitellään ja mikä on resilienssi-käsitteen sisältö turvallisuusaiheisissa uutisissa. Tarkastelua tehdään myös siitä näkökulmasta, puhutaanko resilienssistä viitaten yksittäisiin kriiseihin tai tilanteisiin vai onko näkökulma yleisemmin kokonaisvaltainen resilienssi (laaja näkökulma).

6.2 Aineiston kerääminen

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottava tieto. Erilaisia menetelmiä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisesti, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltyinä tutkittavan ongelman ja resurssien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 83.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui olemassa olevien tekstien hyödyntäminen. Tutkimuksessa halutaan kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten resilienssi-käsitettä käytetään suurelle yleisölle suunnatussa viestinnässä, tässä tapauksessa verkkolehtien turvallisuutta käsittelevissä uutisissa. Haastattelujen tai kyselyjen avulla olisi vaikea saada sopivaa aineistoa juuri tähän näkökulmaan ja siten ne rajaituivat pois aineistonkeruuvaihtoehdoista. Aineiston kerääminen päätettiin siten toteuttaa dokumenteista koottavista tiedoista.

Tutkimusaineistona käytettävä kirjallinen materiaali voidaan jakaa kahteen luokkaan, yksityisiin dokumentteihin ja joukkotiedotuksen dokumentteihin. Näistä jälkimmäisellä tarkoitetaan sanoma- ja aikakauslehtiä sekä elokuvia, radio- ja tv-ohjelmia. Kaikkien näiden dokumenttien analyysissa voidaan käyttää sisällönanalyysia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.96.)

Koska tutkimus käsittelee resilienssin käsitettä suurelle yleisölle kohdistetussa suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa, aineisto kerättiin joukkotiedotuksen dokumenteista. Käytännössä kerääminen tehtiin aihetta käsittelevistä kotimaisista uutisartikkeleista. Tarkemmin tutkimusaineiston kerääminen rajattiin digitaalisiin sanomalehtiin ja uutissivustoihin. Aineistoa kerättiin Suomen suurimmilta digitaalisen median sivustoilta, joita ovat FIAM:n (*Finnish Internet Audience Measurement*) mukaan Iltasanomat.fi, Iltalehti.fi, Yle.fi, HS.fi ja MTVuutiset.fi. Lisäksi aineistoa haettiin aamulehti.fi-sivustolta ja uusisuomi.fi-sivustolta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin huhti-toukokuussa 2022. Käytännössä rajausta ei tarvinnut tehdä aikajanalla taaksepäin, sillä aineistoa oli tarjolla melko rajallisesti ja ensimmäiset aihetta käsittelevät uutisartikkelit löytyivät vuodelta 2014. Vuoteen 2020 saakka resilienssiin ja turvallisuuteen liittyviä uutisartikkeleita on julkaistu vuositasolla vain yksittäisiä.

Aineistoa kerättiin käytännössä kohdentamalla yhteen sivustoon kerrallaan hakuja, joissa esiintyivät sekä resilienssi, että turvallisuus käsitteet. Jokainen haun tuloksena löydetty uutinen luettiin läpi ja tarkastettiin, liittyykö uutisessa mainittu resilienssi turvallisuuskontekstiin. Aineistosta rajattiin pois esimerkiksi

yksilön resilienssiä psykologisesta näkökulmasta tarkastelevat uutiset, jotka eivät suoraan liittyneet yksilön turvallisuuteen. Eri uutissivustoilla löytyi myös sama tai lähes sama uutinen useampaan kertaan. Samanlaiset uutiset karsittiin yhteen, aineiston vääristymisen ehkäisemiseksi. Aineiston karsimisen jälkeen tutkimusaineistoksi muodostui 106 uutista. Aineiston jakautuminen eri uutissivustojen välillä on esitetty taulukossa 3.

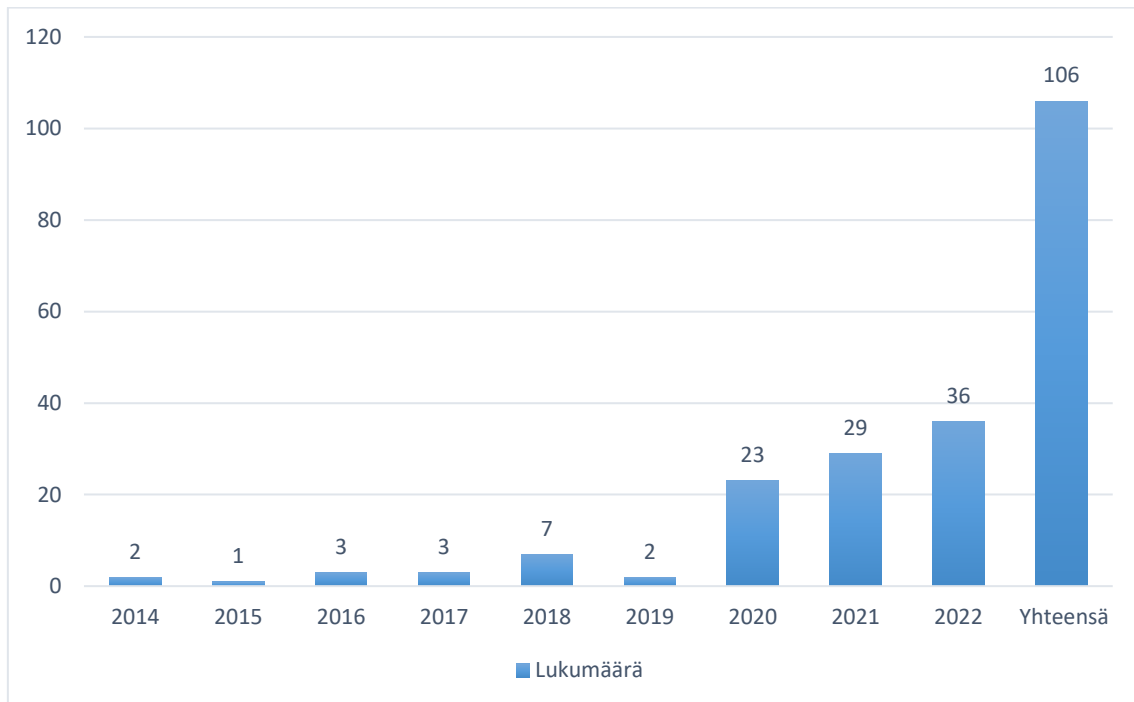
Taulukko 3 Aineiston jakautuminen eri uutissivustoille

Uutissivusto	Uutisten lukumäärä
IS.fi	18
MTVuutiset.fi	15
HS.fi	20
IL.fi	7
Yle.fi	10
Uusisuomi.fi	29
Aamulehti.fi	7
Yhteensä	106

Resilienssi-käsitettä turvallisuuskontekstissa käsittelevien uutisten lukumäärää tarkasteltiin myös julkaisuvuosittain. Julkaisumäärien vuosittaisen tarkastelun perusteella voidaan todeta, että resilienssi-käsitteen käyttäminen turvallisuuskontekstissa on yleistynyt vasta viime vuosina, käytännössä 2020-luvulla. Julkaisuvuotta tarkastelemalla voidaan myös todeta, että resilienssi-käsite ei ole ylipäänsä yleinen turvallisuusaiheisissa verkkomedian julkaisuissa. Myös julkaisujen trendin nähdään kasvavan selvästi viime vuosina. Saman suuntaisia havainnotja voitiin tehdä luvussa 2.1 esitetyn kuvan 3 Hakumäärät ajan mittaan perusteella.

Taulukossa 4 on esitetty tarkemmin uutisten määrä julkaisuvuosittain. Ensimmäiset uutiset (2) ovat vuodelta 2014. Julkaisuja löytyi vain yksittäisiä vuoteen 2019 asti. Vuosien 2020 ja 2021 aikana esiintymistiheys on selkeästi kasvanut. Vuoden 2022 osalta, taulukossa on kuvattu lukumäärää vuoden 2022 toukokuun loppuun (27.5.2022) saakka. Tästä huolimatta lukumäärä on selvästi suurempi kuin koko edellisen vuoden lukumäärä.

Taulukko 4 Uutisen julkaisuvuosi

Tutkimusongelmaan liittyviä artikkeleita oli vaikea löytää, ja siksi aineisto ei ole kovin suuri. Tämä viittaa siihen, että resilienssin käsite turvallisuuskontekstissa on vielä uusi, eikä siten kovin laajasti käytetty. Aineistoa voidaan kuitenkin pitää riittävän suurena laadullisen tutkimuksen tarpeisiin. Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 97–98) mukaan opinnäytetöiden aineistojen koot jäävät useimmiten tieteellisen merkittävyyden alapuolelle. Huomioitava on kuitenkin, että laadullisissa tutkimuksissa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan mm. kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle.

6.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusongelman, kerättävän aineiston ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen perusteella tutkielman aineiston käsittelyyn valittiin menetelmäksi laadullinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä, ja sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103).

Laadullisessa sisällönanalyysissä tarkastellaan sitä, mistä asioista, teemoista ja aiheista aineisto kertoo. Tarkastelussa keskitytään selvittämään esimerkiksi sitä, mistä haastateltavat puhuvat tai mitä asioita tekstissä käsitellään. Laadullisessa sisällönanalyysissä ei kuitenkaan oteta systemaattisen analyysin kohteeksi aineiston kielellistä ilmaisumuotoa. Sisällönanalyysia voidaan käyttää hyvin erilaisten aineistojen analysoinnissa. Aineisto voi koostua niin kirjoitetusta

teksteistä, haastatteluista, nauhoitetusta puheesta kuin tekstiä, ääntä ja kuvaa sisältävistä aineistoista. (Vuori.)

Laadullisen sisällönanalyysin käsite halutaan erottaa sisällönanalyysista, jota on käytetty nimityksenä sisältöjen analyysissa, jossa laajoja aineistoja käsitellään määrällisen tai tilastollisen analyysin avulla. Sisällöllisen analyysin jakaminen laadulliseen ja määrälliseen analyysitapaan on siten perusteltu. Molemmat analyysit vaativat aineiston laadun ymmärtämistä ja myös laadullisen sisällönanalyysin apuna voi käyttää määrällisten suhteiden hahmottamista. (Seppänen 2005, 146.)

Laadullisen tutkimuksen analyysin eteneminen voidaan kuvata karkeasti seuraavasti:

1. Päätös siitä, mikä aineistossa on kiinnostavaa.
2. Aineiston läpikäynti:
 - a) Erotetaan ja merkitään ne asiat, jotka liittyvät päätökseen.
 - b) Kaikki muu jätetään pois tutkimuksesta.
 - c) Kerätään merkityt asiat yhteen ja erilleen muusta aineistosta.
3. Luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitetään kerätty aineisto.
4. Kirjoitetaan yhteenveto.
(Tuomi & Sarajarvi, 2018, s. 104.)

Ensimmäisessä osiossa on tärkeää, että aineistosta poimitaan vain tutkimusongelmaan liittyvä materiaali. Kohdasta kaksi käytetään usein nimitystä litterointi tai koodaaminen. Koodaamisella muun muassa jäsennetään kerättyä materiaalia, ja jäsennely materiaali tai muistiinpanot toimivat tekstin kuvailun apuvälineinä. Kolmas vaihe (luokittele, teemoita, tyypittele) on usein ymmärretty varsinaiseksi analyysiksi. Yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona pidetään luokittelua. Yksinkertaisimmillaan aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan jokaisen luokan esiintymismäärät aineistossa. Tämä luokiteltu aineisto voidaan esittää taulukkona. Teemoittelu on luokituksen kaltaista, mutta siinä painottuu sanoman sisältö. Kyse on ennen kaikkea laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisiin aihepiireihin. Näin tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa on mahdollista vertailla. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tietyiksi tyypeiksi eli tiivistetään joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä yleistykseksi. (Tuomi & Sarajarvi, 2018, s. 104–107.)

Sisällönanalyysilla pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Menetelmällä saadaan kuitenkin vain järjestettyä kerätty aineisto johtopäätösten tekoa varten. Aineiston laadullisessa käsittelyssä aineisto hajotetaan aluksi osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysia tehdään tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajarvi, 2018, s.117, 122.)

6.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysia voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Tuomen ja Sarajärven (2018, s.109) mukaan puhtaasti aineistolähtöinen tutkimus on erittäin vaikeaa toteuttaa. Näkemyksen takana on ajatus siitä, että ei olisi olemassa objektiivisia, niin sanottuja puhtaita havaintoja, vaan muun muassa jo käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat jo tutkijan asettamia ja vaikuttavat aina tuloksiin.

Kyse on ennen kaikkea tutkijan ennakkoluulojen vaikuttamisesta tutkimukseen. Tässä tutkimuksessa päädyttiin valitsemaan analyysimenetelmäksi aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistoa olisi mahdollista käsitellä myös ainakin osittain teorialähtöisesti, eli luokitella aineistoa olemassa olevan mallin mukaisesti. Teoriaohjatun sisällönanalyysin osalta nähtiin kuitenkin riski siinä, että aineistosta poimitaan vain mallia tai teoriaa tukevia havaintoja ja muu jätetään huomioimatta. Tästä syystä päädyttiin nimenomaan aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin.

Ensimmäinen vaihe sisällönanalyysissä on alkuperäisdatan pelkistäminen siten, että aineistosta karsitaan epäolennainen pois. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset listataan ja ryhmitellään. Ryhmittelyssä samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi, joista muodostuvat alaluokat. Alaluokkia yhdistelemällä muodostetaan yläluokkia ja yläluokkia yhdistelemällä muodostetaan pääluokkia. Lopuksi seuraa käsitteellistäminen, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet tässä tutkimuksessa on kuvattu kuvassa 6. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122–127.)

Kuva 6 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.123.)

7 AINEISTON ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimusaineiston analysointi aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin tuotti tietoa turvallisuuskontekstissa resilienssi-käsitteen kohdentumisesta eri tasolle, käsitteen käyttämisen konteksteista, käsitteen sisällöstä sekä puhujan asemasta. Tässä luvussa esitellään tarkemmin ryhmittelyä, analyysia ja tutkimustuloksia. Luvussa 7.1 esitellään analyysin keskeisimmät tulokset ja vastataan varsinaiseen tutkimuskysymykseen. Luvussa 7.2 avataan yksityiskohtaisemmin ryhmittelyä ja analyysia tutkimuskysymystä tarkentavien alakysymysten osalta.

7.1 Keskeiset löydökset

Tämän tutkimuksen keskeisenä tutkimusongelmana on selvittää miten resilienssin käsitettä käytetään ja millaisia merkityksiä sille annetaan suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa. Aihetta on lähestytty seuraavan tutkimuskysymyksen kautta:

Miten resilienssi ymmärretään suomalaisessa, suurelle yleisölle suunnatussa, journalistisessa turvallisuuskeskustelussa?

Analyysin yhteenvedona voidaan todeta, että resilienssi ymmärretään suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa erilaisina yhdistelminä kyvykkyyksiä tai ominaisuuksia, joita on kuvattu myös tutkimuskirjallisuudessa. Näitä ominaisuuksia ovat ennen kaikkea selviytymis- ja kestävyys sekä sieto- ja joustokyky. Myös sopeutumis- ja kehittymiskyky sekä toipumis- ja palautumiskyky liitetään keskustelussa resilienssiin, joskin edellisiä harvemmin. Kirjallisuudessa palautuminen koettelemuksista ja sopeutuminen vallitseviin olosuhteisiin korostuivat uutisten määritelmiä selkeämmin. Esimerkiksi Hyvönen ym. (2019) ehdottavat suomenkieliseksi termiksi mukautumisvalmiutta, joka pitää sisällään niin kriisinsietokyvyn, palautumisen kuin sopeutuvan oppimisenkin. Myös Bourbeau (2013) korostaa resilienssityypeissään sopeutumiskykyä ja uudistumista. Tämän

tutkimuksen tutkimusaineiston perusteella resilienssi puolestaan nähtiin usein lähes synonyymina kriisinsietokyvylle.

Uutisissa huomionarvoista oli myös se, että usein käsitteen sisältöä ei avattu tekstissä mitenkään: noin 40 %:ssa uutisia kirjoittaja oletti, että resilienssin käsite on lukijalle ennalta tuttu, ja se jätettiin määrittelemättä.

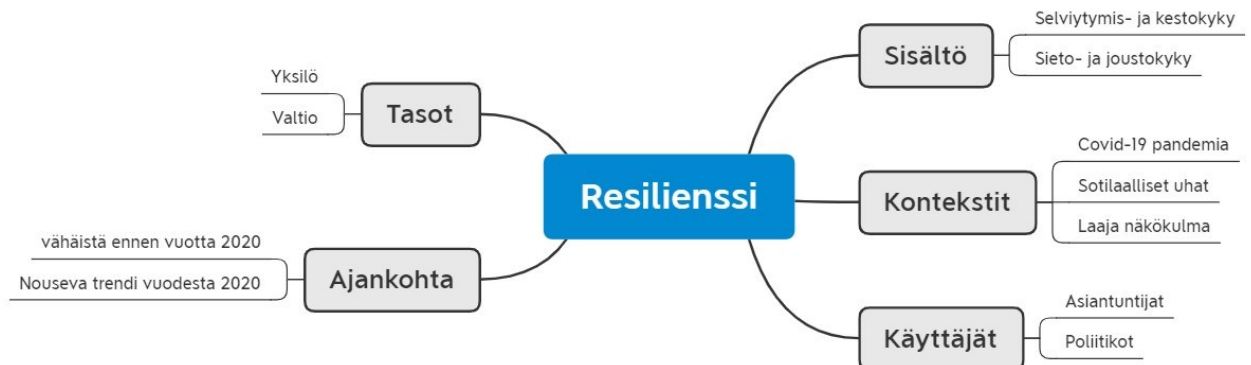
Resilienssi kohdistuu uutisissa eri tasoille. Resilienssillä viitattiin yksilön, yhteisön, valtion ja kansainvälisen tason resilienssiin, aivan kuten Hyvönen ym. (2019) ovat esittäneet. Kuitenkin uutisissa resilienssi liitetään pääsääntöisesti yksilön tai valtion tasoon, mutta sen sijaan yhteisön ja kansainvälisen tason resilienssiin viitataan vain harvoin. Yksilötason resilienssissä liikutaan usein psykologian kentässä, kun taas valtion tasolla korostuu kansakunnan selviäminen koettelemuksista. Hyvin usein resilienssistä puhutaan yleisellä tasolla, mutta vielä useammin keskustelua, jossa resilienssiä käytetään, käydään johonkin tiettyyn uhkaan tai kriisiin viitaten. Erityisesti resilienssistä puhutaan Covid-19-pandemian ja Ukrainan sodan konteksteissa, mutta myös hybridi- ja kyberuhkiin viitaten.

Resilienssi-käsitteen käyttämisen yleisyydestä turvallisuuskontekstissa voidaan todeta, että frekvenssi on kasvanut 2020-luvulla selvästi. Aineiston varhaisimmat uutiset on julkaistu vuonna 2014. Ennen Covid-19-pandemian alkamista helmi-maaliskuussa 2020 aihetta käsitellään vain yksittäisissä uutisissa. Aineistosta voidaan havaita, että pandemia nosti käsitteen selvästi pinnalle, ja sen jälkeiset kriisit ja uhkat ja tapahtumat turvallisuusympäristössä, kuten Ukrainan sota, ovat lisänneet käsitteen käyttöä. Vuonna 2022 uutisia oli kertynyt toukuun loppuun mennessä enemmän kuin edellisenä vuotena yhteensä. Trendi on siis selvästi kasvava. Turvallisuusympäristön muutosta 2020-luvulla käsittelevässä luvussa 5.2 käsitellyt teemat (kyberturvallisuus, Covid-19-pandemia ja Ukrainan sota ja siihen liittyvät sotilaalliset teemat) esiintyvät useammin kuin joka toisessa uutisessa.

Ennen koronapandemiaa ja Ukrainan sotaa julkaistuissa uutisissa resilienssistä puhutaan usein hybridi-vaikuttamisen kontekstissa tai laajasti liittämättä sitä mihinkään yksittäiseen kriisiin tai tapahtumaan. Ennen vuotta 2020 löytyneitä, aiheita käsitteleviä uutisia, on kuitenkin niin vähän, että muutoksen tarkastelu tämän aineiston pohjalta on käytännössä mahdotonta. Joka tapauksessa tutkimuksessa löytyi selvä yhteys käsitteen käyttämisen frekvenssin ja turvallisuusympäristössä tapahtuvien suurten muutosten välillä. Covid-19 pandemian myötä resilienssin käyttö turvallisuuskontekstissa on selvästi kasvanut ja trendi on jatkunut uusien turvallisuusuhkien realisoituessa.

Sen lisäksi, että tutkimuksessa selvitettiin, mihin asiayhteyksiin resilienssi-käsite liitetään, tarkasteltiin myös sitä, kuka resilienssistä puhuu. Resilienssiä turvallisuuskontekstissa käyttävät pääasiassa asiantuntijat ja poliitikot. Erityisesti asiantuntijoiden luokittelussa oli haasteita, ja sen vuoksi luokka päätettiin määritellä väljästi. Luokkaan kuuluu tutkijoita, professoreita, virkamiehiä, sotilaita, johtajia ja henkilöitä, jotka kuuluvat useampaan edellä mainituista kategorioista. On odotuksenmukaista, että turvallisuudesta puhuttaessa äänessä ovat aiheen parissa työskentelevät asiantuntijat ja päätöksentekijät eli poliitikot.

Yllä käsitellyt tutkimuksen keskeiset löydökset on esitetty tiivistetysti kuvassa 7.

Kuva 7 Tutkimustulosten havainnollistaminen

7.2 Ryhmittely ja analyysi

Tässä luvussa kuvataan tarkemmin aineiston ryhmittelyä ja analysoidaan aineistoa tutkimuskysymystä tarkentavien alakysymyksen avulla. Alakysymykset koskevat resilienssi-käsitteen kohdentumista eri tasoille, käsitteen sisältöä, käytettyjä konteksteja sekä käsitteen käyttäjiä.

7.2.1 Resilienssi-käsitteen kohdentuminen eri tasoille

Tässä tutkimuksessa selvitettiin resilienssi-käsitteen käyttöä eri tasoilla seuraavan alakysymyksen avulla:

Millä tasoilla resilienssiä käsitellään turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Tarkasteltaessa resilienssi-käsitteen kohdistumista eri tasoille käsitteen oli mahdollista kohdistua useaan eri kategoriaan. Uutisissa saatettiin viitata vain esimerkiksi yksilöön tai valtioon tai sitten viitattiin kahteen tai useampaan tasoon, esimerkiksi yksilöihin, yhteisöihin ja valtioon. Useimmiten uutisissa oli viitattu vain yhteen tasoon (71). Kahteen tasoon viitattiin 21 kertaa ja kolmeen 12 kertaa. Kahdessa tapauksessa ei kyetty yksilöimään mitään tasoa ja missään julkaisuissa ei mainittu kaikkia neljää resilienssin tasoa.

Analyysin tulokset vastasivat lähes täysin Hyvönen ym. (2019) näkemyksen mukaista jakoa: yksilö, yhteisö, valtio ja instituutit ja kansainvälinen taso. Tämän takia luokittelussa päädyttiin käyttämään samaa jakoa. Luokittelussa on tehty vain vähäisiä toimenpiteitä luokkien yhdistämiseksi. Esimerkiksi valtion tasoon on lisätty viittaukset yhteiskuntaan. Kansainväliseen tasoon on laskettu viittaukset Eurooppaan tai Euroopan Unioniin. Hyvönen ym. (2019) käyttämä

kokonaisresilienssin käsitettä ei esiintynyt aineistossa. Resilienssi-käsitteen kohdistuminen eri tasoille on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5 Resilienssin kohdentuminen eri tasoille

Taso	Lukumäärä
Yksilö	53
Yhteisö	17
Valtio ja instituutit	68
Kansainvälinen	12

Resilienssiä käsiteltiin selvästi eniten valtio ja instituutiot -tasolla (68). Seuraavaksi yleisimmin käsittely liittyi yksilötasoon (53). Yksilötasolla korostui ennen kaikkea psykologinen näkökulma. Yhteisön tasoa ja kansainvälisen tason käsittelyä tapahtui verrattain vähän, 17 ja 12 kertaa, eli yhteensäkin yli puolet vähemmän kuin pelkästään valtio ja instituutiot -tasoa.

Valtion tasolla puhuttiin usein yhteiskunnasta tai Suomesta. Suomen pärjäämiseen viitattiin usein, esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Koronaviruspandemia on hyvä esimerkki rajat ylittävästä ja yllättävästä häiriöstä. Nyt katsotaan, millainen on Suomen iskunkestävyys. Korona mittaa tänä keväänä, kuinka hyvä Suomen resilienssi on ” (Utinen nro 1)

Useampaan tasoon viitattiin esimerkiksi näin:

”Turvallisuuden sijasta tänä päivänä puhutaan yhä useammin sieto- ja selviytymiskyvystä eli resilienssistä – niin yhteiskunnan ja yritysten turvallisuudessa kuin ihmisten arjen turvallisuudessa. Häiriöitä, ongelmia ja jopa hyvinkin poikkeavia tilanteita kohtaamme vääjäämättä. Kyse on fyysisestä ja henkisestä valmiudestamme kohdata normaalia poikkeavia tilanteita ja toipua niistä mahdollisimman nopeasti.” (Utinen nro 70)

7.2.2 Resilienssi-käsitteen sisältö

Resilienssi-käsitteen sisältöä analysoimalla vastataan seuraavaan alakysymykseen:

Mikä on resilienssi-käsitteen sisältö turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Resilienssi-käsitettä kuvattiin aineistossa kaikkiaan 12 erilaisella määritelmällä. 42 uutisessa käsitettä oli käytetty ilman, että sitä oli mitenkään avattu tai tarkennettu. Yleisimmin resilienssin käsitteeseen viitatus määritelmät olivat sietokyky, (21), selviytymiskyky (15), sopeutumiskyky (13), kestävyys (10) ja palautumiskyky (9) kertaa. Alle viisi kertaa käytettyjä määritelmiä olivat joustokyky,

toipumiskyky, sitkeys, kehittymiskyky, ylläpitokyky, toimintakyky ja orientoitumiskyky. Tarkat määrät eri määritelmien osalta on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6 Resilienssi-käsitteen määritelmä

Resilienssi-käsitteen sisältö	lukumäärä
ei määritelty	42
sietokyky	21
selviytymiskyky	15
sopeutumiskyky	13
kestokyky	10
palautumiskyky	9
joustokyky	4
toipumiskyky	4
sitkeys	3
kehittymiskyky	2
ylläpitokyky	1
toimintakyky	1
orientoitumiskyky	1

Luokittelussa resilienssi-käsitteen määritelmiä oli tarkoituksenmukaista lähteä tiivistämään ja yhdistämään samaa tai lähes samaa asiaa tarkoittavia kyvykkyysiä ja ominaisuuksia, koska olivat niin samankaltaisia. Tiivistämisen perusteella päädyttiin viiteen luokkaan, jotka ovat esitetty taulukossa 7. Luokkia ovat selviytymis- ja kestävyys (30) sieto- ja joustokyky (25), sopeutumis- ja kehittymiskyky (15) sekä toipumis- ja palautumiskyky (13). Viides luokka koostui uutisista, joissa käsitettä ei ollut mitenkään avattu tai määritelty: näitä oli kaikkiaan 42 kappaletta.

Julkaisujen määritelmissä toistuivat myös kirjallisuudessa resilienssiin liitetyt ominaisuudet. Kirjallisuudessa palautuminen koettelemuksista ja sopeutuminen vallitseviin olosuhteisiin korostuivat uutisten määritelmiä selkeämmin. Esimerkiksi Hyvönen ym. (2019) ehdottivat suomenkieliseksi termiksi mukautumisvalmiutta, joka pitää sisällään niin kriisinsietokyvyn, palautumisen kuin sopeutuvan oppimisenkin. Myös Bourbeau (2013) korostaa resilienssityypeissään sopeutumiskykyä ja uudistumista.

Taulukko 7 Resilienssi-käsitteen määritelmät ryhmittelyn jälkeen

Resilienssi-käsitteen sisältö	lukumäärä
Selviytymis- ja kestävyys	30
Sieto- ja joustokyky	25
Sopeutumis- ja kehittämiskyky	15
Toipumis- ja palautumiskyky	13
Ei määritelty	42

Resilienssin sisältöä on kuvailtu uutisissa hyvin laajasti. Selvästi eniten resilienssi nähtiin selviytymis- ja kestävyysnä tai sieto- ja joustokykyinä. Myös sopeutumis- ja kehittämiskyky sekä toipumis- ja palautumiskyky nousivat aineistosta selkeästi esiin. Useimmiten resilienssiä kuvattiin yhdellä tai kahdella ominaisuudella. Määrittelyä oli usein tehty siten, että resilienssi-käsitteen jälkeen lueteltiin, mitä sillä tarkoitetaan, esimerkiksi näin:

”resilienssi eli sietokyky” (Uutinen nro 9), ”Resilienssi eli kestävyys” (Uutinen nro 21), ”Resilienssi tarkoittaa kykyä sopeutua kriisiin, mutta myös palautua siitä” (Uutinen nro 71)

Resilienssin käsitettä avattiin joissakin julkaisuissa myös yllä olevia esimerkkejä tarkemmin. Joissakin julkaisuissa määrittelyä ei puolestaan ollut tehty yhtä ilmeisesti, vaan ominaisuuksiin oli viitattu tekstin seassa:

”meidän on ylläpidettävä resilienssiä, eli vaikka pahinkin skenaario toteutuisi, emme saa lamaantua, vaan meillä on vaihtoehtoiset tavat ja kyvyt toimia ja ylläpitää yhteiskunnan toimintaa.” (Uutinen nro 12)

”Sittenkin käsitys sodankäynnistä ja turvallisuudesta on muuttunut: nykyään puhutaan kokonaisturvallisuudesta, resilienssistä ja hybridivaikuttamisesta... Modernissa maailmassa ennaltaehkäisy rinnalle vähintään yhtä tärkeäksi asiaksi nousee kyky toimia kriisien aikana ja toipua nopeasti niistä. Resilienssin merkitys korostuu jatkossa entisestään.” (Uutinen nro 19)

Aineiston pohjalta voidaan sanoa, että kaiken kaikkiaan turvallisuuskontekstissa käytetty resilienssi-käsitteen sisältö verkkomedioiden julkaisuissa ei ole vakiintunutta. Uutisissa toistuvat samat ominaisuudet kuin kirjallisuuskatsauksessa, mutta enemmän yksittäisinä ilmaisuina kuin selkeän kokonaisuuden määritelmänä.

7.2.3 Resilienssi-käsitteen kontekstit

Resilienssi-käsitteen konteksteja analysoitiin seuraavan alakysymyksen mukaisesti:

Missä konteksteissa resilienssistä puhutaan turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Resilienssin kontekstin osalta luokittelua tehtiin ensin suhteessa laaja näkökulma – tietty tapahtuma. Laaja näkökulma tarkoittaa julkaisua, jossa puhutaan resilienssistä tai turvallisuudesta ylipäänsä, eikä viitata mihinkään tiettyihin tapahtumiin tai kriiseihin. Tietyn tapahtuman osalta kerättiin tarkempi tieto, mihin tapahtumaan viitataan, ja näin ollen lopullinen luokitus laajeni seuraavalla tavalla: laaja näkökulma, hybridiuhat (mukaan lukien informaatiovaikuttaminen), koronapandemia, kriittinen infrastruktuuri, kyberuhat, sotilaalliset uhat (Ukrainan sota, Nato, Venäjä, maanpuolustus) ja joku muu -kategoria, jossa oli vain kerran esiintyviä muita konteksteja.

Kontekstin osalta käytetyt luokat ovat pääsääntöisesti uutisissa käytettyjä käsitteitä. Esimerkiksi hybridiuhasta on julkaisuissa puhuttu pääsääntöisesti hybridiuhkina ja vain informaatiovaikuttaminen on lisätty tähän kategoriaan. Valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta (2021a) hybridivaikuttamisen keinovalikoimaksi on listattu muun muassa poliittiset, diplomaattiset, taloudelliset ja sotilaalliset keinot, informaatio- ja kybervaikuttaminen sekä esimerkiksi muuttoliike.

Sotilaalliset uhat -kategoriaan on koottu viittaukset Ukrainan sotaan, Natoon tai Suomen Nato-hakemukseen, Venäjän muodostamaan sotilaalliseen ukaan ja esimerkiksi siviilipuolustuksen kehittämiseen.

Kriittisen infrastruktuurin luokka koostuu viittauksista vesihuoltoon tai energiajärjestelmiin. Kokonaisturvallisuuden sanastossa (2017) kriittinen infrastruktuuri on määritelty perusrakenteiksi, palveluiksi ja niihin liittyviksi toimintoiksi, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi. Siihen kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä toimintoja ja palveluja. Esimerkiksi energian tuotanto-, siirto- ja jakelujärjestelmät, liikenne ja logistiikka, tieto- ja viestintäjärjestelmät sekä vesi- ja jätehuolto katsotaan osaksi kriittistä infrastruktuuria.

Joku muu -luokka pitää sisällään yksittäisiä konteksteja. Esimerkiksi ilmastomuutos ja talous esiintyivät julkaisuissa vain kertaalleen.

Resilienssi-käsitteen kohdentumista eri konteksteihin on kuvattu taulukossa 8. Eniten resilienssiä käsiteltiin Covid-19-pandemian yhteydessä 32 kertaa, eli lähes kolmanneksessa uutisia. Seuraavaksi yleisin ja lähes yhtä paljon käsitelty konteksti oli laaja näkökulma (30), jossa käsittely ei kohdistunut mihinkään tiettyyn tapahtumaan. Sotilaalliset uhat olivat kolmanneksi yleisin konteksti 19 kertaa. Hybridiuhkia käsiteltiin 10 kertaa ja kyberuhkia, jotka ainakin osittain voisi olla mahdollista tulkita kuuluvaksi hybridiuhkiin 6 kertaa. Kyberuhkat päädyttiin kuitenkin pitämään omana luokkana uutisten kohdistuessa nimenomaisesti kyberturvallisuuteen tai kybervaikuttamiseen vastaamiseen. Yksittäisiä konteksteja joku muu -kategoriassa käsiteltiin yhteensä 6 kertaa ja kriittistä infrastruktuuria 3 kertaa.

Taulukko 8 Resilienssi-käsitteen kontekstit

Resilienssin konteksti	Lukumäärä
Covid-19	32
Sotilaalliset uhat	19
Hybridiuhat	10
Kyberuhat	6
Joku muu	6
Kriittinen infra	3
Laaja näkökulma	30

Suurimmassa osassa teksteistä puhuttiin resilienssin yhteydessä jostakin tietystä uhasta tai kriisistä. Selvästi eniten aihetta käsiteltiin Covid-19-pandemian yhteydessä, mutta myös sotilaalliset uhat sekä hybridivaikuttaminen nousivat usein esille. Useimmin kuin joka neljännessä uutisessa resilienssiin viitattiin yleisesti eli laajasta näkökulmasta. Kontekstin osalta on selvästi havaittavissa, että viime vuosina realisoituneet uhat ja kriisit ovat lisänneet resilienssi-käsitteen käyttöä. Tähän viittaa myös luvussa 2.2 tehty tarkastelu resilienssi-käsitteen hakemisesta Googlesta. Google Trends-taulukosta (Kuva 3) näkyi selvästi hakupiikit niin Covid-19-Pandemian puhjettua kuin esimerkiksi Venäjän aloittaessa laajamittaisen sodan hyökkäämällä Ukrainaan helmikuussa 2022. Kun tarkastellaan luvussa 6.2 esitettyä taulukkoa julkaisuvuosista (Taulukko 4) ja verrataan sitä käytettyihin konteksteihin, voidaan todeta, että resilienssiä turvallisuuskontekstissa käsittelevät julkaisut ovat yleistyneet selvästi Covid-19-pandemian puhjettua alkuvuodesta 2020. Ukrainan sodan myötä frekvenssi on kasvanut entisestään, ja vuoden 2022 kertymä oli toukokuun loppuun mennessä huomattavasti suurempi (36) kuin edellisen vuoden julkaisut yhteensä (29). Realisoituneilla uhilla ja resilienssi-käsitteen käyttämisellä turvallisuuskontekstissa suurelle yleisölle suunnatussa verkkomediassa näyttäisi siten olevan selvä yhteys.

Uhkiin viitattiin joko tekstissä suoraan, tai sitten teksti käsitteli yleisesti teemaa, jonka yhteydessä resilienssistä puhuttiin. Esimerkiksi sotilaalliseen uhkaan viitattiin näin:

”Hyvin olennaista olisi resilienssin vahvistaminen etukäteen niin, että Suomi kestäisi Venäjän painostusta. Esim. rajapolitiikan on oltava kunnossa sekä valmius kestää taloudellista, sotilaallista ja energiapoliittista painetta tai jopa diplomaattisuhteiden katkaisua. Näiden torjuntaan olisi mahdollista pohtia etukäteen tukea sekä Natolta että EU:lta. Nämä voisivat tarjota poliittisia ja sotilaallisia tukikeinoja erilaisia tilanteita varten” (Utinen nro 89)

Laajassa näkökulmassa resilienssiin viitattiin esimerkiksi seuraavasti:

”Yhteisön resilienssiä vahvistavat valmius ja kyky oppia koetuista kriiseistä ja tuottaa oppimiskokemusten perusteella mahdollisesti ennakoivaa tietoa tulevaisuuden epävarmoihin ja yllättäviin uhkiin varautumisesta. Kun yhteisötason resilienssi toimii optimaalisesti, se kääntää vastoinkäymiset kasvuksi henkilökohtaisella ja kollektiivisella tasolla niin, että olemassa olevia ja uusia sosiaalisia verkostoja vahvistetaan ja luodaan kollektiivisen toiminnan avulla.” (Utinen nro 69)

7.2.4 Resilienssi-käsitteen käyttäjät

Resilienssi-käsitteen käyttäjiä tutkittiin seuraavan alakysymyksen avulla:

Ketkä käyttävät resilienssi-käsitettä turvallisuutta käsittelevissä uutisissa?

Uutisista kerättiin tietoa myös resilienssi-käsitteen käyttäjistä. Kukin puhuja luokiteltiin vain yhteen kategoriaan. Lopullinen luokittelu on kuvattu taulukossa 9. Käyttäjien luokittelu muodostui lopulta melko haastavaksi. Joidenkin puhujien osalta oli tunnistettavissa useita eri rooleja. Esimerkiksi osa asiantuntijoista on siirtynyt jossain vaiheessa mukaan myös politiikkaan. Asiantuntijat-luokka on puolestaan hyvin heterogeeninen joukko: mukana on tutkijoita, professoreita, virkamiehiä, sotilaita, johtajia ja henkilöitä, jotka kuuluvat useampaan edellä mainituista kategorioista. Yhdistävänä tekijänä on, että he esiintyvät julkaisuissa asiantuntijoina. Edellä mainituista syistä luokka muodostui melko väljäksi.

Kansalainen-kategoriaan sisältyy esimerkiksi mielipidekirjoitusten kirjoittajia, joista ei tunnistettu muuta statusta. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, ettei taustalla voisi olla myös jokin muu rooli tai asema. Jos puolestaan resilienssi-käsitettä käytettiin päätoimittajan tekstissä tai uutisessa yleisesti, ilman, että se oli kenenkään sitaatissa, mielipidekirjoitus tai vastaava, merkittiin käsitteen käyttäjä toimittajaksi.

Poliitikkojen ryhmä pitää sisällään niin kansanedustajia, pääministerin kuin kunnallispoliitikonkin. Se, millä tasolla politiikassa on mukana, ei vaikuttanut luokitteluun. Psykologien ja psykiatrien luokka yhdistettiin, sillä näiden katsottiin olevan tutkimuksen näkökulmasta riittävän lähellä toisiaan. Yhden tai yksittäisten edustajien ryhmät yhdistettiin muut-luokkaan. Tällaisia edustajia olivat esimerkiksi konsultti ja toimitusjohtaja. Yhteensä muut-luokkaan kuului 12 henkilöä. Eniten käsitettä käyttivät asiantuntijat (39) ja poliitikot (31). Toimittajat olivat äänessä 10 kertaa, kansalaiset 8 kertaa ja psykologit/psykiatrit käyttivät käsitettä yhteensä 6 kertaa.

Tulos viittaa ainakin osittain toimijoihin, joita nostetaan esiin myös turvallistamisessa. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkasteltu esimerkiksi puheaktin motiiveja, eikä johtopäätöksiä resilienssin hyödyntämisestä turvallistamisessa voida tehdä.

Taulukko 9 Puhujan asema /titteli

Puhujan asema	Lukumäärä
Asiantuntija	39
Poliitikko	31
Toimittaja	10
kansalainen	8
psykologi/psykiatri	6
Muut	12

Puhujien luokittelussa kiinnitettiin huomiota myös myös henkilöihin. Enemmän kuin kaksi kertaa resilienssistä puhui vain kaksi henkilöä. Jarno Linnell oli äänessä peräti 12 kertaa. Hän on samalla hyvä esimerkki luokittelun haastavuudesta. Linnelliin voisi liittää ainakin seuraavat tittelit; toimitusjohtaja, professori, asiantuntija ja nykyään myös poliitikko. Tässä tutkimuksessa hänet sijoitettiin asiantuntijaluokkaan. Linnellin suurella edustavuudella voi olla vaikutuksia ylipäänsä tutkimustulosten näkökulmasta. Hänen näkemyksensä ja tulkintansa esimerkiksi resilienssi-käsitteen sisällöstä saavat aineiston kokoon nähden huomattavan suuren painoarvon. Toinen, enemmän kuin kaksi kertaa äänessä ollut henkilö, oli pääministeri Sanna Marin. Hän käytti käsitettä eri uutisissa yhteensä 5 kertaa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

Viimeisessä luvussa esitetään tutkimuksen perusteella tehtävät johtopäätökset, arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, esitetään jatkotutkimusehdotuksia sekä tutkijan omaa pohdintaa.

8.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten resilienssi ymmärretään suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa. Näkökulma tutkimuksessa oli, kuinka käsitettä käytetään puhuttaessa suurelle yleisölle. Aineistoksi valikoitui suurimpien kotimaisten verkkomedioiden uutiset ja mielipidekirjoitukset. Tutkielman analyysiosiota pohjustettiin kattavalla resilienssi-käsitteen ja turvallisuuden käsitteen tarkastelulla yhdessä ja erikseen. Lisäksi tutkimuksen kontekstia avattiin käsittelemällä turvallisuusympäristössä tapahtuvaa muutosta.

Tutkimuksen perusteella resilienssi ymmärretään turvallisuuskontekstissa hyvin kirjavasti. Usein käsitteeseen viitattiin synonyymina yhteen tai kahteen kyvykkyyteen, useimmin kriisinsietokykyyn. On huomattava, että myös artikkeleissa ja kirjallisuudessa käytetyt määritelmät vaihtelevat. Ydin molemmissa tapauksissa on kuitenkin samansuuntainen: käsitettä kuvattiin yleisimmin yhdellä tai useammalla seuraavista ominaisuuksista: selviytymis- ja kestävyys, sieto- ja joustokyky, sopeutumiskyky ja kehittymiskyky sekä toipumis- ja palautumiskyky. Kokonaisuutena tämän tutkimuksen aineisto oli hyvin linjassa kansainvälisen ja kotimaisen resilienssi-tutkimuksen kanssa. On kuitenkin sanottava, että kotimaista resilienssi-tutkimusta turvallisuuskontekstissa on melko niukasti. Tämä yhdessä tämän tutkimuksen havaintojen kanssa julkisen keskustelun vähäisyydestä antavat kuvan, että kansainvälisesti resilienssin käsite on vaikiintuneempi osa turvallisuuskeskustelua, ja Suomessa asiaan ollaan vasta heräämässä.

Kun kartoitettiin resilienssi-käsitteen käyttäjiä, resilienssi-käsitettä käytti usein poliitikko, turvallisuuden asiantuntija tai akateemisen maailman edustaja. Käsite näyttäisi siten olevan tuttu turvallisuuden osaajien parissa. Hämmennystä yleisössä voi aiheuttaa se, että käsitteeseen liitetään eri yhteyksissä erilaisia määritelmiä. On myös huomattavaa, että resilienssiä syvällisesti käsittelevät uutiset loistivat poissaolollaan. Hyvin usein käsite jätettiin kokonaan määrittelemättä. On mahdollista, että resilienssiä on käytetty asiantuntijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen keskuudessa jo pitkään ja vakiintuneesti. Tämä voisi selittää sen, miksi yleisölle suunnatuissa julkaisuissa käsitettä käytetään ikään kuin sen sisältö olisi itsestään selvää. Asiantuntijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen näkemyksiä resilienssistä, sen sisällöstä ja vakiintumisesta voisi tutkia jatkotutkimushankkeessa. Mahdollisen jatkotutkimushankkeen aineistoja voisi verrata myös tämän tutkimuksen tuloksiin.

Aineistoa tutkimukseen oli tarjolla hyvin rajallisesti, mikä osaltaan kertoo siitä, että resilienssin käsite ei ole vielä kovin yleinen turvallisuuskontekstissa julkisessa keskustelussa. Toisaalta käsitteen käyttäminen on vahvasti kasvussa. Uuden käsitteen juurtuminen ei tapahdu hetkessä. Covid-19-pandemian, Ukrainan sodan ja muiden kriisien keskellä on avautunut tilaa sietämistä, selviämistä, sopeutumista, kestämistä ja palautumista korostavalle puheelle pelkästään turvallisuuden ja ennalta ehkäisemisen korostamisen sijaan.

Resilienssin voi nähdä turvallisuuskäsityksen evoluution tuloksena. Käsillä on samalla myös paradigman muutos. Turvallisuusajattelu on pohjautunut tavoitetilaan, jossa ollaan vailla uhkia ja vailla epätoivottuja tilanteita. Resilienssi puolestaan painottaa uhkista ja toteutuneista tapahtumista selviämistä. Voidaan sanoa, että turvallisuusympäristö on muuttunut ja erilaiset uhkat ovat realisoituneet toisensa perään. Tämä haastaa perinteistä turvallisuuskäsitystä, jossa uhat pyritään torjumaan ennalta. Resilienssillä on siten erinomainen mahdollisuus juurtua osaksi turvallisuuskeskustelua. Toisaalta, nyt kun Euroopassa soditaan, voi turvallisuuskeskustelun ydin palata valtioiden olemassaoloon ja sotilaalliseen voimankäyttöön, kohti perinteistä, kapeaa turvallisuusnäkemystä. On tosin vaikea nähdä, että muut turvallisuuden osa-alueet häviäisivät kokonaan keskustelusta. Resilienssikeskustelulle on paikkansa myös sotilaallisten uhkien keskellä, ja ehkä jopa erityisesti siellä. Mitä vaikeampi uhkia on ennalta torjua tai seurauksia rajoittaa, sitä enemmän korostuu selviämisen, joustamisen ja palautumisen - resilienssin - merkitys aina yksilön tasosta valtion ja kansainväliseen tasoon asti.

Resilienssin painottaminen turvallisuuden rakentamisessa ei tarkoita ennakolta tehtävistä toimenpiteistä luopumista, päinvastoin ne korostuvat, tai ainakin niitä voidaan perustellusti korostaa. Resilienssin kasvattamista mietittäessä on pohdittava, mitä on tehtävä ennakolta ja miten, jotta selviämme tilanteesta kuin tilanteesta. On siis varauduttava ennakkoon ja kasvatettava resilienssiä aktiivisesti. Perinteisessä turvallisuusajattelussa on korostunut uhkien ennalta ehkäisy, minkä on huomattu olevan monessa asiassa käytännössä mahdotonta. Vahvaan resilienssiin panostaminen kaikilla tasoilla voi siten tuoda turvallisuutta lähemmäksi arkielämää ja realismia.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä ja siten yksittäisessä tutkimuksessakin on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 158). Pohdittaessa sisällönanalyysia hyödyntäneen tutkimuksen luotettavuutta haasteena on, miten tutkija saa pelkistettyä aineistonsa siten, että se kuvaa mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. On tärkeää, että tutkija pystyy osoittamaan tuloksen ja aineiston välisen yhteyden. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 36–37.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin (onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä on luvattu) ja reliabiliteetin (tutkimustulokset ovat toistettavia) kautta. Tätä on kuitenkin myös kritisoitu, sillä kyseiset käsitteet ovat muodostuneet ensisijaisesti määrällisen tutkimuksen piirissä ja tarpeisiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 160.) Juutin & Puusan (2020) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan puolestaan käyttää kolmea teemaa: uskottavuutta, luotettavuutta ja eettisyyttä.

Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimuksessani mahdollisimman tarkoin käytetyn metodin, prosessin ja analyysin eri vaiheet, ja siten tutkimus on toistettavissa. Luotettavuutta on pyritty lisäämään perustelemalla valitun tutkimusmenetelmän ja aineiston keruutavan sopivuutta kyseiseen tutkimukseen. Analyysia, tulkintaa ja johtopäätöksiä on vertailtu aiemmin aiheesta tehtyyn tutkimukseen luotettavuuden rakentamiseksi.

Tutkimus on toteutettu aineistolähtöisesti, jottei aikaisemmat tutkimukset vaikuttaisi aineiston valintaan. Vertailua on tehty vasta analyysivaiheessa kerätyn aineiston ja aiemman tutkimuksen välillä. Tällä on pyritty myös välttämään tutkijan ajatusten lukkiutumista ennalta tiettyyn asentoon.

Tutkijan oma tausta ja siitä kumpuavat oletukset ja näkemykset on pyritty tiedostamaan koko tutkimusprosessin ajan. Suoraan tutkijan omaan ammatilliseen tehtäväkenttään liittyvää tarkastelua on pyritty tietoisesti välttämään. On kuitenkin selvää, että tutkijan oma tausta turvallisuusviranomaisena on vaikuttanut tutkimuksen aiheen ja näkökulman valintaan. Tiedostamalla taustan vaikutus, on kuitenkin pyritty vähentämään siitä mahdollisesti aiheutuvat ajatusviinomat. Tätä edesauttaa myös selkeä kuvaus prosessin eri vaiheista.

Kaikki tutkielmassa käytetty aineisto on julkista ja julkisista lähteistä koostettua. Myös aineiston kerääminen on perusteltu kattavasti, ja tutkielmassa on käytetty analyysin lisäksi suoria lainauksia, joista saa kuvan aineiston sisällöstä. Luotettavuudessa on huomioitava käytettävissä olleen aineiston rajallisuus ja se, että yhden asiantuntijan korostuminen aineistossa lisää hänen näkemyksensä painoarvoa koko tutkimuksessa.

8.3 Päätössanat ja jatkotutkimusaiheet

Tätä kirjoittaessa Ukrainan laajamittaisen sodan vuosipäivä on käsillä, Covid-19 -pandemia alkaa olla hiipumaan päin, muttei hävinnyt. Energiakriisin pelko ei ole väistynyt, ilmastonmuutos erilaisine uhkakuvineen saa taas enemmän tilaa mediassakin eikä Suomen ja Ruotsin Nato-hakemuksia ole vielä kukaan ratifioitu kaikkien jäsenmaiden osalta. Myös Itämeren turvallisuustilanne herättää kysymyksiä.

Turvallisuusympäristössä on tapahtunut viime vuosina valtavasti, eikä tulevaisuus juuri tällä hetkellä näytä kovin ruusuiselta. On selvää, ettei kaikkia uhkia ja kriisejä pystytä ennaltaehkäisemään, mikä näyttäisi ajavan koko turvallisuuden käsitteen ja olemuksen uudelleen arviointiin. Toisin sanoen turvallisuuden paradigma on muutoksessa: perinteisessä turvallisuuskäsityksessä painottuneen ennakoinnin ja varautumisen lisäksi tarvitaan selviytymis- ja kestävyys-, sieto- ja joustokykyä, mutta myös sopeutumisen- ja kehittämiskykyä sekä toipumis- ja palautumiskykyä – resilienssiä. Kansainvälisellä tasolla tämä suuntaus näkyy jo esimerkiksi EU:n resilienssitavoitteiden julkaisemisena (EU, 2023), Naton resilienssin painottamisen lisääntymisenä (Nato 2022) sekä YK:n toimenpideohjelmassa (YK, 2005). Kansainvälisesti resilienssin kehittäminen turvallisuuden näkökulmasta on siis otettu jo laajasti käyttöön, kun taas Suomessa käytetään usein resilienssin sijaan termiä kriinisietokyky. On nähtävissä, että resilienssi tulee jatkossa vahvemmin osaksi Suomen turvallisuuden rakentamista.

Kansainvälisen ulottuvuuden tarkastelussa olisi aihetta jatkotutkimukselle. Näkökulmana voisi olla, miten YK, Nato tai EU määrittelee resilienssin, ja miten resilienssi näkyy strategisella tasolla tai erilaisissa toimintaohjelmissa. Yksi näkökulma voisi olla resilienssi-käsitteen historia jossakin edellä mainitussa organisaatioissa. Tutkimuksessa voisi tarkastella myös milloin käsite on tullut käyttöön, ja onko sen sisältö muuttunut vuosien varrella.

Tutkimukseni näkökulma on, miten resilienssistä puhutaan suurelle yleisölle. Aiheellista olisi tutkia myös sitä, miten suuri yleisö ymmärtää resilienssin käsitteen. Tutkimuksessani havaittiin, että isossa osassa aineistoa, resilienssi-käsitettä ei avattu lainkaan ja jäin pohtimaan ymmärtääkö lukija käsitteen sisällön ja jos ymmärtää, niin miten.

Tutkimukseni aineiston keräys päättyi toukokuussa 2022. Käsitteen yleistyminen oli alkanut vasta vuonna 2020 ja käsitteen käyttämisen trendi näytti tuolloin vahvasti ylöspäin. Jatkotutkimuksissa voisi selvittää, jatkuuko käsitteen yleistyminen myös tulevaisuudessa. Jos jatkuu, niin aineistoa olisi lähivuosina tarjolla paljon enemmän, ja siten resilienssi-käsitteen analysoimiseen turvallisuuskontekstissa löytyisi enemmän aineistoa. Tässä yhteydessä olisi mahdollista tarkastella myös mahdollista muutosta käsitteen sisällössä. Vertailua olisi mahdollista tehdä myös tämän tutkimuksen havaintoihin.

Tutkimukseni aineistossa suuri osa käsitteen käyttäjistä olivat poliitikkoja tai turvallisuuden asiantuntijoita. Viittasin jo omassa tutkimuksessani

turvallistamiseen. Tutkimuksen aiheena voisi tulevaisuudessa olla resilienssi-käsitteen käyttäminen turvallistamisen näkökulmasta, erityisesti jos käsite vakiinnuttaa paikkansa myös suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa.

Uskon, että resilienssin käsite on tullut myös turvallisuuden alueelle jäädäkseen, ja on siten jatkossakin relevantti tutkimusaihe. Resilienssi turvallisuus-kontekstissa tarjoaa varmasti paljon tutkittavaa edellä mainittujen aiheiden lisäksi.

LÄHTEET

- Adger, W. N. (2000). *Social and Ecological Resilience: Are They Related?*, *Progress in Human Geog-raphy*, 24, 347–64.
- Alexander, D. E. (2013). *Resilience and disaster risk reduction: an etymological journey*. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 13, 2707–2716.
- Atreya, A. & Kunreuther, H. (2016). *Measuring Community Resilience: The Role of the Community Rating System (CRS)*. July 13, 2016, Working Paper No. 2016-07. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Balzacq, T. (2011). *Securitization Theory. How security problems emerge and dissolve*. Oxon: Routledge
- Bigo, D. (2002). *Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease*. *Alternatives* 27:1, 63-92.
- Branders, M. (2016). *Kokonainen Turvallisuus? Kokonaisturvallisuuden poliittinen kelpoisuus ja hallinnollinen toteutettavuus*. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampere University Press.
- Bonanno, G. A. Galea, S., Bucciarelli, A., Vlahov, D. (2007). *What Predicts Psychological Resilience After Disaster? The Role of Demographics, Resources, and Life Stress*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 75(5), 671–682.
- Bourbeau, P. (2013). *Resiliencism: Premises and Promises in Securitization Research*, *Resilience: International Policies, Practices and Discourses* 1, no. 1 (2013): 11–16.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Harvard University Press.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security. A New Framework For Analysis*. Boulder-London: Lynne Rienner Publishers
- Coaffee, J., & Fussey, P. (2015). *Constructing resilience through security and surveillance: The politics, practices and tensions of security-driven resilience*. *Security Dialogue*, 46(1), 86-105.
- Davoudi, S. (2012). *Resilience: a bridging concept or a dead end?* *Planning theory & practice*, 13:2, 299–333. <https://doi.org/10.1080/14649357.2012.677124>
- Dunn Cavelty, M., Kaufmann, M., Kristensen, KS. (2015). *Resilience and (in)security: Practices, subjects, temporalities*. *Security Dialogue* 2015, Vol. 46(1) 3–14
- ECDC. European Centre for Disease Prevention and Control. (14.4.2022). <https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases>

- EU, Euroopan Unioni. (2023). *Commission recommendation of 8 February 2023 on Union disaster resilience goals (2023/C 56/01)*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H0215\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H0215(01)&from=EN)
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- FIAM. Finnish Internet Audience Measurement. <https://fiam.fi/>
- Fjäder, C. (2014). *The nation-state, national security and resilience in the age of globalisation*, *Resilience*, 2:2, 114-129, DOI: 10.1080/21693293.2014.914771
- Glaser, C. L. (2010). *Realism*. Teoksessa Collins, A. (toim.) *Contemporary Security Studies*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 15-31.
- Google Trends. (25.2.2023). <https://trends.google.fi/trends/explore?date=2006-01-01%202023-02-25&geo=FI&q=resilienssi>
- Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B & Yuen, T. (2011). *What is Resilience?* *The Canadian Journal of Psychiatry* 56 (5), 258-265. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/070674371105600504>
- Holling, C. S. (1973). *Resilience and stability of ecological systems*. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4(1), 1-23. doi:10.1146/annurev.es.04.110173.000245
- Hämäläinen, T., Vataja, K. (2020). *Korona paljasti yhteiskunnan haavoittuvuuden*. Sitra artikkelit. <https://www.sitra.fi/artikkelit/koronapaljasti-yhteiskunnan-haavoittuvuuden/>.
- Hyvönen, A-E., Juntunen, T., Mikkola, H., Käpylä, J., Gustasfsberg, H., Nykan, M. Rättilä, T., Virta, S., Liljeroos, J. (2019). *Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2019 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-647-8>
- Jantunen, S. (2010). *Uusien uhkakuvien luominen: Tapaus "kiinalaiset kybersoturit"*. Lingvistinen uhka-analyysi kyberdiskurssista.
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategia. (2009). *Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisuja 17:2009*.
- Kauffman, M. (2017). *Resilience, Emergencies and the Internet : Security in-Formation*. Routledge Studies in Resilience. Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an Informa Business.
- Kitano, M. K., & Lewis, R. B. (2005). *Resilience and coping: Implications for gifted children and youth at risk*. *Roeper Review*, 27(4), 200-205.

- Krogars, M. (1999). *Turvallisuuden paradigma muuttuu. Haasteita tutkimukselle ja toimivalle hallinnolle*. Journal.fi. Vol 18 Nro 3 (1999): Hallinnon tutkimus. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/101875>
- Kokonaisturvallisuuden sanasto, TSK 50, (2017). Sanastokeskuksen julkaisu. https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/Kokonaisturvallisuuden_sanasto.pdf
- Korhonen, O. (2020). *Kohti yhteistä turvallisuutta? Kokonaisturvallisuus Suomen turvallisuuspolitiikan ja turvallisuuskäsitteiden laajentajana*. Pro gradu -tutkielma. Turun Yliopisto. UTUPub-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020062645992>
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. (2003). *Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi*. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY, 21–43.
- Liikenne- ja viestintäministeriö. (15.9.2022). Tiedote: Kyberturvallisuudesta yleinen vaatimus digitaalisille tuotteille. <https://valtioneuvosto.fi/-/kyberturvallisuudesta-yleinen-vaatimus-digitaalisille-tuotteille>
- Limnell, J. (2009). *Suomen uhkakuva politiikka 2000-luvun alussa*. Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 29. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74110/StratL1_29w.pdf?sequence=
- Limnell, J. (2021). *Suomalaisen yhteiskunnan moderni turvallisuus 2020-luvulla*. Luento ikääntyvien yliopistossa 24.3.2021.
- Lipponen, K., Litovaara, A., & Katajainen, A. (2016). *Voimaa: Hyvän elämän polku* (1. painos). Helsinki: Duodecim
- Lönqvist, I., Moilanen, P. (2018). *Kyberin taskutieto. Keskisin kybermaailmasta jokaiselle*. Jyväskylän yliopiston ja Maanpuolustuskeskustutkimuskeskuksen julkaisu. https://mpk.fi/wp-content/uploads/2022/05/MPK-JY-Kyberopas_2018-issuu.pdf
- Mithani, M. (2020). *Adaptation in the face of the new normal*. Academy of Management Perspectives, Vol. 34, No. 4, 508–530.
- Moilanen, P. (2021). *Complexity and Resilience*. Teoksessa Immonen, K., Moilanen, P. (toim.), *The Political Analyst's – Field Guide to Finland*. (s.44-57). Jyväskylän Yliopiston julkaisu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/79024>
- Nato. (2022). *Resilience, civil preparedness and Article 3*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm. Luettu 27.2.2023.

- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., & Pfefferbaum, R. L. (2008). *Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness*. *American journal of community psychology*, 41, 127-150.
- Nyman, J. (2018). *Securitization*. Teoksessa Williams, P D & McDonald, M (toim.), *Security Studies: An Introduction*. Third edition. Oxon: Routledge, 100-113.
- OTKES, Onnettomuustutkintakeskus. (2021). *Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa vuonna 2020*. Tutkintaselostus 6/2021. P2020-01_Korona.pdf (turvallisuustutkinta.fi)
- Peltonen, H., Käis, M., Pulkkinen, M., & Viitamäki, R. (2019). Sukupolvet teoriassa: Konstruktivismiin kolmas sukupolvi ja turvallistamisteoria. *Politiikka*, 61(1), 54-74.
- Pynnönen, A. (2013). *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?se->
- Rothschild, E. (1995). *What is security?* Teoksessa *Daedalus*. Vol. 124, No. 3. *The Quest for World Order* (Summer, 1995), 53-98
- Sallinen, A. (2005). *Sotilaallinen maanpuolustus ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Pohjoismaissa 2000-luvun alussa*. Puolustusministeriön julkaisuja 2/2005. <https://docplayer.fi/19234489-Sotilaallinen-maanpuolustus-ja-yhteiskunnan-elintarkeiden-toimintojen-turvaaminen-pohjoismaissa-2000-luvulla-anu-sallinen.html>
- Sanastokeskus. TEPA-termipankki. <https://termipankki.fi/tepa/fi/>
- Seppänen, J. (2005). *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.
- Sheehan, M. (2010). *Military Security*. Teoksessa Collins, Alan (toim.) *Contemporary Security Studies*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 136- 151
- Silvasti, Markus. (2016). *Turvuus – kohti uutta turvallisuuksymmärrystä*. Teoksessa Silvasti, Markus (toim.), *Tiede ja ase: Suomen Sotatieteellisen Seuran vuosijulkaisu*. N:o 74. Helsinki: Suomen Sotatieteellinen Seura ry, 265-299.
- Sisäministeriö. (2019). *Kansallinen riskiarvio 2018*. Sisäministeriön julkaisuja 2019:5. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161332/5_2019_Kansallinen%20riskiarvio.pdf
- SITRA. (2021). *Valtioneuvoston ydin kriisitilanteessa – Covid-19-pandemian paineet suomalaiselle päätöksenteolle*. 14.1.2021 Valtioneuvoston ydin kriisitilanteessa – Sitra

- THL. (2022). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 14.4.2022.
<https://www.thl.fi/episeuranta/tautitapaukset/koronakartta.html>
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Valtioneuvosto. (2012). *Valtioneuvoston periaatepäätös kokonaisturvallisuudesta*. Helsinki: Valtioneuvosto.
https://www.defmin.fi/files/3023/Periaatepaatos_kokonaisturvallisuudesta_2012_fi.pdf
- Valtioneuvosto. (2017). *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*. Valtioneuvoston periaatepäätös. https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/YTS_2017_suomi.pdf
- Valtioneuvosto. (2020). *Valtioneuvoston ulkoja turvallisuuspoliittinen selonteko*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162513/VN_2020_30.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Valtioneuvosto. (2021a). *Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta*. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163149/VN_2021_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Valtioneuvosto. (2021b). *Valtioneuvoston puolustusselonteko*. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:78.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163405/VN_2021_78.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Valtioneuvosto. (2022a). *COVID-19 -kriisin yhteiskunnalliset vaikutukset Suomessa*. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:14.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163983/VN_2022_14.pdf?sequence=1
- Valtioneuvosto. (2022b). *Ajankohtais selonteko turvallisuusympäristön muutoksesta*. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:18.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VN_S_1+2022.pdf
- Valtioneuvoston kanslia. (2010). *Varautuminen ja kokonaisturvallisuus*. Komiteamietintö. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 21/2010. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia
- Valtioneuvoston kanslia. (2012). *Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012.
- Vihottula, H. (2015). "En suostu yksinkertaisesti häviämään ihmisten silmistä": Kertomuksia traumaattisesta kokemuksesta selviytymisestä. Tampere: University Press.

- Vuori, J. *Laadullinen sisällönanalyysi*. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysita-van-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/> (viitattu 25.2.2023)
- YK. Yhdistyneet kansakunnat. (2005). *Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities for Disasters*.
<https://www.unisdr.org/2005/wcdr/intergover/official-doc/L-docs/Hyogo-framework-for-action-english.pdf>

LIITE 1 AINEISTOLUETTELO

Utinen (nro)	Utisen otsikko	Lähde	Päivämäärä
1	Kommentti: Epidemia mittaa Suomen iskunkestävyyden – eikä sitä voi kaikilta osin kehua	IS.fi	16.3.2020
2	Miksi toiset ihmiset masentuvat helpommin kuin toiset? Tässä on syy – ja ajattelutapa, jolla suojelet itseäsi	IS.fi	31.10.2019
3	Jännitys Taiwaninsalmella kiristyy – mihin asti Kiina on valmis menemään nostaakseen punalipun ”kapinamaakuntaansa”?	IS.fi	2.10.2021
4	Väitös: Muuttuvassa maailmassa tarvitaan muutosjoustavia vesihuolto- palveluita	IS.fi	23.11.2021
5	Kyberturvallisuuteen on välttämätöntä panostaa	IS.fi	16.3.2022
6	Trumpin neuvonantaja nosti esiin Helsingin hybridikeskuksen: ”Auttaa vapaita maita puolustautumaan”	IS.fi	17.2.2018
7	Näin Venäjä voisi iskeä – tällaisia ovat Suomeen kohdistuvat verkkouhat	IS.fi	10.3.2022
8	Lentoemäntä Heidi Juopperin elämä mullistui: ”Mietin, miten selviän, jos tämä jatkuu vielä ensi vuoden”	IS.fi	24.10.2020
9	Mikko Hyppöseltä ja Jarmo Linnelliltä synkkä ennustus – ”Venäjää harmittaa länsimaiden yhtenäisyys”	IS.fi	6.4.2022
10	Supo ennustaa hybridihyökkäyksiä Suomeen lähikuukausina – ”Tyyntä navakan tuulen, toivottavasti ei myrskyn edellä”	IS.fi	13.4.2022
11	UM: Ulkoministeri Haavisto EU:n ulkoministerikokoukseen	IS.fi	9.7.2021
12	Myös Suomessa on todellinen riski, että ”harmaa sarvikuono” lamauttaa yhteiskunnan – ”Tämänkaltainen hyvin ikävä skenaario on mahdollinen”	IS.fi	24.11.2020
13	Demarinuorten Perholehto: Yle-veronkorotus osaksi hybridiuhkiin varautumista	IS.fi	14.4.2022
14	Länsi- ja Sisä-Suomen valmiustoimikunta: tehokas kriisinhallinta edellyttää panostamista tilannekuvaan, johtamiseen ja viestintään	IS.fi	22.10.2021
15	Suomen Ukrainan-suurlähettiläs: EU-maat eivät ole sulkemassa lähetystöjään Ukrainassa – ”Täällä ei ole näkynyt varsinaista paniikkia”	IS.fi	12.2.2022
16	Virustorjuntaa ja elpymistä koronapandemiasta	IS.fi	15.6.2020
17	Mitä jos joku hakkeroi kotisi valvontakamerat ja lämpöpatterin? ”Täydellinen turvallisuus mahdotonta”	mtvuutiset.fi	10.10.2018
18	Eurooppaministeri Tytti Tuppuraisen kolumni: Suomen tärkein turvallisuusyhteisö on vahvempi Euroopan unioni	mtvuutiset.fi	14.12.2021
19	Jarmo Linnellin kolumni: Minkälainen olisi 2020-luvun 9/11?	mtvuutiset.fi	11.9.2021
20	Leikkipuistoihin tarvitaan lisää riskitekijöitä? Briteissä lapsille käyttöön jopa sahoja: ”He yleensä saavat haavan vain kerran”	mtvuutiset.fi	17.3.2018
21	Uutuuskirja kritisoi Suomen koronapäätöksiä – THL:n johtaja myöntää ylilyönnit: ”Enemmän olisi pitänyt punnita sivuvaikutuksia niistä toimista”	mtvuutiset.fi	17.3.2022

22	Suomen, Ruotsin ja Norjan tiedustelupalvelut: Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut Pohjoismaiden turvallisuustilannetta vuosiksi	mtvuutiset.fi	27.4.2022
23	"Ei ole enää perinteisiä rintamalinjoja" - Huonokuntoisetkin sopivat Maavoimien tulevaisuuden suunnitelmiin	mtvuutiset.fi	18.10.2021
24	Sanna Marin piti vappupuheensa - otti kantaa hallitusta horjuttaneisiin kriisineuvotteluihin: "Ne eivät olleet helpot"	mtvuutiset.fi	1.5.2021
25	Natsimielisen Mannerheimin henkilökultti ja heil Hitleriä huutava Astrid Lindgren - Venäjän satuilu kiihtyy	mtvuutiset.fi	7.5.2022
26	Katri Kulmunin kolumni: Koronavirus on saanut elämänmuotomme polvilleen - aiemmin sovittuja toimia arvioidaan tulevassa budjettiriihessä	mtvuutiset.fi	17.4.2020
27	Pääministerien yhteinen kirjoitus naistenpäivänä: Koronaelpyminen on testi myös naisten oikeuksille	mtvuutiset.fi	8.3.2021
28	Venäjä-pakotteiden lepsuus sai eduskunnassa kritiikkiä - Pekka Haavisto kertoi logiikan pakotteiden takana	mtvuutiset.fi	23.2.2022
29	THL:n tartuntaluvut todennäköisesti liian pieniä, liki koko Suomi leviämävaiheessa - "Kukaan ei pysty ennustamaan, milloin tautihuippu on"	mtvuutiset.fi	29.12.2021
30	EU:n pakotteet johtivat siirtolaiskriisiin Puolan rajalla - kannattaako uusia edes asettaa? Helena Petäistö tekisi EU:ssa yhden muutoksen, jotta asiat etenisivät	mtvuutiset.fi	15.11.2021
31	Huolestuttava tulos: Korona-aika nielaisi kolmanneksen lasten ja nuorten askelista	mtvuutiset.fi	15.12.2021
32	Pakaraläimäytys olisi turvallinen tapa tervehtiä	HS.fi	4.1.2021
33	Pandemia pani Suomen uhkakuvat uuteen järjestykseen: "terveysturvallisuus" nousi sotilaallisten uhkien rinnalle	HS.fi	22.5.2020
34	Suomalainen tutkimus: Nopea palautumiskyky on suojannut vanhempia uupumukselta poikkeusaikana	HS.fi	16.6.2021
35	Energiakriisin puhkeamista pelätään jo lähes kaikkialla maailmassa - Suomalaisprofessorin mukaan ongelman taustalla on "tuplaefekti"	HS.fi	12.10.2021
36	Uudet taistelujoukot, lisää suorituskykyä: EU:n puolustus on murroksessa, HS esittelee keskeiset hankkeet	HS.fi	18.10.2021
37	Koronapöytä	HS.fi	8.3.2020
38	Miten poikkeusolot vaikuttavat lapsiin?	HS.fi	24.3.2020
39	Tällaisia koronatoimia THL suosittaa hallitukselle: Koronapassi hyllylle erityisesti ravintoloissa, koulusuluille ei tarvetta	HS.fi	21.12.2021
40	Koulut osaavat jo varautua väkivaltaan, joissain kouluissa lasiseiniä korvattu savulasilla	HS.fi	2.10.2019
41	Sietokykyyn kuuluu myös henkinen puoli - HS näytti paneelikeskustelun kulttuurin roolista huoltovarmuudessa	HS.fi	24.4.2022
42	Koronavirusrokotus näkyviin passiin	HS.fi	12.2.2021
43	Saako lapsen antaa leikkiä pyssyleikkejä? Lastenpsykiatri vastaa	HS.fi	11.3.2022

44	Suomi perusti yhdeksän muun maan kanssa EU:n hybridikeskuksen Helsinkiin – ”Myös Suomi on vaikuttamisen kohteena”, sanoo ulkoministeri Soini	HS.fi	11.4.2017
45	Selonteko: Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan ei voida sulkea pois, Nato-ovi raollaan	HS.fi	16.6.2016
46	Onko Ruotsi oiva ja otollinen kumppani?	HS.fi	25.8.2020
47	Tämä Ukrainan tapahtumista tiedetään	HS.fi	24.2.2022
48	Toiset kansanedustajat ymmärtävät Putinin Venäjää enemmän kuin toiset	HS.fi	3.11.2018
49	Poliiseille on alettu opettaa mielenhallintaa, koska stressi voi aiheuttaa pahaa jälkeä – ”Teet laukaisupäätöksen ja ammut ihmisen, jota ei saa ampua”	HS.fi	13.2.2018
50	Osalla suomalaisista Ukrainan sota voi nostaa pintaan yllättäviäkin traumoja – Asiantuntija kertoo, mihin merkkeihin itsessä kannattaa kiinnittää huomiota	HS.fi	25.3.2022
51	Moni näkee nyt poikkeuksellisen paljon painajaisia – Jos olet nukkunut levottomasti, asiantuntijalla on sinulle viesti	HS.fi	29.4.2022
52	Viro pyysi maastopukua: Puolustusvoimien komentajan poikkeusratkaisu herättää huomiota	Ilta-lehti.fi	19.1.2022
53	”Kahtiajako on eskaloitunut jo naurettavalla tavalla” – korona on opettanut tärkeän asian ihmissuhteista, sanoo psykologi	Ilta-lehti.fi	28.12.2021
54	Marin: Rahaa puolustukseen ja energiaan, turvetta huoltovarmuuden tarpeisiin	Ilta-lehti.fi	9.3.2022
55	Ulkoministeri Haavisto eduskunnassa: ”Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan on varauduttava”	Ilta-lehti.fi	23.2.2022
56	IL-TV näyttää: pääministeri Sanna Marin pitää Eurooppa-puheen ja kohottaa Petteri Orpon	Ilta-lehti.fi	27.8.2021
57	Sopimus taistelujoukoista teki Suomesta ydinasevallan liittolaisen – brittiministeri kertoo, mikä muu maita yhdistää	Ilta-lehti.fi	8.11.2021
58	RecoveryFiles -projekti: Bryssel salaa elpymismiljardien asiakirjoja lupauksista huolimatta	Ilta-lehti.fi	9.2.2022
59	Nato-keskustelun voi odottaa lisäävän Venäjän voimakasta hybridivaikuttamista Suomessa	Yle.fi	13.3.2022
60	Informaatio­sota on jo käynnissä – asiantuntija kertoo, mitä jokaisen tulisi tietää kyberhyökkäyksistä ja trolleista	Yle.fi	21.2.2022
61	Rajkumar Sabanadesanin kolumni: Suomessa sain ensimmäisen kerran elämässäni kokea, mitä turvallisuus on	Yle.fi	12.12.2021
62	Turva-asiantuntija: kouluihin pakollista turvallisuuskoulutusta hätätilanteisiin	Yle.fi	25.8.2017
63	Mitä korona paljasti Suomen kriisivalmiudesta? Asiantuntijat kehottavat päättäjiä katsomaan kauemmas tulevaisuuteen ja kansalaisia pitämään yhtä	Yle.fi	28.5.2020
64	Analyysi: Zapad-sotaharjoitus nostaa hybridisodan pelkoa – muttei anneta sen hämätä, sillä sodat ovat aina olleet hybridejä	Yle.fi	16.9.2017

65	Poliisi ja paniikki ovat huono yhdistelmä – siksi poliisikoululaisille opetetaan nykyään myös mielenhallintaa	Yle.fi	21.2.2018
66	Kun koronavirus valtasi planeetan ja Suomen, meiltä puuttui B-suunnitelma – parhaat asiantuntijat kertovat, mitkä yhdeksän asiaa pandemiasta on opittava	Yle.fi	20.10.2021
67	Katri Saarikiven kolumni: Millä tolalla on sinun vedätyksenvastustuskyky?	Yle.fi	3.5.2022
68	Turvallisuus VUCA-maailmassa	Uusi-suomi.fi	1.8.2018
69	Osallistava työyhteisö on resilientti työyhteisö	Uusi-suomi.fi	14.3.2021
70	Varautuminen luo turvallisuutta	Uusi-suomi.fi	25.8.2016
71	Mitä tapahtuu koronan jälkeen?	Uusi-suomi.fi	15.3.2020
72	Mistä on Suomen turvallisuus tehty?	Uusi-suomi.fi	14.3.2015
73	Suomalaisnuoret ”kolmoiskriisissä” – Vihreät esittää teineuvola	Uusi-suomi.fi	27.4.2022
74	Miksi Suomen turvallisuusselonteko 2016 meni metsään? – Pandemiaa ei huomioitu	Uusi-suomi.fi	23.3.2020
75	Sanna Marinilta viesti työmarkkinoille: Suomalaisten menestys maailmassa perustuu tähän	Uusi-suomi.fi	1.5.2021
76	Pilkahduksia tulevaisuuteen	Uusi-suomi.fi	26.11.2016
77	Liittoutumisella kauaskantoiset vaikutukset	Uusi-suomi.fi	11.5.2022
78	Sodan syyt	Uusi-suomi.fi	3.4.2022
79	Kansanedustaja Merja Kyllönen piti maratonpuheenvuoron Nato-huolistaan: ”Haluan puhua kantani auki erityisesti nyt, kun pitäisi ilmeisesti vain olla hiljaa”	Uusi-suomi.fi	21.4.2022
80	Jussi Halla-aholta ja Petteri Orpolta poikkeukselliset lausunnot – Nyt kysytään henkistä resilienssiä kaikilta suomalaisilta	Uusi-suomi.fi	17.3.2020
81	Maalämpö osana energiariippumattomuutta ja yhteiskuntamme kriisinhallintaa	Uusi-suomi.fi	5.11.2021
82	Vakava varoitus: Suomella edessä mielenterveyshäiriöiden aalto – ”Emme tiedä, mitä syksyllä tulee vastaan”	Uusi-suomi.fi	11.6.2021
83	”Kohta tulee turtuminen ja eskaloituminen”, varoittaa kansanedustaja Riikka Slunga-Poutsalo Suomea – Ex-puoluesihteri kommentoi ensi kertaa haavaa perussuomalaisissa	Uusi-suomi.fi	21.3.2022
84	Näin prosessi etenee, jos Suomi päättäisi hakea Nato-jäsenyyttä – ”Vaatii erityistä pelisilmää”	Uusi-suomi.fi	2.1.2022
85	Sotatieteiden tohtori pohtii jo, mitä tapahtuu koronan jälkeen: ”Uusia kriisejä, kovin odottamattomiakin, on luvassa tulevaisuudessa”	Uusi-suomi.fi	15.3.2020

86	Onko vaalipäivä Suomessa taas uhattuna? Uuden Suomen kysely puolueille: "Ei syytä siirtää" - Oikeusministeriö kertoo syyn, mutta myös omikron nousee vielä esille	Uusi-suomi.fi	29.11.2021
87	Suomalaiset pelkäävät työpaikan menetystä eniten Pohjoismaissa - Poikkeustilanne sai Suomessa kielteisimmän vastaanoton	Uusi-suomi.fi	22.6.2020
88	Välttämättömistä tavoitteista	Uusi-suomi.fi	17.1.2014
89	Suomi tarvitsee "myyntipuheen Natolle" - Asiantuntija: "Puuttuva linkki"	Uusi-suomi.fi	16.3.2022
90	Erinomaisinta on voittaa käymättä yhtään taistelua	Uusi-suomi.fi	27.3.2020
91	Henna Virkkunen varoittaa Fennovoiman riskeistä - nostaa esiin EU:n "ison epäonnistumisen": "Venäjällä iso vääntövoima"	Uusi-suomi.fi	21.2.2022
92	Suomessa heräsi vakava huoli ruoantuotannosta - Ministeri: "Meillä on käsissä kaksinkertainen kriisi"	Uusi-suomi.fi	4.3.2022
93	Olisivatko Talvi- ja Jatkosota voitu välttää?	Uusi-suomi.fi	3.6.2021
94	Don Quijottien vaiko Minervan jäljillä?	Uusi-suomi.fi	24.7.2014
95	Maailman toimivin kaupunki myös koronakriisin jälkeen	Uusi-suomi.fi	3.5.2020
96	Johtavien kaupunkien kansainvälinen työ vilkasta myös korona-aikana	Uusi-suomi.fi	17.9.2020
97	Kriiseissä suuressa arvossa on ihmisten kyky toimia itsenäisesti ja solidaarisesti	Aamulehti.fi	9.3.2022
98	Mielipide: Kangasala vauhdittaa kylien tyhjenemistä tarkoituksella	Aamulehti.fi	22.6.2020
99	Petteri Orpo ja Jarmo Linnell: Tulevaisuuden uskoa voi tukea kertomalla, kuinka korona torjutaan ja kuinka normaaliin palataan	Aamulehti.fi	10.4.2020
100	Terveys on tietysti ykkönen, mutta taloudesta ei saa unohtaa - Monelle pienyritykselle oman elämäntien menetys on nyt todellinen uhka	Aamulehti.fi	6.4.2020
101	Asiantuntija neuvoo yhden asian, joka suoja lasta korona-arjen paineilta - pirkanmaalaisvanhemmat luottavat kasvatuksessa rakkauteen ja kunnioitukseen: "Vähän pitää antaa lapselle esimerkkiä"	Aamulehti.fi	24.10.2020
102	Tamperelainen Katja Lehtinen desinfioi puhelimensa kauppareissujen jälkeen ja näkee koronaviruksesta jopa painajaisia - Psykologi kertoo, miten ahdistuksen saa aisoihin	Aamulehti.fi	12.4.2020
103	Poliisiylijohdaja: Suomen poliisi varautuu Venäjän vastatoimiin	IS.fi	20.5.2022
104	Annika Saarikko: Näin paljon Nato-Suomi maksaa	IS.fi	10.5.2022
105	Jessikka Aro oli vuosia Venäjän infosodan kohteena, mutta selvisi - nyt hän neuvoo, miten itseään voi suojata harmaan ajan vaaroilta	Yle.fi	18.5.2022
106	Kansainvälinen kauppakamari ja Unicef kannustavat yrityksiä auttamaan hädässä olevia	Aamulehti.fi	24.5.2022